

Anlatım Biçimleri	3
Düşünceyi Geliştirme Yolları	5
Anlatımın Temel İlkeleri	9
Test - 1	12
Paragrafta Anlam	14
Konu	14
Ana Düşünce / Ana Duygu	17
Yardımcı Düşünceler	20
Metinde Soru	24
Gerçek - Kurgusal Unsurlar	27
Paragraf Oluşturma	29
Metin Tamamlama	30
Metni İkiye Bölme	34
Metin Karşılaştırma - Dil ve Anlatım Özellikleri	37
Test - 2	42
Test - 3	44
Test - 4	47
Test - 5	49
Test - 6	51
Metin Türleri	53
Söz Sanatları	67
Test - 7	70
Test - 8	72
Test - 9	75
Test - 10	77
Test - 11	79
Test - 12	81
Cevap Anahtarı	83

ANLATIM BİÇİMLERİ

Açıklayıcı Anlatım (Açıklama)

Bir konu hakkında bilgi vermek, o konuyu açıklayıp okuru aydınlatmak amaçlandığında kullanılan anlatım biçimidir.

- Açık ve anlaşılır bir dil ile anlatım desteklenir.
- Açıklayıcı anlatım tekniğinde ağırlıklı olarak nesnel anlatım kullanılır.
- Ders kitaplarında, bilimsel metinlerde, ansiklopedilerde açıklama tekniğinden yararlanır.

Örnek

Dünyanın en kısa boylu ağaçları, Kuzey Kutup Bölgesi'ndeki tundrada görülen bir söğüt türüne ait. Cüce söğüt olarak adlandırılan bu ağaçların boyu 5 - 6 santimetre kadardır. Tundra, fiziki coğrafyada ağaç gelişiminin düşük sıcaklıklar ve kısa süreli yeşerme mevsimleri ile engellendiği biyom çeşididir. Tundra toprağı azot ve fosfor bakımından zengindir.

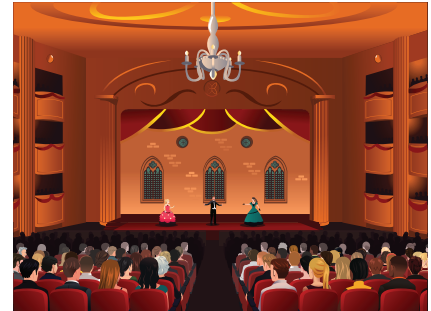
Tartışmacı Anlatım (Tartışma)

Okurun bir konu hakkındaki düşüncelerini değiştirmek veya karşısındakini ikna etmek amaçlandığında kullanılan anlatım biçimidir.

- Üslup samimidir yani senli benli bir anlatım kullanılır.
- Genellikle bir tez ve bir antitez söz konusudur.
- Öznellik ağır basar.
- Karşıtlık bildiren bağlaçlardan (oysaki, fakat, hâlbuki...) yararlanılabilir.
- Sorular sorularak karşı tez çürütülmeye çalışılır.

Örnek

Tiyatronun önemli bir görevi vardır. Ancak bunu abartarak tiyatronun bir silah olduğunu söylemek ne kadar doğrudur? Tiyatro bir silah değildir, ama bir uyarıcıdır. Gerçek tiyatro tarihi içinde bazı temsillerin ayaklanmalara sahne olduğunu, halkı heyecana getirdiğini görürüz. Ancak bu ayaklanmaları ortaya çıkaran tiyatro değildir, tiyatro ayaklanmaya uygun bir ortam gücünün böyle geniş çapta bir devinimi gerçekleştirmesi, ancak o toplumun içindeki birikim ile olmuştur. Tiyatro, insanoğluna kendini gösteren bir aynadır; insanoğlunun eline silah veren bir yer değildir.

Betimleyici Anlatım (Betimleme)

Varlıkların niteliklerini, özelliklerini okuyucunun gözünde canlandırmak ve resmetmek amaçlandığında kullanılan anlatım biçimidir.

- Betimleme zihinde canlanan bir fotoğraf karesi gibidir.
- Gözlem önemli yer tutar, betimleme sözcüklerle resim çizme işidir.
- Nesnel ya da öznel betimleme olabilir.

Örnek

Nisan sabahında Umut Tepesi'ni izliyorum. Yaşlı meşe ağacı kırk yıllık bir dost gibi gülümsüyor. Hafif serin esen bir rüzgâr. Ufukta görünen büyüleyici maviye inat sanki tüm tabiat en güzel yeşil elbisesini giymiş. Gözüme bir kız çocuğu takılıyor. Dağın kumral saçları, çiçekli beyaz elbisesi, minik kakhahalarıyla koşup oynuyor.

Öyküleyici Anlatım (Öyküleme)

Tasarlanan ya da yaşanan bir olayı, bir akış içerisinde okurun gözünde canlandırarak anlatmayı amaçlayan anlatım biçimidir.

- Bir olayı; kişi, yer, zaman ve mekân unsurları kullanarak anlatmaktır.
- Genellikle geçmiş zaman kipi (-miş / -miş) kullanılır.

Örnek

Bu sabah erken uyandım. Yavaşça kalkıp açtım pencereyi, derin bir nefes aldım. Dışarı çıkıp yürüdüm. Mahallemizin güler yüzlü ağabeyi Fatih Ağabey ile karşılaştım. Onunla oturduk ve birlikte günün ilk çayını içtik.

Dikkate Al

Metinde kullanılacak anlatım biçimi anlatılmak istenen düşünce, durum ya da olaya göre şekillenir. Her metinde bu anlatım biçimlerinden biri kullanılabilir. Ancak bir metinde birden fazla anlatım biçimi de kullanılabilir.

DÜŞÜNCEYİ GELİŞTİRME YOLLARI

Tanımlama

Bir kavramın ya da varlığın niteliklerinin eksiksiz bir biçimde tanıtılmasıdır.

- "Bu nedir?" sorusuna cevap verir.
- Tanım öznel ya da nesnel olabilir.

Örnek

Mektup; bir şeyi haber vermek, sormak, istemek veya duyguları bildirmek için kullanılan bir iletişim aracıdır. Çoğunlukla posta yoluyla gönderilen, zarfa konulmuş yazılı kâğıttır. Çağlar boyu kullanılan önemli bir haberleşme aracıdır.

Mektup; bir şeyi haber vermek, sormak, istemek veya duyguları bildirmek için birine çoğunlukla posta yoluyla gönderilen, zarfa konulmuş yazılı kâğıttır. Çağlar boyu kullanılan önemli bir haberleşme aracıdır.

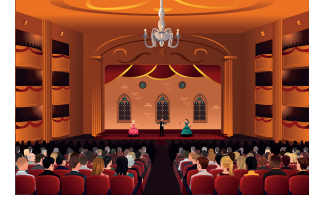
Karşılaştırma

İki ya da daha fazla nesnenin, kavramın, duygu ve düşüncenin; ortak ya da farklı yönlerinin kıyaslanmasına **karşılaştırma** denir.

- Karşılaştırma yapılırken "en, çok, ise, göre, gibi, kadar, daha" gibi edatlardan yararlanır.

Örnek

Tiyatroda oyuncular canlıdır, kostümler ve dekor gerçektir. Bu yönüyle sinemadan ayrılır. Tiyatroda oyuncular önceden hazırlık yapar, metinleri ezberler. Sinema ise canlı olmadığı için buna gerek yoktur.

Örneklendirme (Örnekleme)

Anlatılanları, anlaşılır bir duruma getirmek, bir düşünceyi kanıtlamak amacıyla yapılan somutlamaya **örneklendirme** denir.

- Örneklemede genellikle "söz gelimi, örneğin, mesela" gibi sözcükler kullanılır.
- Her şey örnek olarak verilebilir; tarihî eserler, müzeler, coğrafi yerler, özellikle de sanatçı ve yapıt adları metinlerde sıkça yer alır.

Örnek

Erozyonla mücadele etmek amacıyla dikilen ağaçlarda aranan pek çok özelliği meşe ağacı da taşıyor. Örneğin kökleri hem geniş bir alana hem de derinlere yayılabiliyor. Bu özelliklere sahip bir kök sistemi, ağacın toprağa sıkıca tutunmasını sağlamanın yanı sıra toprağı da bir arada tutuyor.

Tanık Gösterme (Alıntı Yapma)

Yazarın, savunduğu düşüncenin doğruluğuna inandırmak için bilinen ve ilgili alanda adını duyurmuş kişilerin sözlerini, düşüncelerini aynen almasına **tanık gösterme** denir.

- Alıntılar genelde tırnak içinde verilir.
- Tanık gösterilen kişinin isminin kullanılması tanıklık için yeterli değildir. O kişinin ismiyle birlikte konuyla ilgili görüşünün de kullanılması gerekir.

Örnek

Mutlu olmak çok zor bir şey değil aslında isteyen herkes, her an mutlu olabilir. Paulo Coelho'nun "Eğer daima an'a odaklanmayı başarırsan mutlu bir adam olursun." dediği gibi.

Sayısal Verilerden Yararlanma

Yazarın, savunduğu düşünceleri daha inandırıcı kılmak için sayısal verilerden (istatistik, rakam, ölçü, tarih vb.) yararlanmasıdır.

Örnek

- Güney Afrika Cumhuriyeti'ndeki Golden Gate Highlands Ulusal Parkı'nda çalışmalar yürüten bir grup araştırmacı Massospondylus cinsinden dinazor türlerine ait 10 yuva buldu. Bu yuvaların özelliği, şimdiye kadar keşfedilenlerden 100 milyon yıl daha eski olmaları, yaklaşık 190 milyon yıl önce kullanıldığı düşünülen bu yuvaların en büyüğünde 34 dinazor yumurtası bulunuyor.

Söz Sanatlarından Yararlanma

Benzetme

Aralarında benzerlik ilgisi bulunan iki varlıktan benzetme yönü açısından zayıf olanın güçlüye yaklaştırılmasıdır. Burada özellikle "gibi, misali, sanki, âdeta. andırmak" gibi kelimeler kullanılır.

Örnek

Dostluk kavramının en çok yakıştırıldığı kelimelerden biri olmasıyla büyük bir öneme sahiptir kitap. Kitap, kimi zaman birilerinin sırdaşı gibi, kimi zamansa hiçbir zaman gereksinim duymadığı bir garip insan gibi.

Kişileştirme

İnsanın bir özelliğinin insan dışındaki varlıklar için kullanılmasıdır.

Örnek

Dağlara yaslanıp yatan güneşi
Yaralı, hastadır, yorgundur sandım

Abartma

Yazarın anlatımı etkili hâle getirmek için bir şeyi olduğundan daha çok veya daha az göstermesine dayalı bir söz sanatıdır.

Örnek

Zavallı adam üzüntüden iğne ipliğe dönmüştü.

Örnek Soru

Yenisi, Karşı, Destan Gibi, Vazgeçemediğim adlı şiir kitaplarının sahibi olan Orhan Veli'nin La Fontaine'in masallarını ve Nasrettin Hoca'nın fıkralarını şiirleştirdiği kitapları da vardır. Bir şiir ihtilalcisi olan ve sıradan insanların, sıradan durumlarını, şairaneliğe kapılmadan serbest şiir tekniğiyle söyleyen Orhan Veli'nin ünlü şiirleri şunlardır: Anlatamıyorum, Dalgacı Mahmut, Beni Bu Havalar Mahvetti...

Bu metnin anlatımında aşağıdakilerden hangisi ağır basmaktadır?

- A) Açıklama B) Betimleme C) Tartışma D) Öyküleme

Biz Çözdük

Metinde Orhan Veli ile ilgili bilgilendirici ifadeler genellikle nesnel cümlelerle aktarıldığından **açıklayıcı anlatım** ağır basmaktadır.

Örnek 1

Hisarçılar akımının önemli isimlerinden Yahya Akengin, şiirlerini *Çağ Sürgünü*, *Eylül Kuşatması*, *Akşamla Gelen* adlı kitaplarda topladı. *Oğuz Dede*, *Yaralı Dağlar*, *Serkaç*, *Dönüş Acıları* ise onun romanlarıdır. En popüler oyunları *Aile Bağları* ve *Eski Çarıklar*, Devlet Tiyatrolarında defalarca oynadı. *Enver Paşa* ve *Büyük Ümitler* ise onun diğer oyunudur.

Bu metinde aşağıdaki düşünceyi geliştirme yollarından hangileri kullanılmıştır?

- A) Benzetme - Tanık gösterme B) Örneklem - Sayısal verilerden yararlanma
C) Tartışma - Tanımlama D) Karşılaştırma - Örneklem

Sen Çöz 1

Örnek 2

Akdeniz'in destan yuvası olan nihayetsiz ufuklarına bakan tepe, mini mini bir çiçek ormanı gibiydi. İnce, uzun dallı badem ağaçlarının alaca gölgeleri sahile inen keçi yoluna düşüyor, ilkbaharın tatlı rüzgârlarıyla sarhoş olan martılar çılgın naralarla havayı çınlatıyorlardı. Badem bahçesinin yanı geniş bir bağdı. Beyaz taşlardan yapılmış kısa bir duvarın ötesindeki zeytinlik, ta vadiye kadar iniyor. Bağın ortasındaki yıkık kulübenin kapısız girişinden bir ihtiyar çıktı. Saçı, sakalı bembeyazdı. Kamburunu düzeltmek ister gibi gerindi. Elleri ayakları titriyordu.

Bu metnin anlatımında aşağıdakilerden hangileri ağır basmaktadır?

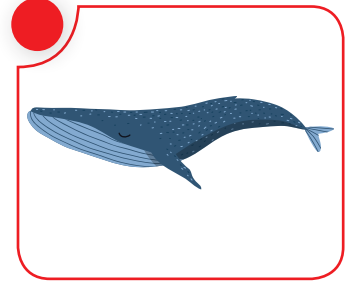
- A) Açıklama - Tartışma B) Açıklama - Betimleme
C) Betimleme - Öyküleme D) Tartışma - Öyküleme

Sen Çöz 2

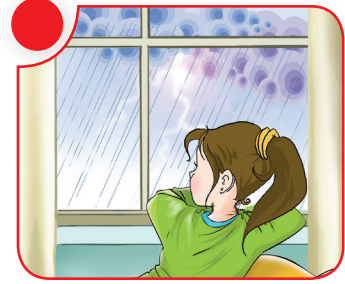
Etkinlik 1

Aşağıdaki metinlerde ağır basan anlatım biçimlerini boş bırakılan yerlere yazınız.

1. Bilim insanları balinaların birbirleriyle haberleşmek amacıyla çıkardıkları seslerle ilgili araştırmalar yapıyorlar. Balinaların bu seslerle birbirine ne anlatmak istediklerini bulmaya çalışıyorlar. Katil balina ve pilot balinaların sesleriyle ilgili olan bu araştırmanın adı "whale.fm". Whale sözcüğü Türkçede balina anlamına gelir. Araştırmanın amacı balinaların çıkardıkları sesler arasında benzerlik olup olmadığını bulmak.

2. Derin, pencereden dışarı bakıyordu. Az evvel yağan kar, sokağın köşelerine yığılar, kaldırım taşlarının aralarına beyaz çizgiler bıraktıktan sonra dinmişti. Günelerden cumartesiydi. Kemal'in sınıf arkadaşları sinemaya gitmişlerdi. O, evinde, evinin tek sıcak odasıydı. Bazen alnını soğuk cama yapıştırarak dışarı bakıyordu.

3. Dışarıdan kuş sesleri geliyordu. Önce aldırmadı fakat bu seste bir yalvarış vardı. Kare kare camlı, büyük pencerenin yarı aralık kanadını açarak başını uzattı, tepeleri ve binaların çatısını aşan koca çınarların artık kavrulmaya başlayan yaprakları arasında, ince dallarda gözlerini gezdirdi. Birden yüreği hopladı. Pencereye yakın bir dala, ufacık bir kuş ayağından asılmıştı. Gümüş renkli kanatlarını çırpıyordu. Mini mini gözleriyle bakıyordu.

4. Tanzimat Dönemi'nde "Sanat sanat içindir." ve "Sanat toplum içindir." konuları ön plandaydı. Bu konular neden bu kadar gündemdedi? Bence sanat, üreticisinin kendini ifade etme isteğine bağlı olarak şekillenir. Herkes tarafından anlaşılabilir sanat yapıtı, özgünlüğünü yitirir.

Anlatım Temel İlkeleri (Özellikleri)

1. Açıklık

Anlatımın birden fazla yoruma açık olmadan tek yargıyı açıkça ifade etmesidir.

2. Akıcılık

Anlatımın pürüzsüz olması, hiçbir engele takılmadan ilerlemesi; anlatımda akışı bozan güç ifadelerin bulunmamasıdır.

3. Doğallık

Anlatılmak istenen düşünceyi içten geldiği gibi, samimi şekilde aktarmaktır.

4. Duruluk

Anlatımda, gereksiz kelimenin bulunmamasıdır. Duru bir anlatımda, tekrara rastlanmaz.

5. Özgünlük (Orijinallik)

Yazarın dil ve anlatım bakımından başkalarına benzememesi, kendine özgü ve orijinal olmasıdır.

6. Sürükleyicilik

Anlatımın okurda bir merak uyandırması, okurdaki "Acaba şimdi ne olacak?" merakının hep canlı tutulmasıdır.

7. Yalınlık

Anlatımın; süsten, söz sanatlarından, ağır kelimelerden, uzun ve ağırdal cümlelerden uzak olmasıdır.

8. Etkileyicilik

Anlatımın okur üzerinde olumlu bir etki bırakması, okuru belli bir doğrultuda yönlendirebilmesidir.

9. Canlılık

Anlatımın gerçeğe uygun, hareketli ve doğal olmasıdır. Canlı anlatım okuru esere çeker ve heyecanlandırır.

Etkinlik 2

Aşağıdaki metinlerde, düşünceyi geliştirme yollarından hangileri kullanılmıştır? Altlarına yazınız.

1. Sığırcık, ülkemizde her mevsim yaygın olarak görülen kuşlardan biridir. İlkbahar ayları sığırcıkların üreme dönemidir. Bu dönemde dişileri de, erkekleri de renkli olur. Örneğin, sonbaharda kahverengi olan gagaları göz alıcı sarı bir renk alır.
.....
2. Kışın son haftaları gökyüzünün en güzel takımyıldızını gözlemek için en uygun zaman. En güzel takımyıldızı derken elbette Orion'dan söz ediyoruz. Orion Takımyıldızı gökyüzünün en parlak bulutsusu olan Orion Bulutsu'sunu da barındırır. Orion'u bir kez tanıyınca sonradan hatırlamak kolay olur. Gökyüzünün bu en güzel takımyıldızını mayıs ayına kadar gökyüzünde görebileceğiz.
.....
3. Vastok Gölü, Antarktika'yı kaplayan buz örtüsünün altındaki bir göl. Buz örtüsünün yaklaşık 4 kilometre altında bulunan Vostok Gölü'nün 15 - 20 milyon yıldır buzun altında olduğu tahmin ediliyor.
.....
4. Hayal etmek, ümit kapısının sihirli anahtarıdır. İnsanın doğuşundan beri yanından ayırmadığı sadık bir dosttur hayal. Ne diyor Yahya Kemal, "Yürü, hür maviliğin bittiği son hadde kadar! İnsan alemde hayal ettiği müddetçe yaşar."
.....

Etkinlik 3

Aşağıdaki cümlelerde hangi anlatım ilkelerinin kullanıldığını noktalı yerlere yazınız.

- 1 "Beraber ıslandık yağın yağmurda." cümlesinde "yağın" sözcüğü gereksiz kullanıldığı için ilkesine aykırıdır.
- 2 "Hava bugün kapalı. Güneş neden küsmüştü? Bulutlar ağlayacak gibi sahi kuşlar nerede?" cümlesinde söz sanatlarına yer verilmiştir. Anlam kapalı olduğu için değildir.
- 3 "Yazar öyle bir dil kullanmış ki okuma hızımı kesecek veya engelleyecek hiçbir şeyle karşılaşmadım." cümlesinde yazarın dilinin kolay anlaşıldığı söylenmiştir. Bu anlatım ilkesi dır.
- 4 "Sait faik'in öykülerini her okuduğumuzda farklı bir yönünün keşfederiz; o, öykülerine kendi damgasını vurmuştur." cümlesinde Sait Faik'in olduğu anlatılmıştır.
- 5 Yeni aldığım roman nasıl bitti anlamadım, bir çırpıda okudum. cümlesi anlatımın ilkesine örnektir.

Örnek Soru

Cümlede tek bir anlamın olmasına, anlatımın net olmasına ---- denir. Bu anlatımda birden fazla yorum çıkamaz, herkes aynı şeyi anlar.

Bu parçada boş bırakılan yere aşağıdaki anlatım ilkelerinden hangisi getirilmelidir?

A) açıklık

B) yalınlık

C) akıcılık

D) duruluk

Biz Çözdük

Cümlede tek bir anlatımın olmasına **açıklık** denir.

Cevap: A

Örnek 3

Deniz kaplumbağalarının yaptığı en uzun yolculuğun beslenme alanlarından üreme alanlarına yaptıkları göç olduğu düşünülüyordu. Yaşamları boyunca pek çok kez çıktıkları bu yolculuklarda deniz kaplumbağaları binlerce kilometre yol kat ediyor. Ancak yeni bir araştırmaya göre deniz kaplumbağaları çok uzun bir yolculuğa daha çıkıyor. Bu araştırmanın sonuçlarına göre, Costa Rica'da doğan deniz kaplumbağalarının yetişkinliğe geçmeden önceki gelişme dönemlerini geçirmek için on binlerce

kilometre uzaklıktaki Barbados, Kuzey Carolina ve Bermuda'ya gittiklerini gösteriyor. Araştırmacılar deniz kaplumbağalarını korumaya yönelik çalışmalar yaparken büyüme yolculuklarının da dikkate alınması gerektiğini söylüyor.

Bu metnin anlatımıyla ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Karşılaştırmaya yer verilmiştir.

B) Anlatım türü açıklamadır.

C) Örneklendirmeye başvurulmuştur.

D) Sayısal verilerden yararlanılmıştır.

Sen Çöz 3

1.

TÜBİTAK bünyesinde yürütülen, Devlet Planlama Teşkilatı (bugünkü Kalkınma Bakanlığı) destekli bir güdümlü proje olan Ulusal Gözlemevi için yer seçimi çalışmaları, Türkiye'deki aday bölgelerde toplam 55 araştırmacı tarafından yürütülen zorlu bir süreçti. 1986 yılında tamamlanan bu projenin sonuçları doğrultusunda, Antalya ilinin güneybatısında, Saklıkent'te bulunan 2500 metre yükseklikteki Bakırlitepe en uygun yer olarak seçildi.

Bu parçada aşağıdaki anlatım biçimlerinden hangisi kullanılmıştır?

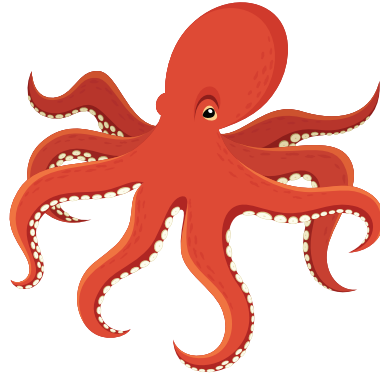
A) Tartışma

B) Açıklama

C) Öyküleme

D) Betimleme

2.

Scientific Reports'ta yayımlanan yeni bir araştırmaya göre, ahtapotlar doğada bilinen en esnek uzantılara sahip canlıdır. Yumuşak ve güçlü olmanın yanı sıra bir ahtapotun sekiz kolundan biri ayrı ayrı bükülebiliyor, sarmal şeklini alabiliyor, uzayabiliyor, kısalabiliyor. Peki ahtapotlar bunları ne ölçüde yapabiliyor? Chicago Üniversitesi, Deniz Biyolojisi Laboratuvarındaki araştırmacılar, aylarca 10 ahtapotu çeşitli zorluklara maruz bıraktılar ve yaptıkları 16.563 kol hareketini kaydettiler. Şaşırtıcı bir şekilde, sekiz kolun tümünün, uzunlukları boyunca dört farklı şekle (bükülme, sarmal, uzama, kısalma) girebildiğini tespit ettiler.

Bu parçanın anlatımıyla ilgili aşağıdaki yargılardan hangisi yanlıştır?

A) Açıklama yapılmıştır.

B) Karşılaştırma yapılmıştır.

C) Sayısal verilerden yararlanılmıştır.

D) Öykülemeye başvurulmuştur.

3.

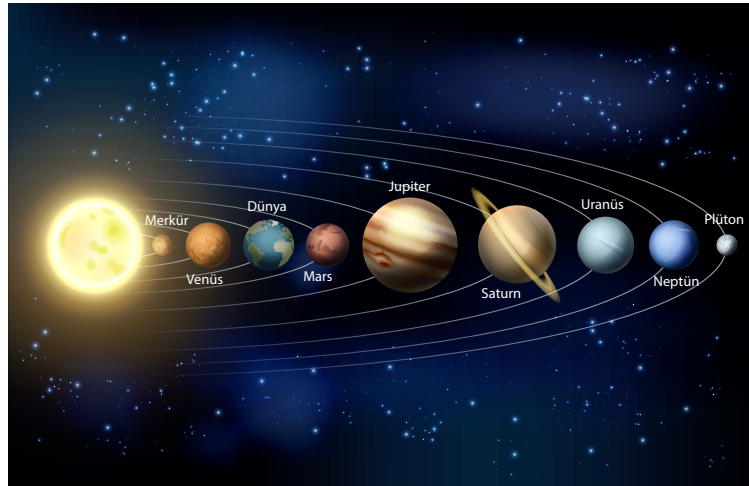

Beynimizde sinir hücrelerimiz arasındaki bağlantıları sağlayan bazı kimyasal maddeler vardır. Bu maddelere nörotransmitter denir. Spor yaptığımızda daha etkin olan nörotransmitterler dopamin, serotonin ve norepinefrindir. Bunlara bizi iyi hissettiren kimyasal maddeler de diyebiliriz. İşte düzenli bir biçimde egzersiz yaptığımızda bu kimyasal maddelerin de yeterli miktarda salgılanmasını sağlarız.

Bu parçada aşağıdaki düşünceyi geliştirme yollarından hangilerine başvurulmuştur?

- A) Karşılaştırma - Sayısal verilerden yararlanma
- B) Örneklem - Sayısal verilerden yararlanma
- C) Tanımlama - Örneklendirme
- D) Tanımlama - Benzetme

4.

Neptün, Güneş Sistemi'nde, Güneş'e en uzak olan gezegendir. Sıcak çekirdeği nedeniyle atmosferinde şiddetli fırtınalar gerçekleşir. Neptün, Uranüs'ten sonraki en soğuk gezegendir.

Bu parçada aşağıdaki düşünceyi geliştirme yollarından hangisi ağır basmaktadır?

- A) Karşılaştırma
- B) Örneklendirme
- C) Tanımlama
- D) Tanık gösterme

PARAGRAFTA ANLAM

Konu

Paragrafta üzerinde durulan olay, durum veya düşünceler o paragrafın konusunu oluşturur.

Dikkate Al

- "Yazar ne anlatmış?"
- "Yazar'ın üzerinde durduğu nedir?"
- " Parçada neyden söz edilmiştir?" sorularının cevabıdır.
- Parçada sıkça tekrarlanan sözcük "konu" hakkında bilgi verir.
- Paragrafta konu bulunurken parçanın geneli dikkate alınmalıdır.

Örnek

Hayal etmek, ümit kapısının sihirli anahtarıdır. İnsanın doğuşundan beri yanından ayırmadığı sadık bir dosttur hayal. Şairin dediği gibi "İnsan alemde hayal ettiği müddetçe yaşar." Herkes hayal kurar ve gerçekleşmesi için çabalar. Hayal etmek, istenilenin ilk adımudur.

Bu parçanın konusu: Hayal kurmanın hayatımızdaki yeri

Başlık

Paragrafın konusunu özetleyen bir ya da birkaç sözcükten oluşan ifadelere "başlık" denir.

- Başlık, paragrafta vurgulanan kavram veya anahtar sözcüklerdir.
- Başlık, paragrafta konu ve ana fikirle uyumludur.
- Başlık, konuyu sezdirir.

Örnek

Anadolu'nungeleneksel konukseverliği dillere destandır. Ne var ki, bu konukseverlik önce kahveden başlar. Sizi, bir acı kahve içmeye çağıran dostunuza neden "acı kahve" diyemezsiniz. Bu acılıkta, yıllar yılı sürececek bir tatlılık, yakın dostluk vardır. Bu yüzden Anadolu'da "Bir fincan kahvenin kırk yıl hatırı vardır!" sözü, her yerde her zaman söylenir durur.

Başlık: Bir Fincan Kahve

Anahtar Kelime

Paragrafın konusunu en açık ve en net biçimde yansıtan kelime veya kelime gruplarına anahtar kelime denir.

Anahtar kelime konuyu çağıştırır.

Örnek

İnsanoğlunun ekmek gibi, su gibi vazgeçemeyeceği günlük ihtiyaçlarından biri de tuzdur. Anadolu'da "Tuzsuz aş, ağrısız baş olmaz." derler. Yalnız aşın tadı tuzu değil, hayatın da tadı tuzu olmalıdır. Anadolu evlenme gelenekleri arasında yeni evlilerin yastığının altına şeker ve tuz koymalarının manası bu olsa gerek. Anadolu insanı konuğuna tatlıdan önce tuzlu ikram eder. Ağız tadı, tuzluyla tamamlansın diye.

Anahtar Kelimeler: tuz, Anadolu, gelenek

Etkinlik 4

Aşağıdaki paragrafların konularını ve başlıklarını noktalı yerlere yazınız.

- a) "Bütün ilerlemeler, insan düşüncesinin eseridir. Düşünceyi harekete geçirmek birinci eserimiz olmalıdır. İnsan kendi benliğine bir kere hâkim olsun ve düşünebilsin, yeter! Başlangıçta hatalı düşünse de daha sonra bu hatayı düzeltebilir. Düşünce, faaliyete başladı mı her şey yavaş yavaş düzene girer ve düzelir."

Konu :

Başlık :

- b) "Zaman içinde çeşitli sebeplerle, özellikle kelime yapısında meydana gelen değişimlerden dolayı dil, insanlar arasında iletişimi sağlayan canlı bir varlık olarak tanımlanmıştır. İlk insanın dünyada var olmasından beri dil de varlığını sürdürmüştür. İnsanlar topluluk hâlinde yaşayabilme erdemine dil ile ulaşmıştır. Dil, toplumsal birlikteliği sağlayan en önemli bağdır."

Konu :

Başlık :

Etkinlik 5

Aşağıdaki şiirlerin konularını belirleyiniz.

- 1) Cehennem olsa gelen, göğsümüzde söndürürüz;
Bu yol ki Hak yoludur, dönme bilmeyiz, yürürüz!
Düşer mi tek taşı, sandın, harim-i namusun?
Meğerki harbe giren on nefer şehid olsun.
Mehmet Akif ERSOY (Birlik)

Konu :

- 2) Yağmur yağar mor sümbüller bitirir
Yel estikçe kokuların yetirir.
Sarı çiçek sarvan kurmuş oturur.
Karışmış güllere çimenin dağlar.
Karacaoğlan (Dağlar)

Konu :

- 3) Bir gün gelir de unutmmuş insan
En sevdiği hatıraları bile
Bari sen her gece yorgun sesiyle
Saat on ikiyi vurduğu zaman
Beni unutma
Ümit Yaşar Oğuzcan (Beni Unutma)

Konu :

- 4) Güzel dil, Türkçe bize,
Başka dil, gece bize
İstanbul konuşması
En saf, en ince bize
Ziya Gökalp (Lisan)

Konu :

Örnek Soru

Sizce vücudunuzun en hassas en duygusal, en çok üzülen ya da en çok mutlu olan organı hangisi? Düşündünüz mü? Belki kalbimiz ya da beynimiz, diye düşünmüş olabilirsiniz. Fakat cevap bağırsaklarımız. Her olaydan fazlaca etkilenen bu organ temel olarak iki bölümden oluşur. İlki daha uzun ve ince olan ince bağırsak, diğeri ise daha kalın olan kalın bağırsak. Bağırsaklar başımıza gelen her şeyden etkileniyor. Yani bağırsaklarımıza iyi bakmazsak pek çok hastalık başlayabilir. Bu yüzden bağırsak sağlığı vücut sağlığımız için çok önemli.

Aşağıdakilerden hangisi bu parçanın anahtar kelimelerinden bir değildir?

- A) Organ B) Sağlık C) Bağırsak D) Kalp

Biz Çözdük

Anahtar kelime, bize konuyu net biçimde yansıtır. Paragrafa baktığımızda vücudumuzun en hassas organının bağırsak olduğundan ve bağırsak sağlığından bahsedildiği görülmektedir. Kalp, anahtar kelimemiz olamaz.

Cevap: D

Örnek 4

Bu vatan toprağın kara bağrında
Sıra dağlar gibi duranlarıdır.
Bir tarih boyunca onun uğrunda
Kendini tarihe verenlerindir.

Bu şiirin konusu aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Vatan topraklarına duyulan hasret
B) Vatan toprakları için gösterilen cesaret
C) Vatan topraklarına duyulan sevgi
D) Vatan topraklarına duyulan vefa duygusu

Sen Çöz 4

Ana Düşünce / Ana Duygu

Ana Düşünce (Ana Fikir)

Bir paragrafta asıl anlatılmak istenen düşünceye ve okuyucuya verilmek istenen mesaja **ana düşünce** denir.

- Paragraftaki asıl mesajı özetleyen en kapsamlı yargıdır.
- Ana düşünce yazarın yorumunu ve bakış açısını yansıtır.
- Ana düşünce cümlesi kısa, açık ve özlü bir cümledir. Parçanın bir cümlelik özetidir.
- "Asıl anlatılmak istenen nedir?" , "Yazar neyi vurgulamıştır?" gibi sorular ana düşüncenin bulunmasını sağlar.

Unutma!

Parçadaki "kısacası, özetle, bence, sonuç olarak, diyebiliriz ki" gibi kullanımlardan sonra ana düşünce gelebilir.

Örnek

En iyi okullarda eğitim görüp en başarılı doktorların yanında iş yaşamına atılabildim. Evet meslek oyununda iyi yerlere gelmiştim ancak yaşam oyununda kaybediyordum. Yaşamın büyük zevklerinin peşinden koşmakla o kadar meşguldüm ki küçük mutlulukların tümünü elimden kaçırdım. Ablamın bana okumamı söylediği muhteşem kitapların hiçbirini okumadım. Güçlü arkadaşlıklar kurmadım. Güzel müzikten zevk almayı hiç öğrenemedim.

Ana düşünce: Meslek yaşamındaki başarılar kadar insanı zenginleştiren sosyal hayat da gereklidir.

Ana Duygu

Bir şiirde düşünceden çok duyguya yer verilir.

- Şiirdeki kavram, duygu ya da hayalin en kısa ifadesine **ana duygu (tema)** denir.
- Şiirlerde aşk, sevgi, umut, umutsuzluk vb. duygular işlenebilir.

Örnek

Uçun kuşlar, uçun doğduğum yere;
Şimdi dağlarında mor sümbül vardır.
Ormanlar koynunda bir serin dere,
Dikenler içinde sarı gül vardır.

Ana duygu (Tema)
Yurt Özlemi

Şairin doğduğu yere, memleketine "özlem" duyduğunu anlıyoruz.

Etkinlik 6

Aşağıdaki metinlerin ana düşüncelerini belirleyelim.

- 1) Kelimelerin olmadığı bir dünyada yaşasaydık insanlar, beyinlerinden, ruhlarından, kalplerinden süzülüp gelen duygu ve düşünceleri birbirlerine nasıl aktarırlardı kim bilir? Kelimesiz, sözsüz, yazısız kısacası dilsiz bir dünya ... Hayali bile sıkıntı veren renksiz dünya... Hayata renk katan dil, her toplumun ruh aynasıdır. Bir toplumun kültür seviyesini ve dünya görüşünü tespit etmek isteyenlerin o toplumun kullandığı dili incelemeleri yeterlidir.

.....

.....

.....

- 2) Şiir okurluğu bir tür dedektiflik gibidir. Bir başka deyişle şiir okurunun hem gönüllü bir saha araştırmacısı hem gönüllü saha kazıcısı olması gerekir. Çünkü şiirin nabzının tutulması, soluğunun dinlenebilmesi için bilinen başka bir yol yok. Bu konuda şiir okurundan beklenen, şairden de beklenir. Yani her şair, şairliğinden daha iyi bir şiir okuru olabilmeli. Kimi eski kuşak şairlerin artık şiir okumadıkları için yazdıklarında geri düştüklerini görüyoruz.

.....

.....

.....

- 3) Günümüzde yabancı dil bilmek kişinin küreselleşen dünyada kendine yer bulması için kaçınılmaz bir ihtiyaç olmuştur. Bunun farkında olan aileler erken yaşlardan itibaren çocuklarının ikinci bir dil öğrenmesini istemektedirler. Çocukların algıları erken çocukluk döneminde çok açıktır ve öğrenme hızları en üst seviyededir. Bu nedenle, erken yaşta yabancı dil eğitimi için adım atılması yabancı dili anlama, konuşma ve yabancı dile ana dili gibi hâkim olma konusunda daha çok başarı sağlayacaktır.

.....

.....

.....

Etkinlik 7

Aşağıdaki dizelerin ana duygularını yanlarındaki boşluklara yazınız.

- 1) Seni bulmaktan önce aramak isterim.
Seni sevmekten önce anlamak isterim.
Seni bir yaşam boyu bitirmek değil de,
Sana hep, hep yeniden başlamak isterim.
Özdemir Asaf
- 2) Ziller çalacak ... Sizler derslerinize gireceksiniz bir bir
Zil çalacak, ziller çalacak benim için
Duyacağım evlerden, kırlardan, denizlerden,
Ama ben, ben artık gidemeyeceğim.
Zeki Ömer Defne
- 3) Kuşlar haber verdi bana kuşlar
Gelecekte bir şeyler olacak
Gün dilediğimiz gibi doğar.
İnsan yüzümüz güler olacak.
Cahit Sıtkı Tarancı
- 4) Memleket isterim:
Gök mavi, dal yeşil, tarla sarı olsun;
Kuşların çiçeklerin diyarı olsun
Cahit Sıtkı Tarancı

Örnek Soru

Bazı sanatçılarımız halk edebiyatına sırtını çevirse de halkımız giderek daha çok ilgi göstermektedir. Efsanelerimiz, masallarımız ve halk hikâyelerimizden oluşan kitaplar daha çok okunmaktadır.

Bu parçanın ana düşüncesi aşağıdakilerden hangisi olabilir?

- A) Halk edebiyatı hak ettiği değere kavuşmayı beklemektedir.
- B) Halk edebiyatına duyulan ilgi gün geçtikçe artmaktadır.
- C) Halk edebiyatı sanatçılarımıza ilgi artmaktadır.
- D) Halk edebiyatı artık daha çok sevilmektedir.

Biz Çözdük

Paragrafta anlatılanları özetleyen en kapsamlı yargı, halk edebiyatına duyulan ilginin gün geçtikçe artmasıdır.

Cevap: B

Örnek 5

Sokaktayım, kimsesiz bir sokak ortasında
Yürüyorum, arkama bakmadan yürüyorum
Yolumun karanlığa saplanan noktasında
Sanki beni bekleyen bir hayâl görüyorum.

Bu dizelerin teması aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Yalnızlık B) Özlem C) Pişmanlık D) Yaşama sevinci

Sen Çöz 5

Yardımcı Düşünceler

Paragrafta ana düşünceyle aynı doğrultuda olan, ana düşünceyi açıklamaya yarayan, ana düşünceyi daha inandırıcı hâle getiren düşüncelere **yardımcı düşünce** denir.

Cevap: A

Dikkate Al

- Yardımcı düşünce ne kadar açık, anlaşılır ve çok olursa ana düşünce o kadar belirginleşir.
- Soruyu çözerken şunlara dikkat etmeliyiz:
- Yardımcı düşünceyle ilgili çıkan sorular çoğunlukla olumsuz soru kökü biçimindedir.

Bu parçadan aşağıdakilerden hangisi çıkarılamaz?
Bu parçadan aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?
Bu parçada aşağıdakilerden hangisine değinilmemiştir?

- Sorular çözüldükçe metne bağlı kalmalıyız, metnin dışına çıkmamalıyız.
- Bu tip sorularda pratik çözüm yolu olarak "eşleşme metodu" da kullanılabilir. Seçeneklerde verilenler, parçada verilenlerle eşleştirilir. Parçada karşılığı olmayan seçenek doğru cevap olur.
- Bu tip sorularda paragrafta verilen sözcüklerin benzerleri seçeneklerdeki cümlelere dağıtılabilir. Örneğin, "yazarın üslubundaki farklılık" gibi bir söz seçeneklerde "anlatım tarzının değişkenliği" şeklinde verilebilir. Bu yüzden eş anlamlı ve yakın anlamı sözcüklere dikkat etmeliyiz.

Örnek

Teknolojinin çığ gibi büyüdüğü günümüzde, kişisel değerlerimizi unutuyoruz. Sanal bir gerçekliğe, manevi değerlerimizi teslim ediyoruz. Teknolojinin olumlu yönleri elbette var. Bilgilerimizi depoluyor, gerektiğinde kullanıyoruz. Fakat yaşamımızda samimi iletişimi törpüleyen, sevdiğimizle etkili iletişim kurmamızı engelleyen bir yabancı var.

Bu parçadan;

- teknolojinin günden güne büyümesi,
- manevi değerlerimizin yok edilmesi,
- teknolojinin olumlu yönlerine yer verilmesi,
- insanlarla iletişim kurmamızın engellenmesi

gibi yargılara ulaşabiliriz.

Etkinlik 8

Günümüzde lityum pillerin üretiminde nadir ve pahalı bir metal olan kobalt kullanılıyor ve maalesef kobalt madenciliğinin faturası doğaya kesiliyor. Kabalta karşı çevreci alternatiflerden biri ise lityum iyon fosfat pillerdir. Yeni bilimsel bir gelişme sayesinde, bu piller kullanıldıktan sonra küçük bir elektrik akım enerjisi yaklaşımla, geri dönüştürülebilir. Nanoteknoloji mühendislerinin yürüttüğü bir araştırmada, katodu lityum demir fosfattan yapılan pillerin geri dönüşümüne odaklandı. Nikel ve kobalt gibi ağır metallerin kullanımından kaçınılırsa bataryaların doğadan bozulması, maden bölgelerindeki su kaynaklarının kirlenmesi ve maden işçilerinin ağır metal maruziyeti engellenebilir.

Aşağıdaki yargıların karşısındaki kutucukları bu metne göre işaretleyiniz.

Cümleler	Çıkarılabilecek Yargılar	Çıkarılamayacak Yargılar
a. Lityum pillerin üretiminde pahalı bir metal olan kobalt kullanılıyor.	☐	☐
b. Kobalt madenciliğinin yapımı oldukça kolaydır.	☐	☐
c. Lityum iyon fosfat, kobalttan daha iyidir.	☐	☐
d. Nanoteknoloji mühendislerinin yürüttüğü araştırmadan başka bir araştırma yapılmamıştır.	☐	☐
e. Maden bölgelerindeki suların kirlenmesi kobalt madenciliğinden kaynaklanıyor.	☐	☐
f. Nikel ve kobalt gibi ağır metallerin kullanımı azaltılırsa maden bölgelerindeki su kaynaklarının kirlenmesi engellenir.	☐	☐

Etkinlik 9

"Bir sıcak çorbamızı içiniz." diyerek sizi evine davet eden Anadolu insanı, geleneksel konukseverliğini önce çorbada başlatır. Çorba, Anadolu sofrasının buram buram tüten ilk ikram köşesidir. "Çorbada bizim de bir kaşık tuzumuz bulunsun." sözü Anadolu'da birlikte yapılan bir işe, bir yardıma katkıda bulunmayı ifade eder. "İşin kıyısı, çorbanın koyusu " tekerlemesi, az iş yapan, yemeğe gelince çok yiyen tembel kişiler için söylenir. "Çorbanın yağı yüzünde, insanın merdi sözünde durur." atasözü de yine Anadolu'da çok söylenir.

Yoğurtlu çorba, düğün çorbası, yayla çorbası; tavuklusu, soğanlısı, sütlüsü, unlu-su derken tarhanaya kadar çeşitleri içinde Anadolu, çorbalarda bulur ağız tadını.

Bu parçayla ilgili aşağıdaki tabloda verilen yargıların karşısındaki uygun kutucuğu işaretleyiniz.

		Ulaşılır	Ulaşılamaz
a.	Anadolu sofrasının ilk ikram yemeği çorbadır.		
b.	Çorba çeşitleri içerisinde en çok yoğurtlu çorba beğenilir.		
c.	Çorba ile ilgili pek çok atasözü vardır.		
d.	Davetlerde çorba olmadan yemeğe başlanmaz.		
e.	Sıcak çorbanın yanında soğuk çorba çeşitleri de vardır.		
f.	Çorba hakkında söylenen sözlerden biri birlik ve beraberlikten bahseder.		
g.	Düğün çorbası sadece düğünlerde içilir.		
h.	Çorba ile ilgili deyimden çok atasözü vardır.		
i.	Çorba yapımı zahmetli bir iştir.		

Örnek Soru

Araştırmalara göre pek çok ek madde sayesinde IQ artışı yaşayabilirsiniz. Özellikle Omega 3, çocuklar üzerinde oldukça etkili bir madde. Omega 3'ün nöronlar arasındaki iletişimi kolaylaştırdığı kanıtlandı. Böylece Omega 3 hafızayı geliştiriyor. Ancak yetişkinlerde de geliştirmeler yapıyor. Tabii bunların sürekli ve düzenli kullanılmaları lazım. Ayrıca her gün alınan 1 bardak kahvenin görsel zekâyı arttırdığı kanıtlandı.

Bu parçaya göre IQ ile ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A) Yapılan araştırmalara göre IQ seviyesi arttırılabilir.
- B) Çocuklara düzenli Omega 3 takviyesi yapıldığında hafızanın geliştiğine dair kanıtlar vardır.
- C) Haftada bir gün içilen kahvenin görsel zekâyı arttırdığı söyleniyor.
- D) Omega 3'ü yetişkinler de haftada bir gün almalıdır.

Biz Çözdük

Parçada yetişkinlerin Omega 3'ü haftada bir gün almaları gerektiği bilgisi verilmemiştir.

Cevap: D

Örnek 6

Gün geçtikçe COVID - 19 hastalığının bilinç bulanıklığı, tükenmişlik gibi kognitif etkileri olduğuna dair daha fazla kanıt bulunuyor. Elde edilen bulgular, SARS - COV - 2 virüsün beyne girebileceğini gittikçe daha güçlü bir şekilde destekliyor. S1 adı verilen diken proteini, virüsün hücreden zorla içeri girmesini sağlıyor. Prof. William A. Banks, koronavirüsün S1 proteini nedeniyle hücreye tutunarak enflamasyona neden olduğunu vurguluyor.

Bu parçaya göre COVID-19 hastalığı hakkında aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A) Hakkında araştırmalar olduğuna
- B) Bilinç bulanıklığı, tükenmişlik gibi bilişsel etkilerinin kanıtlandığına
- C) Neden olduğu bilinç bulanıklığının en çok yaşlılarda görüldüğüne
- D) S1 adı verilen diken proteinin iltihaplanmaya neden olduğuna

Sen Çöz 6

Metinde Soru

Bu tür sorularda paragraf bir konuda açıklama içerir. Bu açıklamaların hangi soruya karşılık olarak yapıldığı sorulur.

- Soru, paragrafın tamamını karşılayacak biçimde olmalıdır.
- Paragraftaki cümlelerle soru arasında ilişki kurulmalıdır.

Örnek

Bilmem... Ben sadece yazıyorum. Zihnimde gerçekleşen bir şey. Grafiklerim var tabii ki, çoğu bilgisayarda dosyalarım falan da var. Kronolojik listeler ve aile ağaçları var. Zaman zaman onlardan yararlandığım oluyor ama işin çoğu, kafamın içinde olup bitiyor.

Bu metin şu soruyu karşılayan bir cevap olabilir:

"Yazarken kullandığınız özel taktikler, yöntemler var mı?"

Örnek 7

Muhabir:

Zülfü Livaneli:

Kimseye yol göstermek haddim değil tabii, her romancı, her yazar kendi dilini ve tarzını bulur. Ama ben kendi deneyimlerimden yola çıkarak kendi tarzımı anlatabilirim. Ben insanı soyutlayan edebiyatı sevmiyorum. Post-modern edebiyatta güzel örnekler verildi, edebiyat insansızlaştırıldı! İnsanın duygularından, korkularından, aşkından, sevincinden soyutlandı. Kendi içinde bir oyun hâline getirildi. Ben edebiyatın tekrar insanileştirilmesine inanıyorum.

Bu metinde yazar muhabirin sorduğu hangi soruya cevap vermiştir?

- A) Kitabınız bütün Ege kasabalarını içine alıyor diyebilir miyiz?
- B) Bugünün edebiyatına bakışınız nasıl? Çok yeni yazarlar yetişiyor, onlara bir tavsiyeniz var mı?
- C) Edebiyat ve psikoloji arasında bir bağ var mı sizce?
- D) Türkiye'de edebiyat üzerine bilinçli bir mücadele var mı?

Sen Çöz 7

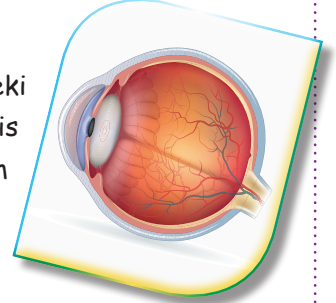
Etkinlik 10

Aşağıdaki metinlere karşılık gelecek soru cümlesi belirleyerek noktalı yerlere yazınız.

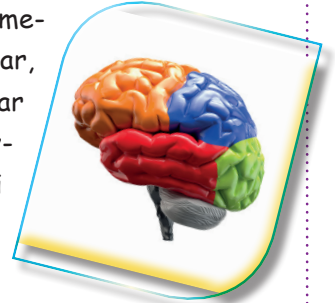
- a. Şimşek, bulutlar arasında veya tek bir bulut içerisinde oluşan elektrik dolaşımıdır. Yıldırım ise bulutlar ile yeryüzü arasındaki elektrik boşalmasıdır. Elektrik alışverişi gökyüzünde gerçekleşiyorsa şimşek, gökyüzünden yeryüzüne ulaşıyorsa yıldırım olarak adlandırılır.

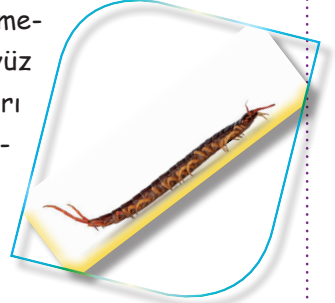
- b. Gözümüzde renkli olarak görünen kısma "iris" denir. Göz rengimiz iristeki pigmentlerin çeşidine ve ışığın iristeki yansımaya göre değişir. İris bölümünde, melanin olarak adlandırılan kahverengi pigment ve lipokram olarak adlandırılan sarımsı pigmentler vardır. Bu pigmentlerin oranları göz rengimizi belirler.

- c. Öğrendiğimiz şeyi unutmamızın temel sebebi, onu yeterince tekrar etmemizdir. Beynimiz bir şeyi ilk öğrendiğinde onu geçici hafızada tutar, eğer bu bilgi tekrarlanmazsa o bilgiyi unuturuz fakat bilgi sürekli tekrar edilirse beynimiz o bilgi için yeni nöron bağlantıları oluşturur ve kolaylıkla hatırlamamızı sağlar. Fakat yeterince tekrar etmezsek bu bilgileri de zamanla unutabiliriz.

- d. Kırkayak kelimesi Latince "yüz ayak" anlamına gelen "centipeda" kelimesinden türemiş fakat uzun yıllardır süren incelemelere rağmen tam yüz ayağa sahip olan cinse rastlanmamış. Kimi cinslerin ise daha az ayakları olduğu tespit edilmiş. Ayak sayıları cinslerine göre değişen kırkayakların bazıları 15 çift ayağa sahipken bazılarınının 191 çift ayağı olabiliyor.

- e. **Gazeteci:** ----?

Sanatçı: Aslında birbirinden çok uzak iki kavram gibi duran edebiyat ve iktisadın oldukça benzer noktaları vardır. Öyle ki, birisi insanoğlunun yaşamsal ihtiyaçlarını gidermek için gereken kaynakları adil şekilde paylaşmayı ve en faydalı şekilde tüketmeyi amaçlar iken diğeri yine tüm insanlığın paylaşabileceği bir yaşamı insanların en faydalı şekilde tamamlamasını amaçlar.

Örnek Soru

Bende şiir şöyle başladı ilkokul sıralarında, orman haftasıydı. Orman haftası nedeniyle ilkokul üçüncü sınıftayken öğretmenimiz şiir yazmamızı istedi. Bir şiir yarışması açılmıştı okulda, herkes şiir yazıp gönderecek. Ben de şiir yazdım ve verdim, benim şiirim ikinci oldu.

Bu parça aşağıdaki sorulardan hangisine yanıt niteliği taşımaktadır?

- A) Şiir yazmaya başlamanızda ailenizin rolü nedir?
- B) Şiir yazmaya nasıl başladınız?
- C) Şiirlerinizin çok sevilmesinin nedeni nedir?
- D) Şiir yazarken nelere dikkat edersiniz?

Biz Çözdük

Bu paragraf "Şiir yazmaya nasıl başladınız?" sorusuna cevap olarak verilmiştir.

Cevap: B

Örnek 8

Bağlama ya da saz, Türk halk müziğinde yaygın olarak kullanılan telli, tezeneli bir çalgı türüdür. Yörelere, boyutlarına göre kopuz, cura, saz, çöğür, dombra, ikitelli, tambura, tar gibi değişik isimlerle tanınır. Tezene denilen kiraz ağacı kabuğundan yapılmış bir mızrapla tellere vurularak çalınır. Tekne bir kütükten oyulmuştur ve armut biçimindedir.

Bu metinde aşağıdaki sorulardan hangisinin cevabı yoktur?

- A) Bağlama nedir?
- B) Bağlamanın yörelere göre aldığı isimler nelerdir?
- C) Bağlama nasıl çalınır?
- D) Bağlama yapımıyla kimler ilgilenir?

Sen Çöz 8

Gerçek ve Kurgusal Unsurlar

Gerçek, somut ve aslına uygun nitelikler taşıyan yargılardır.

Gerçekleri içeren metinlerde yaşanılması mümkün olan olaylar anlatılır.

Kurgu ise, zihinde tasarlanarak canlandırılan (hayalî) ve gerçekleşmesi mümkün olmayan olay, durum veya varlıkların anlatımına dayanır.

Gerçek Unsurlar	Kurgusal Unsurlar
Hikâye	Masal
Roman	Fabl
Anı	Efsane
Gezi Yazıları	Destan

Örnek

Güneşli havada yürümek istiyorum → Gerçek unsurlar içeren cümle.

Güneşlerle süslenmiş altın sarısı gibi görünen gökyüzünün altında kuşların bana söylediği şiiri mırıldanarak yürümek istiyorum. → Kurgusal unsurlar içeren cümle.

Örnek Soru

" ... Günün birinde aslan
Biraz çıkayım derken ormandan,
Düşmüş bir tuzağa,
Ağlar içinde kalmış;
Kükremiş durmuş boşuna
Bereket fare usta yetişmiş imdada
Bu iş kükremekle değil,
Kemirmekle olur, demiş.
Başlamış incecik dişlerini işletmeye
Gelmiş ipin hakkından kıtır kıtır
Bir ilmik kopunca ağdan hayır mı kalır?
Sabır, biraz da zaman
Güçten, öfkeden daha yaman."

Bu metinden hareketle;

- I. Aslanın tuzağa düşmesi
- II. Farenin aslanla konuşması
- III. Farenin ipi kemirmesi
- IV. Aslanın kükremesi

ifadelerinden hangisi hayal ürünüdür?

A) I

B) II

C) III

D) IV

Biz Çözdük

Farenin aslanla konuşması bu metindeki kurgusal unsurdur.

Cevap: B

Etkinlik 11

Aşağıdaki metinle ilgili verilenlerden gerçek olanların sonuna "G", kurgu olanların sonuna "K" yazınız.

İKİ KATIR

Biri yulaf yüklü iki katır gidiyordu;
Birinde tahsildarın paraları.
Para taşıyan biraz fazla kibirleniyordu;
Duymuyordu bile sırtındaki ağırlığı
Pek de edalı adım atılıyordu,
Çingırağını şakırdataraktan,
Derken birkaç adam çıktı uzaktan.
Haydutlar, para arıyorlardı;
Para da yalnız memurun katırında vardı.
Hayvanı yakalayıp durdurdular;
Katırcık dayakları yedikçe inliyordu;
"Ne bekledim, başıma neler geldi, diyordu.
Şu arkadaş nasıl da sıyrıldı tehlikeden!
Mahvolan, helâk olan sadece ben sadece ben.
Öteki: - Dostum, dedi yoldaşına,
Her zaman rahat etmez büyük işler görenler;
Sen de bir fakirin işini görseydin eğer
Bunun hiçbirini gelmezdi başına."

Orhan Veli Kanık, La Fontaine'in Masalları

1 Biri yulaf yüklü iki katır gidiyordu.

2 Para taşıyan biraz fazla kibirleniyordu.

3 Katırcık dayakları yedikçe inliyordu;
"Ne bekledim, başıma neler geldi." diyordu.

4 Haydutlar, para arıyorlardı.

5 Sen de bir fakirin işini görseydin eğer
Bunun hiçbirini gelmezdi başına, dedi katırcık.

Paragraf Oluşturma

Her paragraf belli bir akış sistemi içinde oluşturulur. Bu; giriş, gelişme ve sonuç sıralamasına göre gerçekleşir. Metin oluşturulurken bu bölümlerin genel özelliklerini göz önünde bulundurmalıyız.

Giriş Bölümü: Paragrafın konusu verilir.

Kendinden önce herhangi bir cümlenin olduğunu düşündürecek bağlayıcı sözcüklere (bu yüzden, bundan dolayı, ama fakat, bunun için...) yer verilmez.

Gelişme Bölümü: Giriş bölümünde verilen konuya açıklık getirilir.

Konu yardımcı düşüncelerle (alıntılar, örnekler, sayısal verilerle) pekiştirilir, karşılaştırılır, kanıtlanmaya çalışılır. Kendinden önceki ve sonraki cümlelere "ancak, ama, fakat, şöyle ki..." gibi bağlayıcı ifadelerle bağlanır.

Sonuç Bölümü: Paragrafta anlatılanlar bir sonuca bağlanır.

Paragrafın özeti şeklindedir. "Sonuç olarak, özetle, bundan dolayı, kısaca ..." gibi ifadeler bulunabilir.

Paragrafın ana düşüncesi genellikle sonuç bölümünde verilir.

Dikkate Al

Bu sorularda çözüme başlamadan önce konuyu anlayabilmek için cümlelerin tamamına hızlı bir şekilde göz atmakta fayda vardır. Öncelikle giriş cümlesi tespit edilmelidir. Giriş cümlesinde mutlaka kendinden sonraki cümleyi işaret eden sözcükler bulunacaktır ve böylece paragrafı oluşturmak kolaylaşacaktır.

Örnek

- I. Koyun, keçi gibi hayvanların kılları da kumaş üretiminde kullanılan liflerdendir.
- II. Bunların üretimi için ham madde olarak çeşitli minerallerden ve petrolerden yararlanılır.
- III. Kumaş üretiminde pamuk, keten, bambu gibi bitkilerin liflerinden elde edilen iplikler kullanılır.
- IV. Bunların dışında bir de yapay olarak üretilen lifler vardır.

Kumaş üretimini anlatan bu metin "III - I - IV - II" şeklinde oluşturulursa anlam bütünlüğü sağlanır.

Metin Tamamlama

Bir soruda, paragrafın herhangi bir yerinde bırakılan boşlukların düşüncenin akışına veya olayların oluş sırasına göre tamamlanması istenebilir. Bu sorularda hangi bölüm boş bırakıldıysa ona göre hareket edilmelidir. Metnin ana fikri, anlam bütünlüğü ve olayın akışı dikkate alınarak metin tamamlanır.

Örnek

Öğretmenimiz, sanatçıların fikirlerinin geçmiş değerlerle, gelenekle yoğrulması gerektiğini söyledi. Çünkü ---- yetkin ürünler oluşturulabilirdi ona göre.

Bu parçada öğretmenin düşüncesine yer verilmiş, sanatçıların geçmiş değerleri bilmesi gerektiğine vurgu yapılmıştır. Bu cümleyi ancak "**Geçmişin birikiminden yararlanan sanatçılar**" ifadesiyle uygun bir biçimde tamamlayabiliriz.

Metinde Yer Değiştirme

Paragrafta giriş, gelişme, sonuç bölümlerinin özellikleri dikkate alınmadan sıralanan cümlelerin yer değiştirilerek doğru sıralanmasıdır.

Bu sorularda yapmamız gereken,

- Paragrafı oluşturan cümleler gerek olay gerekse mantık akışına göre sıralanmalıdır.
- Olay ve mantık akışını bozan cümleler yer değiştirilerek paragrafın anlam bütünlüğü sağlanmalıdır.
- Paragrafta cümleler yer değiştirdikten sonra paragrafı yeniden okumalı, yapılan işlemin doğru olup olmadığı kontrol edilmelidir.

Örnek

(I) Bitki ve hayvan çeşitliliğinin azalması tüm dünyada yaşanan büyük bir sorun. (II) Ülkemizin de aralarında bulunduğu pek çok ülkede türlerin yok olmasının engellemeye yönelik birçok çalışma yürütülüyor. (III) Ayrıca, Dünya Doğa Koruma Birliği de belirli aralıklarla tehlike altında olan türlerin listelerini yayımlıyor. (IV) Avlanmayla ilgili yasaklar getiriliyor, uluslararası boyutlarda iş birlikleri ve koruma planları yapılıyor.

Paragrafı okuduğumuzda II. cümlede "birçok çalışmanın yürütüldüğü dile getirilmiş. II. cümleden sonra bu çalışmalar hakkında bilgi verildiği görüyoruz. III ve IV. cümleler yer değiştirilirse numaralanmış cümlelerle anlamlı bir bütünlük sağlanır.

Etkinlik 12

Aşağıda bazı metinlerden alınmış cümleler bulunmaktadır. Bunlardan giriş cümlesi olmayanların yanına "✓" işareti koyunuz.

1. İlk bölümün ikinciye göre çok kısa oluşu, izleyenleri rahatsız ediyor.
2. Yapıtlarında toplumun sorunlarına değinen sanatçı geleceğe kalabilir.
3. Ayrıca bugüne kadar, gezegenlerin çevresinde dolanan yaklaşık 170 uydu keşfedilmiş.
4. Ülkemizde pek çok konuda ilerleme kaydediyoruz ama okuma konusunda istenilen noktaya bir türlü gelemedik.
5. Dil de diğer insanlarla bütün ilişkilerimizde bize aracılık etmeli ve sosyal bağlarımızı düzenleyen bir araç olarak bizlerin yanında bulunmalı.

Etkinlik 13

Aşağıda kutucuklarda karışık olarak verilen numaralanmış cümlelerden anlamlı bir paragraf oluşturunuz. Cümlelerin doğru sıralanışını kutuların içine yazınız.

a)

- I. Sarmaşık gülleri, ortancalar ve hanımelleriyle kaplı avlular duruyor.
- II. Apartman çatılarının izin verdiği küçük ve parça parça aralıklardan görebildiğim deniz tarafından esen rüzgârların havayı serinlettiğini fark ediyorum.
- III. Belki benim taşınacağım sokaktaki evler de böyledir.
- IV. Kendimi çevredeki iki katlı eski evlerin avlularına dalıp gitmiş buluyorum.
- V. Şaşırtıcı olan, burada avlu kavramı henüz yok olmamış.

b)

- I. Ardından sanki kelebek ilerlemek için çaba harcamaktan vazgeçmiş gibi geldi adama.
- II. Sanki kelebek her şeyi yapmış ve artık yapabileceği bir şey kalmamış gibiydi.
- III. Bir gün, kozada küçük bir delik belirdi, bir adam oturup kelebeğin saatler boyunca bedenini bu küçük delikten çıkarmak için harcadığı çabayı izledi.
- IV. Böylece adam, kelebeğe yardım etmeye karar verdi.
- V. Eline küçük bir makas alıp kozadaki deliği büyütmeye başladı.

Etkinlik 14

Aşağıdaki metinlerde anlam akışını sağlamak için numaralanmış cümlelerden hangilerinin yer değiştirmesi gerektiğini noktalı yerlere yazınız.

- a) (I) Knut Hamsun, 1859 Ağustos'unda Norveç'in kuzeyindeki Lam köyünde doğdu. (II) İlk zamanlarda babasının yanında çalıştı. (III) Kundura çıraklığından köy mektebi muallimliğine kadar pek çok işte çalıştı. (IV) Fakat ailesinin durumu, kendisini, ekmeğini dışarıda aramaya mecbur etti. (V) İlk hikâyesi, 19 yaşındayken bir kasaba gazetesinde çıktı.

- b) (I) Mezopotamya uygarlıkları içinde Sümerler "hikmet" e ulaşmış toplumlardandır. (II) Bu çerçevede; düzenin kendisi, düzeni bilmek, buna göre davranarak, insan üzerinde düşünmek "hikmet" olarak algılanmış ve tanımlanmıştır. (III) Sümerler; evrende, varlıkta, toplumda ve insanda belirli bir düzen bulunduğunu savunmuşlardır. (IV) Zaman içinde diğer toplumlarda da "hikmet" örnekleri ortaya çıkmıştır.

Etkinlik 15

Aşağıdaki metinlerde boş bırakılan yerleri uygun şekilde tamamlayınız.

- a) Küçük Ağa romanı, Osmanlı Devleti'nin Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra yaşadığı işgali, buna boyun eğmek istemeyen Anadolu insanının aradığı kurtuluş çarelerini anlatan, Türk edebiyatının en önemli eserlerinden biridir. Mücadeleye katılan her kesime özellikle de sıradan Anadolu insanına hakkını teslim etmeye gayret eden Tarık Buğra, bu romanda gösterdiği hassasiyetle okuyucuya güven verir. Çünkü romanlarında Kurtuluş Savaşı'nı anlatan diğer yazarlar,

- b) Tiyatro oyunları kaleme almak, zihinsel hazırlık gerektirir. Hiçbir yazar sadece kendisini anlatarak oyunlar oluşturamaz. Hep kendi dünyası içinde kalarak başka dünyaları anlayamaz ve anlatamaz. Soruları kendi penceresinden soramaz, bunların yanıtlarını kendi bakış açısına uygun biçimde veremez. Çünkü

- c) Şiir; birikim, olgunluk ve deneyim istiyor. Bu açıdan şair, şiir üzerine düşünmeli, var olan birikimi özümseyerek kendi şiir anlayışını kurmalı ve özgün, farklı bir dille şiir yazmalıdır. Ne yazık ki günümüz şairleri şiir üzerine kafa yormadığı için birikimli şiir ortaya çıkmıyor.

Örnek Soru

- I. Örneğin Sivas'ın Kangal köpeği, Urfa'nın ceylanı, Arap atı, Ankara'nın kedisi akla gelen ilk örneklerdir.
- II. Paris'e ayak bastığında köpeklerin çokluğunu görünce "Paris ne kadar köpekse İstanbul o kadar güvercindir." diyerek saptama yapar.
- III. Bir şehre mahsus hayvanlar vardır.
- IV. Bir de şehirler besledikleri hayvan üzerinden anılır ki bunu en güzel Nuri Pakdil, Batı Notları'nda anlatmıştı.

Numaralanmış cümlelerle anlamlı bir metin oluşturmak için doğru sıralama nasıl olmalıdır?

A) III - II - IV - I	B) III - IV - II - I
C) III - I - IV - II	D) III - IV - I - II

Biz Çözdük

Numaralanmış cümleler III - I - IV - II şeklinde sıralandığında anlamlı ve kurallı bir metin ortaya çıkar.

Cevap: C

Örnek 9

(I.) İnsan beyni çok karmaşık bir yapıya sahiptir, bu nedenle özellikle beyin yaralanmalarında şaşırtıcı olaylar yaşanabiliyor. (II.) Örneğin, beyin hastalığı bulunan RFS kod isimli hasta ilginç bir şekilde rakamları göremiyor. (III.) Asıl ilginç olanı ise birçok hasta rakamları gayet iyi okuyor ve 0 ile 1'i görmede problemi yok, sadece 2'den 9'a kadar problem yaşıyor. (IV.) Hastadan gördüğü rakamı çizmesi istendiğinde çizgiler, noktalar ve renklerden oluşan soyut bir şeyler çiziyor.

Bu parçada numaralanmış cümlelerden hangilerinin yerleri değiştirilirse parçanın anlam bütünlüğü sağlanmış olur?

A) I ve II	B) I ve IV	C) II ve III	D) III ve IV

Sen Çöz 9

Metni İkiye Bölme

Her paragrafın ayrı bir yapısı, okura ulaştırmak istediği bir mesajı, konusu vardır. Yazıda "konuya bakış açısı" değiştiğinde yeni bir paragraf başlıyor demektir.

Bölünecek paragrafın ilk cümlesinde konu belirlenmeli, sonraki cümlelerde konuya yeni bir açıdan bakılıp bakılmadığı incelenmelidir. Bu tür paragraflarda genellikle ortalarda bir yerde bakış açısının değiştiği görülür.

Dikkate Al

Paragraf bölme sorularını çözerken

1. Paragraftaki yardımcı düşünceleri dikkate almadan paragrafı bir kez okuyup genel konuyu belirleyelim.
2. Karşınıza iki ayrı konu çıkarsa birinci konunun hangi cümlede bittiğini belirleyelim.
3. En önemli nokta olarak giriş cümlesi özelliğinde cümle bulmamız gerektiğini bilelim. Hiçbir paragrafın giriş cümlesi kendinden önce bir şeyler söylenmiş izlenimi vermemelidir. Dolayısıyla, paragrafa "buna göre, çünkü" gibi bağlayıcı ifadelerle başlayamayacağımızı unutmayalım.

Örnek

(I) Anadolu'ya nakış nakış dökülen el işleri, rengini tabiatın alır. (II) Tabiatın sarısı, yeşili, mavisi, Anadolu yaylalarının çiçeklerinde, yapraklarında, dallarındadır. (III) Tutan renkler nakışlara dökülürken yeni renkler keşfedilir, yaratıcı eller tabiata ayrı bir biçim verir. (IV) Anadolu'nun el işleri sanatı arasında bir de oya vardır, bilirsiniz.

Metnin ilk üç cümlesinde Anadolu'nun el işlerinden, renklerinden, nakışlarından bahsedilmiştir. IV. cümlede "oya" dan söz edilmiştir. Bu yüzden IV. cümleden itibaren paragraf ikiye bölünmelidir.

Metnin Akışını Bozan Cümle

Paragraftaki konuyla, konuya bakış açısıyla bağlantısı olmayan ya da çok zayıf olan cümle, düşüncenin akışını bozar.

Parçada anlatılan konunun farklı bir yönüne geçildiğinde paragrafın akışı bozulur. Dolayısıyla ilk cümleden itibaren metnin konusu tam olarak belirlenmelidir.

Örnek

(I) Sabahattin Ali, roman ve hikâyelerinin konularını Anadolu halkından ve Anadolu köylüsünün yaşamından almıştır. (II) Betimleyici yönü kuvvetli olan Sabahattin Ali, roman ve hikâyelerinde dış gözlemlerin etkisinde kalmıştır. (III) Yazdığı şiirler hece ölçüsünün ve halk şiirinin etkisindedir. (IV) Daha sonra kaleme aldığı roman ve hikâyelerinde toplumsal gerçekliğe yönelmiştir.

Metnin tamamına baktığımızda Sabahattin Ali'nin edebî kişiliğinden söz edilmiştir. I, II, IV. cümlelerde roman ve hikâyelerden söz edilirken III. cümlede şiirlerinden bahsedilerek düşüncenin akışı bozulmuştur.

Etkinlik 16

Aşağıdaki metinler iki paragrafa ayrılacaktır. İkinci paragrafın kaç numaralı cümleyle başlayacağını boşluğa yazınız.

- a) (I.) Umut belki de insanı hayata bağlayan en önemli kavramdı. (II.) İnsana yaşam arzusunu aşıl原因ayan sihir, bu kelimenin içinde saklıydı. (III.) Ama ne yazık ki insanoğlu bu aşının iğnesinden korkuyordu. (IV.) Bazı insanlar için sadece iki heceden oluşan bu basit kelime, anlam bakımından birkaç sözcükten oluşurken farklı anlamlar yükleyen bazılarımız tarafından içiden çıkılmaz bir hâle dönüşüyordu. (V.) Umut, içimizdeki değerlerden en güzel, en safıydı.
- b) (I.) Ebru sanatı görsel açıdan şölen hâline gelen çok renkli ve kalıcı bir sanattır. Suyun üzerinde renk verme çalışmalarıyla yapılan ebru sanatının önceleri kursları eğitimleri yoğun şekilde bulunurken şimdilerde daha sınırlıdır. (III) Osmanlı döneminde uygulanan ebru sanatı, önemli bir iş kolu olmuştur. (IV.) Doğu topraklarından Avrupa'ya yayılmasıyla bu sanatta Avrupa'da Türk kâğıdı ismi verilmiştir. (V.) Tüm dünya üzerinde ilgi çekmiş, uygulanmış bir sanattır.
- c) (I.) İğne yapraklı ağaç türleri her zaman yeşildir. (II.) İğne yapraklar, küçük yüzevidir ve besin üretebilmek için daha az ışığa ihtiyaç duyarlar. (III.) Kış mevsiminde güneş ışığının azalmasından çok fazla etkilenmezler. (IV.) İğne yapraklı ağaçların meyveleri kozalaklardır. (V) Kuşlar, sincaplar ve boz ayılar; birçok kozalak türü içindeki tohumları yemeği çok sever.

Etkinlik 17

Aşağıdaki metinlerde kaç numaralı cümle metnin akışını bozmaktadır? Boş bırakılan yerlere yazınız.

- a) (I.) Anadolu'daki konukseverlik gelenek ve göreneğinin temelinde eski Ahi gelenekleri yatmaktadır. (II.) Anadolu Selçukluları devrinden Osmanlıların son yıllarına kadar bir esnaf ve sanatkâr örgütü olarak bilinen Ahiliğin her köyde, her kasaba ve şehirde; ocakları, odaları ve tekkeleri vardır. (III.) Ahiler, geleneksel kurallarına göre, gelen konukları ağırlar, bunu bir toplum görevi sayarlardı. (IV) Gelen konuklara geleneksel yemekler yapılırdı. (V) Bir şehirde birkaç Ahi ocağı bulunur, bunlar şehirlere gelen konukları ağırlamak için birbirleriyle yarış ederlerdi.
- b) (I.) Anadolu'da türkülerin bir öyküsü, anlatacak sözü vardır ve boşuna söylenemez bu türküler. (II.) Bir olayın, gerçekten toplumu ya da çevreyi etkileyen bir olayın ardından yakılır. (III.) Gurbet temalı türküler daha çok sevilir. (IV.) Çoğu zaman olay kahramanlarının dilinden söylenir. (V.) Zaman içinde o olay unutulur gider ama türküsü yaşar dillerde.
- c) (I.) Teknoloji günden güne ilerledi ve insanların hayatını değiştirdi. (II.) Teknoloji benim hayatımda da önemli yere sahiptir. (III.) Evde, iş yerinde, sokakta kısaca her yerde teknolojinin esiri oldu insanoğlu. (IV.) Misafirlğe gidildiğinde artık de kimse kimseyle konuşmuyor. (V.) Herkesin elinde bir cep telefonu...

METİN KARŞILAŞTIRMA - DİL VE ANLATIM ÖZELLİKLERİ

Metin Karşılaştırma

Metinler biçim (dil ve anlatım) ve içerik bakımından karşılaştırılabilir. Metin karşılaştırılması yapılırken iki paragrafın ortak ya da farklı yönleri üzerinde durulur.

Örnek

- I. Dünyanın en büyük ağacı, ABD'nin Kaliforniya eyaletindeki dev sekoya. Bu ağacın boyu 83,8 metre, çapıysa 7,7 metre. Dev sekoyalar, kozalaklarının içindeki tohumlardan geliyor.
- II. Tuz Gölü çevresinde yılda 750.000 tuz üretilmektedir. Bu da Türkiye'nin toplam tuz üretiminin yüzde 55'i demektir.

Bu iki metnin ortak yönleri:

- Bilgi vermek için yazılmıştır.
- Nesnel bir anlatım kullanılmıştır.
- Sayısal verilerden yararlanılmıştır.

Örnek

I.
Makas, makas, makas
Ali dayı, noktaya bas
Trampetler çalınıyor,
Yüzbaşılar darılıyor,
Darılmayan yüzbaşılar,
Can yürekten ayrılmıyor.

II.
Sıra sıra fenerler
İşte geldi askerler.
Merdivenden iniyor,
Bize para veriyor
Yağ parası, mum parası
Akşama kandil parası

Bu dizelerin ortak yönleri:

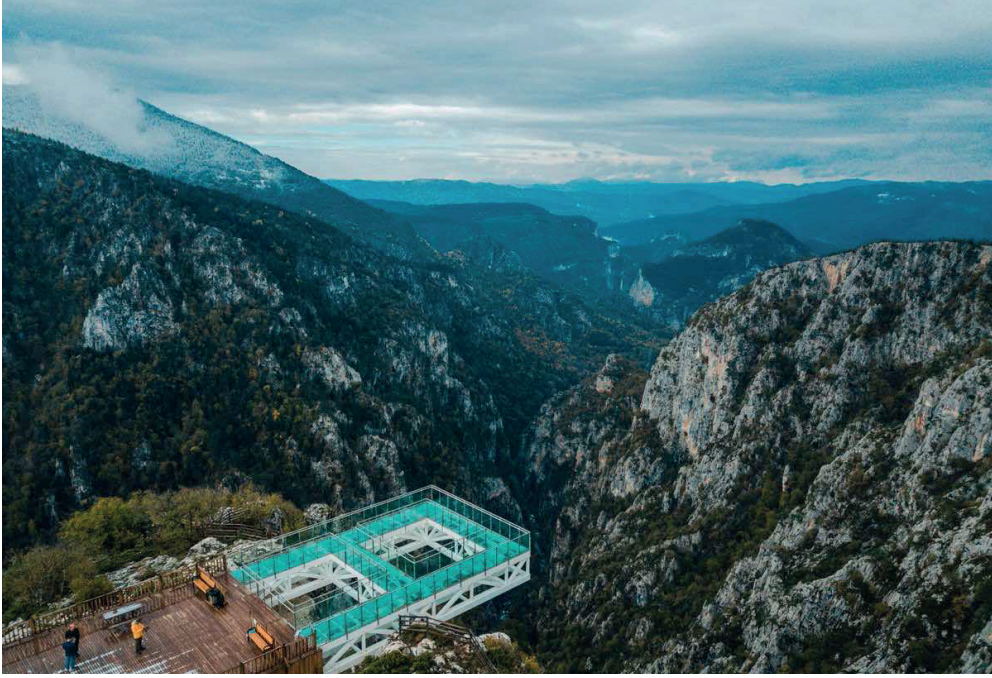
- Dize sayıları eşittir.
- Devrik cümle kullanılmıştır.

Dil ve Anlatım Özellikleri (Metin İnceleme)

Metinlerde duygu ve düşünceleri ifade edilirken dil ve anlatım özelliklerinden yararlanır. Metin biçim ve içerik bakımından incenirken

- Anlatım biçimleri,
- Düşünceyi geliştirme yolları,
- Söz sanatları,
- Anlatıcılar,
- Kelime ve söz gruplarının anlamı, ikilemeler, yansımalar cümle türleri, söz grupları,
- Konu, ana düşünce gibi özellikler dikkate alınır.

Örnek

Küre Dağları'nı döne döne tırmanıyorduk. Güneş, sabah sisin grileştirdiği şekil tepelerin arasından portakal renkli yüzünü gösteriyordu ama güneşin daha ulaşamadığı derin koyaklar vardı. Yeşilin en güzel tonlarıyla bezeli, mendil kadar tarlalar, gerçek değilmiş gibi duruyordu. Derin derin uçurumlar, dipten doruğa çamlarla, akkovaklarda donanmıştı.

Bu metinde

İkilemelere yer verilmiştir.

Benzetmeye yer verilmiştir.

Karşılaştırma yapılmıştır.

Betimleme ve öykülemekten yararlanılmıştır.

Öznel ifadeler yer verilmiştir.

Etkinlik 18

- I.** Meksika'nın Oaxaca eyaletinde bulunan servi ağacının gövdesinin çevresi 36,2 metre, çapıysa 11,62 metre olarak ölçülmüş. Bu, dünyanın en geniş gövdeli ağacı. Ağacın yaşının 2000'den fazla olduğu tahmin ediliyor. Uzaktan bakıldığında ağacın gövdesi çok sayıda ince gövdeli ağacın bir araya gelmesiyle oluşmuş gibi görünüyor. Ama uzmanlar ağacın tek bir tohumdan gelişmiş olduğunu belirtiyorlar. (Ağaç, kabuğundaki yarıkların ve çatlakların zaman içinde genişlemesiyle bu görünümü almış.)
- II.** Wollemi çamı, en son keşfedilen ağaç türü olarak biliniyor. Avustralya'daki Wollemi Ulusal Parkı'nda bir park görevlisi tarafından keşfedilmiş. Her ne kadar adında "çam" geçse de, gerçek bir çam türü değil. Çok eski zamanlarda ortaya çıkmış olan Arokaryagiller adlı başka bir kozaklı ağaç ailesine ait. Aslında, Wollemi çamının en ilginç özelliği, 1994 yılına kadar yalnızca fosillerinin biliniyor olması. Doğada çok az sayıda kaldığı ve soyu tükenmek üzere olduğu için keşfedilir keşfedilmez koruma altına alınmış.

Yukarıdaki metinlerde iki ağaç türü hakkında bilgiler verilmiştir. Bu metinlerin ortak özelliklerini işaretleyiniz.

1 Anlatım açık ve anlaşılırdır.

2 Bilgi vermek amacıyla yazılmıştır.

3 Öznel ve nesnel ifadelere yer verilmiştir.

4 Sayısal verilerden yararlanılmıştır.

5 Karşılaştırma cümlelerine yer verilmiştir.

6 Betimleyici anlatım kullanılmıştır.

7 Olay yazısından alınmıştır.

8 Anlatım birinci kişi ağzından yapılmıştır.

9 Tartışmacı anlatıma başvurulmuştur.

10 Gerçek unsurlar belirgindir.

Etkinlik 19

Aşağıdaki metinlerin anlatımıyla ilgili verilen bilgilerden doğru olanların yanındaki kutucuklara "D", yanlış olanlara "Y" yazınız.

- a) Tatil günleri bizim evin bahçesine bütün komşu çocukları toplanırdı. Akşama kadar birlikte oynardık. Arkamızdaki evlerin sahibi Hacı Budakların benim kadar bir çocukları vardı ki en çok adı hoşuma giderdi: Mıstık. O hepimizden kuvvetliydi. Sanki adı gibi her tarafı yuvarlaktı; başı, kolları, bacakları, vücudu... Hatta elleri... Bütün çocukları, güreşte yenerdi. Yazın, her cuma sabah büyük bir deste söğüt dalı getirirdi. Bu dallardan kendimize atlar yapar, cirit oynar, yarışa çıkardık. Yarışta da hepimizi geçerci. Onu hiçbirimiz tutamazdık.

1. Birinci kişi ağızından anlatım yapılmıştır.

2. Konuşturma sanatından yararlanılmıştır.

3. Betimlemeye yer verilmiştir.

4. Öyküleyici anlatımdan yararlanılmıştır.

5. Olay yazısından alınmıştır.

- b) Uçun kuşlar, uçun doğduğum yere
Şimdi dağlarında mor sümbül vardır
Ormanlar koynunda bir serin dere
Dikenler içinde sarı gül vardır

- O çay ağır akar yorgun mu bilmem?
Mehtabı hasta mı, solgun mu bilmem?
Yaslı gelin gibi mahzun mu bilmem?
Yüce dağ başında siyah tül vardır.

1. Anlatım açık ve anlaşılırdır.

2. Şiirsel bir anlatımı vardır.

3. Kişileştirme, benzetme sanatlarına başvurulmuştur.

4. Devrik cümlelere yer verilmiştir.

Örnek Soru

Akdeniz'in kahramanlık yuvası sonsuz ufuklarına bakan küçük tepe, mini mini bir çiçek ormanı gibiydi. İnce uzun dallı badem ağaçlarının alaca gölgeleri sahile inen keçi yoluna düşüyor, ilkbaharın tatlı rüzgârıyla sarhoş olan martılar, çılgın bağırışlarıyla havayı anlatıyordu. Badem bahçesinin yanı geniş bir bağdı. Beyaz taşlardan yapılmış kısa bir duvarın ötesindeki harabe vadiye kadar iniyordu. Bağın ortasındaki yıkık kulübenin kapısız girişinden bir ihtiyar çıktı. Saçı sakalı bembeyazdı. Kamburunu düzeltmek istiyormuş gibi gerindi. Elleri, ayakları titriyordu. Gök kadar boş, gök kadar sakin duran denize baktı, baktı.

Bu metnin dil ve anlatımıyla ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Betimlemelerden yararlanılmıştır.
- B) Kişileştirme sanatına başvurulmuştur.
- C) Anlatım üçüncü kişi ağzından yapılmıştır.
- D) Düşünce yazısından alınmıştır.

Biz Çözdük

A seçeneği, paragrafın genelinde vardır. B seçeneğinde yer alan kişileştirme sanatı "Martı sarhoş olması" "çılgın bağırışı" ifadeleriyle örneklenmiştir. C seçeneğinde söz edildiği gibi anlatım üçüncü kişinin ağzından yapılmıştır, D seçeneği yanlıştır, düşünce yazısından alınmamıştır.

Cevap: D

Örnek 11

I

I. Ülkemizde yaşayan kelaynaklar koruma altında olan ve özel bir alanda bakımları yapılan hayvanlardan. Kelaynakların soylarının tükenme tehlikesiyle karşı karşıya olmasının en önemli nedenlerinden biri, geçmişte çekirgelerin tarım ürünlerine zarar vermesini önlemek amacıyla uygulanan DDI adlı bir ilaç. Bu ilaçlar yalnızca çekirgeleri değil, kelaynakları ve daha birçok canlıyı olumsuz etkiliyor.

II

II. Toros kurbağalarının yaşadığı Orta Toroslar'daki Karagöl'e aynalı sazan adlı balıklardan bırakılmış. Ancak bu balıklar kurbağa larvalarıyla beslendiğinden Toros kurbağalarının sayısı hızla azalmış ve bu tür, tükenme tehlikesiyle karşı karşıya kalmış.

Bu metinlerde sözü edilen hayvanların ortak özelliği aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Aynı yerde yaşamlarını sürdürüyor olmaları
- B) Tükenme tehlikesiyle karşı karşıya kalmaları
- C) Koruma altında ve özel bakımları yapılan hayvan olmaları
- D) Aynı besinleri tüketiyor olmaları

Sen Çöz 11

1. Yeryüzündeki en yaşlı ağaçlar, ABD'nin Kaliforniya eyaletindeki White Dağları'nda bulunuyor. Bunlar bir çam türü. Bu ağaçlardan en yaşlısının 4843 yaşında olduğu hesaplanmış. Burada 4000 yaşından büyük başka ağaçlar da var. Bu çamların bulunduğu yer hem çok soğuk hem de çok rüzgârlı. Ağaçlar da burada çok yavaş büyüyor.
- Bu parçada aşağıdaki anlatım biçimlerinden hangileri kullanılmıştır?**

- A) Tartışmacı anlatım
B) Açıklayıcı anlatım
C) Betimleyici anlatım
D) Öyküleyici anlatım

2. I. Anlatımda gereksiz sözcük, söz grubu ve eklere yer verilmemesi, dil ve üslubun karışık olmamasıdır.
II. Anlatımda gerçekliğe bağlı kalınması ve duygu, düşüncelerin içten geldiği gibi aktarılmasıdır.
III. Anlatımın sade, gösterişsiz ve süssüz ifadelerle yapılması; söz sanatlarına, mecazlara pek yer verilmemesidir.
IV. Anlatımın bir engele takılmadan, dilin güzel kullanılması ve kurgunun iyi yapılmasıyla kolay okunur olmasıdır.

Numaralanmış tanımlardan hangisi aşağıdaki anlatım ilkelerinden herhangi birine ait değildir?

- A) Açıklık
B) Akıcılık
C) Duruluk
D) Yalınlık

3. (I) Teksas Üniversitesi tarafından geliştirilen yeni bir toprak türü, havadaki su buharının toplayarak bitkilere dağıtabiliyor. (II) Bu sayede kurak geçen zamanlarda sulama yapmadan tarım yapmak mümkün olabilecek. (III) ACS, Metarials Letters'de yayımlanan araştırmada, süper nem emen jeller kullanarak, havadaki suyu yakalayabilen ve bitkilere su sağlayabilen yeni nesil bir toprak tanımlıyor. (IV) Bu toprak belli bir sıcaklığa kadar ısındığında, topladığı suyu salarak bitkilere verebiliyor. (V) Toprak suyu dağıttıktan sonra bir kısım su buharlaşarak havaya geri dönüyor ve nemi tekrar arttırıyor, su eldesi böyle sürüp gidiyor.

Bu parça iki paragrafa ayrılmak istense ikinci paragraf hangi cümleyle başlar?

- A) II B) III C) IV D) V

ÇİTA YAYINLARI

4. I. Bu altı iğneden en dıştaki iki tanesi cildi deler ve içte kalan diğer iğnelerle destek olur.
II. Sivrisinekler tek bir iğne görünümündeki içten dışa doğru sıralanmış 6 farklı iğne sistemini kullanarak kan emer.
III. En içteki iki iğneden birisi damara kanı sulandırıcı madde sevk eder.
IV. Bunların altında kalan iğneler kan yolunun açık kalmasını ve emme işleminin sürmesini sağlar.

Numaralanmış cümlelerle anlamlı bir paragraf oluşturulmak istense sıralama aşağıdakilerin hangisi olur?

- A) II - IV - I - III
B) III - I - II - IV
C) III - II - IV - I
D) II - I - III - IV

5. Ölüm âsude bahar ülkesidir bir rinde
Gönül her yerde buhurdan gibi yıllarca tüter
**Bu dizelerde görülen benzetmenin benze-
yen ve kendisine benzetilen unsurları aşağı-
dakilerin hangisinde verilmiştir?**

	Benzeyen	Kendisine Benzetilen
A)	Gönül	Buhurdan
B)	Buhurdan	Gönül
C)	Buhurdan	Bahar ülkesi
D)	Bahar ülkesi	Buhurdan

6. (I.) Klasik hikâye biçimi olan olay hikâyesi olayı esas alan öykülerdir. (II.) Serim - düğüm - çözüm bölümlerinden oluşur. (III.) Durum hikâyeciğinin en önemli temsilcisi Sait Faik Abasıyanık'tır. (IV.) Olay hikâyesinde gözleme önem verilir ve merak unsuru ön plandadır.

Bu parçada numaralanmış cümlelerden hangisi düşüncenin akışını bozmaktadır??

- A) I B) II C) III D) IV

7. Çin'in Çengdu bölgesi, 2020 yılında yerleşim yerlerini uzaya gönderilecek olan ve "yapay Ay" olarak adlandırılan bir uzay aracıyla aydınlatmayı planlıyor. Yapay Ay, gerçek Ay'ın yansıttığı güneş ışığını güçlendirecek ve bu yolla kentlerin gece saatlerinde aydınlatmasına yardımcı olacak. Bu sayede sokak aydınlatmasından tasarruf sağlanabilecek.

Bu metinde bahsedilen "Yapay Ay" ile aşağıdakilerden hangisine değinilmemiştir?

- A) Yapay Ay'ın bir uzay aracı olduğuna
B) 2020 yılında Çin'in Çengdu bölgesinin, yerleşim yerlerini bir uzay aracıyla aydınlatmayı planladığına
C) Çin'de Yapay Ay'ın daha önce kullanıldığına
D) Çin'de şehirlerin Yapay Ay ile aydınlanacağına

8. Ahmet Ümit'in romanları küçükken dinlediğimiz masallara kadar Türkçe'dir. Romanlarında yabancı tek bir sözcüğe yer vermez. Bu da sanırım çok okunmasını sağlıyor.

Bu parçada Ahmet Ümit'in eserlerinin en çok hangi özelliği üzerinde durulmuştur?

- A) Özgünlük B) Yalınlık
C) Akıcılık D) Duruluk

1. **Gazeteci ---- (I)**

- Yazmak için yetenek yeterli değil kültür alt yapısı gerekiyor. Özgün duygu, düşünce üretmek gerekiyor. Yeteneğim var, diye yazanlar yok değil. O tür kitapları okurken, süyunun derinliği hepi topu bir karış olan bir derede ayaklarınızı serinletir gibi oluyorsunuz. Sıgılık pek sıkıcı oluyor.

Gazeteci ---- (II)

Konu seçimi pek kolay olmuyor. Ama kültür alt yapım hazır olduğu için birçok konuyu zihin ve gönül süzgecimden geçirip, sentezleyerek yeni yeni yaratılar elde ediyorum. Bu sürede bazen, pek güvendiğim kültür alt yapım yetersiz kalabiliyor; o zaman da uzmanlara danışıyor, yazılı ve görsel kaynakları araştırmaya yöneliyorum. Rastlantı sonucu konu seçmiyorum, kısacası araştırarak, soruşturarak romanımın planını yapıyorum.

Bu diyalogda boş bırakılan yerlere aşağıdakilerden hangisi sırasıyla getirilmelidir?

- A) (I) İnsanların çoğu "hayatımı yazsam roman olur." der. Sizce herkes kitap yazabilir mi? Yazmak bir yetenek midir?
(II) Konularınızı nasıl seçiyorsunuz? Konu seçimi tesadüf mü oluyor?
- B) (I) Yazma işinin yetenek olduğunu söyleyenler var. Siz ne düşünüyorsunuz?
(II) Hayatta karşılaştığınız bazı olaylardan mı etkilenip yazıyorsunuz?
- C) (I) Eserlerinizi yazarken ne hissediyorsunuz?
(II) Konularınızı seçerken nelere dikkat edersiniz?
- D) (I) Kendinizi yetenekli bir yazar olarak görüyor musunuz?
(II) Eserlerinizde en çok üzerinde durduğunuz konular nelerdir?

ÇİTA YAYINLARI

2. İki elim var benim, birisi sağ, sol diğeri Her şeyleri ayndır et, kemik, sinir, der Birisi daha güçlü, diğeri zayıf kalır Biri olmadan olmaz, kardeştir her ikisi **Bu dörtlüğün ana duygusu aşağıdakilerden hangisidir?**

- A) İnsanların birbirini sevmesi
B) İnsanların kardeşçe yaşaması
C) İnsanların birbirine ihtiyaç duyması
D) İnsanların hayata sevgiyle bakması

3. Kirlenen bir çağda yazmak, benim için temiz kalabilmenin ve bu kirlilikleri gösterebilmenin tek yolu. Yazar olma sorumluluğu, bilinci de bunu gerektirdiği için ---- .

Bu parçada boş bırakılan yere düşüncenin akışına göre aşağıdaki yargılardan hangisi getirilmelidir?

- A) yazıyı vazgeçemediğim tutkum, kendimi en çok sorumlu hissettiğim yurdum olarak görüyorum
B) kendimi yaşama bağlayan tek şeyin insan sevgisi olduğunu düşünüyorum
C) çağın kirlenmesinin sadece yazılarımla önleneyeceğini düşünüyorum
D) yazarların sorumluluklarını tam yerine getirmemesine üzülüyorum

4. (I) Mars'ın keşfi için yapılan ilk çalışmalarda yörünge araçlarından yararlanılıyordu. (II) Bu araçlar Mars'ın yörüngesinde dolaşarak fotoğraf çekiyor ve bunları Dünya'ya gönderiyordu. (III) Zaman içinde uzay teknolojisi geliştikçe Mars yüzeyine iniş yapabilen araçlar geliştirildi. (IV) Mars keşif çalışmaları hızla sürüyor.

Bu parçada numaralanmış cümlelerden hangisi parçanın anlam bütünlüğünü bozmaktadır?

- A) I B) II C) III D) IV

5. (I.) Oryantiring, harita ve pusula yardımıyla oynanan bir oyun. (II.) Oryantiring haritasında üçgen, başlangıç noktasını; iç içe çizilmiş yuvarlak bitiş noktasını, daire ise kontrol noktasını ifade ediyor. (III.) Oryantiring pusulaları, harita ile birlikte kullanılabilir diye şeffaf tabanlı oluyor. (IV.) Yön bulabilmek ve hedeflere varabilmek içinse pusula kullanılıyor. (V.) Oryantiringde hedefe varmak için harita doğru okunmalı ve pusula iyi kullanılmalıdır.

Bu paragrafın anlam bütünlüğünün sağlanması için numaralanmış cümlelerden hangileri yer değiştirmelidir?

- A) I - II B) I - III
C) II - III D) III - IV

6. I. Anadolu, canlı çeşitliliği bakımından çok zengin bir yer.
II. Bazı türlerse dünyada yok olma tehlikesi ile karşı karşıya.
III. Ancak bu çeşitlilik giderek azalıyor.
IV. Eskiden Anadolu'da yaşamış olan pek çok bitki ve hayvan türü günümüzde artık yok.

Numaralanmış cümlelerle anlamlı bir paragraf oluşturulmak istense sıralama aşağıdakilerin hangisi olur?

- A) I - III - IV - II
B) I - IV - II - III
C) IV - II - I - III
D) IV - III - II - I

ÇİTA YAYINLARI

7. **Aşağıdaki metinlerden hangisinde anlatım farklı bir kişinin ağzından yapılmıştır?**

- A) Gümüş gibi parlayan bu güzel kaşağının dişlerine baktım. Çok keskin, çok sivri idi. Biraz köreltmek için duvarın taşlarına sürtmeye başladım. Dişleri bozulunca tekrar denedim.
- B) Bir gece, kadının biri havaalanında bekliyordu. Uçağının kalkmasına daha epeyce zaman vardı. Havaalanındaki dükkândan bir kitap ve bir paket kurabiye alıp kendisine oturacak bir yer buldu.
- C) Yazdan kalma bir gündü. Güneş, insanın içini ısıtıyordu. Cemil, sahilde oturmuş, dağların sesini dinlerken üstünden hızla geçen martıların çığlığı andıran sesiyle irtikildi. Yerinden doğrulup izlemeye koyuldu.
- D) Gene denizde geçirdiği ikinci gündü. Akşam garağa gitti ama değnekçiyi bulamadı. Sazandere otobüsünü teker teker, her arabanın yanında durarak sordu.

8.

	Açıklama	Tartışma
I.	Nesnel anlatımı vardır.	Öznel anlatımı vardır.
II.	Amaç, okuyucuya bilgi vermektir.	Amaç, okuyucunun bilgisini değiştirmektir.
III.	Açık, anlaşılır bir dil kullanılır.	Senli, benli bir anlatım vardır.
IV.	Daha çok olay yazılarında rastlanır.	Daha çok düşünce yazılarında rastlanır.

Açıklayıcı ve tartışmacı anlatımla ilgili olarak numaralı bilgilerin hangisinde bir yanlışlık yapılmıştır?

- A) I B) II C) III D) IV

9. İstanbul Kardeleni, daha çok köknar ve kayın ormanları kenarında yetişir. 1893'te ilk kez İstanbul'da toplanıp tanıtıldığı için bu bitkinin adı böyle kalmış. Ocak ve nisan ayları çiçeklenme dönemidir.

Bu metinde "İstanbul Kardeleni" ile ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A) Çiçeklenme döneminin ne zaman olduğuna
B) Adının nereden geldiğine
C) Nerede yetiştiğine
D) Daha çok İstanbul'da sevilmesine

10. I. Cuma abi bir görev adamı, görmüş geçirmiş bir emektardır.
II. Söylenenlere göre başı her sıkışan, soluğu onun yanında almış.
III. Anlayacağınız o tam bir efsaneymiş.
IV. Onu daha yakından tanıyanların yalancısıyım ben.
V. Sesi koridorda yankılanır, hızına kimse yetişemezmiş.

Numaralanmış cümlelerle anlamlı bir paragraf oluşturulmak istenirse doğru sıralama aşağıdakilerden hangisi olur?

- A) I - III - II - V - IV
B) I - IV - II - V - III
C) II - I - IV - III - V
D) II - IV - II - III - V

1. (I.) Orta oyunu yazılı bir metne bağlı kalınmadan, doğaçlama olarak oynanan bir oyundur. (II.) Canlı insanlar, oyuncular vardır. (III.) Kavuklu ve Pişekâr oyunda birbirini yanlış anlar. (IV.) Basit bir sahnesi vardır: giriş, gelişme, sonuç bölümlerinden oluşur.
Bu parçadaki numaralanmış cümlelerden hangisi parçanın anlam akışını bozmaktadır?

A) I B) II C) III D) IV

2. Avrupa ve Asya kıtalarının birleştiği yerde bulunan Anadolu, üç iklim kuşağının etkisi altındadır. Bu nedenle bu topraklarda biyoçeşitlilik 10.000'den fazla bitki türünü kapsıyor. Endemik bitkiler, buldukları habitatın ekolojik özellikleri nedeniyle sadece o ülkede ya da bölgede yetişen, dünyanın başka bölgesinde yetişme olasılığı olmayan bitkiler.

Bu metinle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Açıklayıcı anlatımdan yararlanılmıştır.
B) Sayısal verilerden yararlanılmıştır.
C) Beğeni söz konusudur.
D) Bilgi vermek amacıyla yazılmıştır.

3. Beynimizde hipotalamus adı verilen bir bölge bulunur. Vücut sıcaklığımızın kontrolünden bu bölge sorumludur. Hipotalamus vücut sıcaklığımızda herhangi bir değişiklik olduğunda bunu fark eder ve sıcaklığımızı "normal" değerler arasında tutmak üzere gerekli uyarıları vücudumuzun ilgili bölümlerine iletir. Örneğin, vücut sıcaklığımız arttığında terlememizi ve derimize yakın bölgelerdeki kan damarlarımızın genişlemesini sağlayacak uyarılar iletir. Vücut sıcaklığımız düştüğünde de titrememizi ve kan damarlarımızın daralmasını sağlayacak uyarılar gönderir. Bu şekilde vücut sıcaklığımızı normal değerler arasında tutar.

Bu metnin dil ve anlatımıyla ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

A) Anlatım açık ve anlaşılırdır.
B) Bilgi vermek amacıyla yazılmıştır.
C) Örneklendirmeden yararlanılmıştır.
D) Özne anlatıma başvurulmuştur.

4. (I.) Resim kariyerine 1880'den sonra başlayan Vincent Van Gogh, uzun bir sanat yaşamı olmasa da dünya sanat tarihini derinden etkilemeyi başarmış bir ressamdır. (II.) Sanatının ilk dönemlerinde koyu ve kasvetli renklerle çalışmıştır. (III.) Bu durumun çocukluk ve gençlik yıllarının hüznü geçmesinden kaynaklandığı düşünülmektedir. (IV.) Kardeşi Theo'ya yazdığı mektuplarda çocukluk yıllarını "kasvetli, soğuk" olarak betimlemiştir.

Bu parça iki paragrafa ayrılmak istense ikinci paragraf numaralanmış cümlelerden hangisiyle başlar?

A) I B) II C) III D) IV

5. Teknolojinin sağladığı yeniliklerle son döneme "İletişim Çağı" dendiğini gazeteler yazıyor, telefonlar, radyolar, televizyon ve internet işliyor. Fakat ne garip ki psikolojik rehberlik uzmanları insanların iletişimsizlik problemlerinden söz edip duruyor. İnsanlar yalnızlık, ölüm, intihar konulu şarkılar besteliyor, kitaplar yazıyor, filmler yapıyor. Çok yönlü iletişim vasıtalarına rağmen üzücü bir iletişimsizlik var. Teknoloji ne kadar ilerlerse ilerlesin bu gerçek bir iletişimsizlik ve bütün yalnızlıkların kaynağıdır.

Bu parçaya en uygun başlık aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Yalnızlığın Kaynağı
B) İletişimsizlik Çağı
C) Teknoloji
D) İletişim Çağı

ÇİTA YAYINLARI

6. (I.) Keçe; dokuma ya da örme işlemi yapılmadan üretilen kumaşlardandır. (II.) Keçeleştirme adı verilen yöntemle, iplik hâline getirilmemiş hâldeki lifler ıslatılır ve sıcak ortamda üzerlerine basınç uygulanır. (III.) Dokumaların üzerine çeşitli desenler de yapılabilir. (IV.) Bu amaçla nakış, baskı ve boyama gibi yöntemlerden yararlanılabilir.
- Bu metindeki numaralanmış cümlelerin hangisinden sonra "Bu işlemlerin sonucunda tüm lifler bir daha çözülmeyecek şekilde birbirine dolanır." cümlesi gelmelidir?**

- A) I B) II C) III D) IV

7. Anadolu'nun geleneksel el sanatları arasında "kaşıkçılık" bugün varlığını hâlâ sürdürüyor. İlk Çağ Anadolu'sunda kemikten, deniz hayvanları kabuğundan yapılan kaşıklar, Selçuklular devrinde badem, şimşir, gürgen gibi sert ağaçlardan oyulmuş. Konya, Kastamonu gibi birçok şehrimizde, bu şehirlere özgü bir "kaşık sanayi" doğmuş, bu sanayi yüzyıllar boyu yaşamıştı. Özellikle Konya'da bir kaşıkçılar çarşısı kurulmuş. Burada yapılan, süslenen ve satılan kaşıklar Orta Doğu ülkelerine ihraç edilmiştir.

Bu metinde aşağıdaki sorulardan hangisinin cevabı yoktur?

- A) Kaşıkçılık ne zamandan beri varlığını sürdürüyor?
B) Kaşıkçılık nasıl yapılmaktadır?
C) Bugün kaşıkçılıktan bahsedebilir miyiz?
D) Kaşıkçılık yapımıyla kimler ilgilenir?

1. Havalimanı, gar gibi yerlerde danışma büroları vardır. Zürih Havalimanı'nda kurulan gözlem alanına yerleştirilen özel teleskoplar bir çeşit danışma bürosu gibi bilgi sağlıyor. Teleskop yüksek bir platformun üzerinde bulunuyor. Teleskoptan bakmak isteyenler iki yanındaki tutamaçlar yardımıyla onu sağa sola çevirebiliyor. Bu sırada nereye bakılıyorsa o yerle ilgili bazı bilgiler teleskobun içindeki ekranda beliriyor. Örneğin bir uçağa bakıyorsanız uçağın nereden, saat kaçta kalktığını ya da nereye gittiğini öğrenebiliyorsunuz.

Bu metinde aşağıdaki sorulardan hangisinin cevabı yoktur?

- A) Zürih Havalimanı'ndaki teleskoplar ne işe yarıyor?
- B) Zürih Havalimanı'ndaki teleskoplar nasıl kullanılır?
- C) Zürih Havalimanı'ndaki teleskoplardan hangi bilgileri öğrenebiliriz?
- D) Zürih Havalimanı'ndaki teleskopla gök cisimleri incelenebilir mi?

2. Büyük baştankara her an karşımıza çıkabilecek kuş türlerinden biri. Büyük baştankarayı yeşilimsi ve sarı renkli gövdesi, siyah başı ve beyaz yanaklarından hemen tanıyabilirsiniz. Büyük baştankaranın uzun bir kuyruğu vardır. Uzun kuyruklu olması baştankaranın ağaç dalları üzerinde dengesini sağlamasını kolaylaştırır.

Bu parçanın anlatımında aşağıdaki anlatım biçimlerinin hangisinden daha çok yararlanılmıştır?

- A) Açıklama
- B) Tartışma
- C) Betimleme
- D) Öyküleme

3. Lise yıllarımdan bu yana dinlemekten zevk aldığım ders edebiyat olmuştur. Her ne zaman edebiyat dersine girsem okula yeni başlamış bir çocuğun heyecanını duyuyorum. Bu heyecan bende zamanla gelişti ve edebiyat bölümünü seçmemi sağladı. Edebiyat sevgimi biraz da zarif insan, zarif şair Cahit Zarifoğlu'na borçluyum. Onun kitaplarını ne zaman okusam bende tarifsiz bir heyecan oluşmakta ve ben onun şiirleriyle farklı dünyalara gitmekteyim. Bence soyadı gibi zarif bir şair ve yazar.

Bu metnin yazarı için aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Lise yıllarında en çok edebiyat dersini sevmiştir.
- B) Cahit Zarifoğlu sayesinde edebiyat bölümünü seçmiştir.
- C) Cahit Zarifoğlu'nun şiirlerini sevmektedir.
- D) Edebiyat sevgisini sevdiği şair ve yazarlara borçludur.

4. Teksas'ta yeni alınan bir karara göre bundan böyle restoranlar gıda atıklarını çöpe atamayacak. Tüketilmeyen tüm gıdaların bağışlanması, artıkların ise çiftliklere gönderilmesi ya da kompostlaştırılması zorunlu hâle geldi. ABD genelinde üretilen tüm gıdanın %40'ı çöpe atılırken on milyonlarca kişi temiz gıdaya ulaşamıyor. Bu karar sayesinde 2040 yılına gelindiğinde şehrin sıfır atık hedefine ulaşması planlanıyor.

Bu metnin dil ve anlatımıyla ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Sayısal verilerden yararlanılmıştır.
- B) Açıklayıcı anlatıma başvurulmuştur.
- C) Nesnel söylemler fazladır.
- D) Betimlemelerden yararlanılmıştır.

5. Etrafımızdaki açık havanın hareketleri, havanın taşıdığı nem ve nemin yağışa dönüşmesi meteorolojiyi ilgilendiren olaylar arasında yer alır ve bu olaylara hava olayı adı verilmektedir. Yerkürenin etrafını saran gaz katmanına hava küre denir. Hava olayları hava kürenin, kutuplarda yaklaşık 6 km ve ekvator bölgesinde 16 km yüksekliğe ulaşan en alt katmanında gerçekleşir.

Bu parçada yararlanılan düşünceyi geliştirme yolu aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Benzetme
- B) Örneklendirme
- C) Tanımlama
- D) Tanık gösterme

6. "Bildiğim bir şey varsa hiçbir şey bilmediğimdir." şeklindeki Sokrates sözünü, çoğu insan kullanır ama bunu bilmek bir işe yaramaz. Günümüze o kadar çok bilgi var ki, neyi bilmediğini bilmek anlamsız. Günümüzün erdemi, neyi bilmesi gerektiğini bilmek. Hatta bunun üstüne bir de, neyi bilmemesi gerektiğini bilmek. Bilgi bolluğu, seçici öğrenmeye zorluyor. Sadece bugün tüm internette üretilen bilgileri öğrenmeye kalksanız bile ömrünüz yetmez. İtfaiye hortumundan su içmeye çalışanlar gibi dağılırsınız! Thomas Henry Huxley'e göre insanın ideal bilgilenme politikası şu olmalıdır, "Her alanda bir şeyler bilin, bir alanda ise her şeyi bilin." Her alanda bir şeyler bilerek, genel kültürünüzü artırabilirsiniz. Bir alanda her şeyi bilerek, mesleki bilgi sahibi olursunuz. ----

Bu parçadaki boş bırakılan yere aşağıdaki cümlelerden hangisi getirilirse metnin ana düşüncesi verilmiş olur?

- A) Bir alanda her şeyi bilmek geçiminizi sağlar, her alanda bir şeyler bilmek ise kaliteli bir kültürel seviye sahibi yapar.
- B) İkisine bir arada ve yeterince sahip olursanız başarıya da yakın olursunuz.
- C) Her şeyden önce yetenekli olduğunuz alanı belirleyip o alanın dışına çıkmadan çalışmalısınız.
- D) Sadece mesleki bilgi günümüz dünyasında tek başına yeterlidir, önemli olan işinizde uzmanlıktır.

7. Çocukluğum, çocukluğum...

Uzakta kalan bahçeler.

O sabah, o geceler

Gelmez günler çocukluğum.

Bu dördünlüğün ana duygusu aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Özlem
- B) Sevinç
- C) Pişmanlık
- D) Umut

8. İyi bir duygu durumunda olan insanlar, yeni beceriler kazanmaya daha istekli olur, konulara daha geniş bir bakış açısıyla yaklaşır, sorunlara daha yaratıcı çözümler üretir ve zorluklar karşısında geri çekilmezler. Bir lisede gençlere "hayatta başarı" konusunda bir konuşma yapacak olsanız, bu özellikler büyük bir ihtimalle, konuşmanızın ara başlıklarını oluşturacaktır. Dikkat edilirse bu başlıkların hepsinin eyleme dönük olduğu görülür ve belki de bu nedenle İngilizce'de "happen" ve "happiness" kelimeleri aynı kökten gelmektedir. Sinirbilimci R. Davidson, beyinde mutluluğun yaşandığı kabul edilen sol prefrontal korteksin daha aktif olarak bedeni virüslere karşı koruyan antikor ürettiğini ve böylece bağışıklık sistemini güçlendirdiğini bulmuştur. İnsanlarda ve maymunlarda bu bölgenin aktif olması, kandaki stres hormonu düzeyinin düşmesine neden olarak hayattaki iniş ve çıkışlar karşısında kişiyi daha dayanıklı kılmaktadır.

Buna göre,

1. Mutlu insanlar daha sağlıklıdır.
2. Mutluluk ve eylem birbiriyle ilişkilidir.
3. Beyinde mutluluk yaşandığı kabul edilen bölge sol prefrontal kortekstir.
4. Kandaki stres hormonu düşükse hayata karşı iyimser ve sakin oluruz.
5. İyimser insanlar kendilerini risk altında görmezler.

yargılarından hangileri bu metinden çıkarılamaz?

- A) 1-2-3
- B) 3-4-5
- C) 1 ve 4
- D) Yalnız 5

1.

ABD'nin uzay programı çalışmalarından sorumlu Ulusal Havacılık ve Uzay Dairesi NASA'nın Florida'daki bütün insanlı uzay uçuşlarında kullandığı ve günümüzde de üç uzay mekiğini fırlatma ve gözetme tesisi olarak yararlandığı bir alan Uzay Merkezi. Uzay Merkezi'nin her sene yüzlerce kişi tarafından ziyaret edilen kampüsü ötekilerden farklı olarak sezon açılışını dünyayı etkisi altına alan ve akıllı telefonlarla ünlenen bir video oyununun karakterleri ile yaptı. Ziyaretçileri kapıda bu oyunun karakterleri olan kuşlar karşılıyor. Bu oyundan esinlenilerek oluşturulan etkileşimli fuar teması kapsamında çocuğundan yetişkinine tüm ziyaretçiler eğlenceli ama eğitici bir tecrübe edineceğe benziyor. Fuar kapsamında ziyaretçiler için altı farklı eğitici ve eğlendirici etkileşim seçeneği var. Kendi karakterlerini bilgisayar ortamında tasarlıyor, sapanlarıyla fırlattıkları kuş yumurtaları ile uzaklıkları anlayabiliyorlar; galaksi yapboz oyununda gezegenlerin ve uyduların yerlerini bulmaya çalışıyorlar, sürprizlerle ve tehlikelerle dolu uzay temalı labirentlerde saklanmış oyun karakterlerini buluyorlar; Mars'a yolculuk edip tehlikeli lazer ışınları altında gizemli altın yumurta avına çıkabiliyorlar.

Bu parçanın dil ve anlatımı ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Örneklendirme yapılmıştır. B) Öznel ifadeler yer verilmiştir.
C) Karşılaştırma yapılmıştır. D) Tahmin cümlesi kullanılmıştır.

2.

El emeği, göz nuru isteyen birçok zanaatın hayat sahnesinden çekildiğini görüyoruz. Uzun süredir çırak yetiştirmeyen mesleklerden biri olan yorgancılık da hazır işçilik ve ucuz ürünler karşısında direnmeye çalışırken günden güne kan kaybediyor. Ustaların çıraklarına sadece edindikleri mesleği, zanaatı değil; hayatı da öğrettikleri günler geride kaldı. Bir zamanlar evlenen kızların çeyizlerine değer katmak için konulmak üzere bir değil, birkaç tane ısmarlanan yorganlar özenle hazırlanırdı. Yorgancılar istenen desenleri iğne ile işleyerek dikerlerdi. Desenin ağırlığına göre üç dört ayda tamamlandığı bile olurken en önemlisi; içi pamukla dolu, ipek ya da basma yüzlü yorganların %100 doğal oluşuydu. Sonra hayatımızla birlikte yorganlarımız da değişti. Pamuk, yün yorganların yerini elyaftan yapılan sentetik yorganlar aldı. Doğal olmayan ürünler yaşantımızda yerini almaya başlayınca geçmişin yorgancıları da hayat sahnesinden bir çekilmeye başladılar.

Bu parçadan yorgancılıkla ilgili,

- I. Etkisini daha uzun yıllar devam ettirecektir.
II. Hayatta tutunan bir meslek olmaktan çıkmaya başlamıştır.
III. Usta-çırak geleneğini sürdüremez duruma gelmişler.
IV. Teknolojiye uyum sağlarsa eski parlak günlerine dönebilecektir.
- yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) I ve II B) III ve IV C) II ve III D) I ve IV

3 ve 4. soruları parçaya göre yanıtlayınız.

İnternet'in hızı, verilerin taşınma hızı tarafından değil, verilerin değişik yerlere dağıtılma hızı tarafından sınırlanıyor. Uzun mesafelerdeki veri alışverişi, fiber optik kablolar aracılığıyla hızlı bir biçimde sağlanıyor. Değişik veriler, aynı kablolar üzerinden, farklı frekanslar kullanılarak gönderiliyor. Çeşitli dağıtım bölgelerinde bu verilerin frekanslarına göre ayrıştırılması gerekiyor. Bilgiyi taşıyan ışık sinyalleri, yöneticilerce değişik adreslere gönderiliyor. Bu işlem esnasında ışık sinyalleri elektrik sinyallerine dönüştürülüyor, elektronik devreler tarafından işleniyor ve yeniden ışığa dönüştürülüyor. Bu dönüşüm, maliyetli olurken veri gönderim hızını da düşürüyor.

3. I. İletimde fiber optik kabloların kullanılması
 II. Işık sinyallerinin elektrik sinyallerine dönüştürülmesi
 III. Elektrik sinyallerinin elektronik devrelerce işlenmesi
- Parçaya göre numaralanmış unsurlardan hangileri internet hızının düşmesine sebep olmaktadır?**
- A) I ve II B) I ve III C) II ve III D) I, II ve III

4. Bu parçada aşağıdakilerden hangisine değinilmemiştir?
- A) İnternet hızı arttıkça kullanıcı sayısının da artacağına
 B) Verilerin dağıtım bölgelerinde frekanslarına göre ayrıştığına
 C) İnternet veri alışverişinin fiber optik kablolarca sağlandığına
 D) Işık sinyallerinin dönüştürülüp işlenerek tekrar ışık sinyalleri olarak gönderildiğine

5.

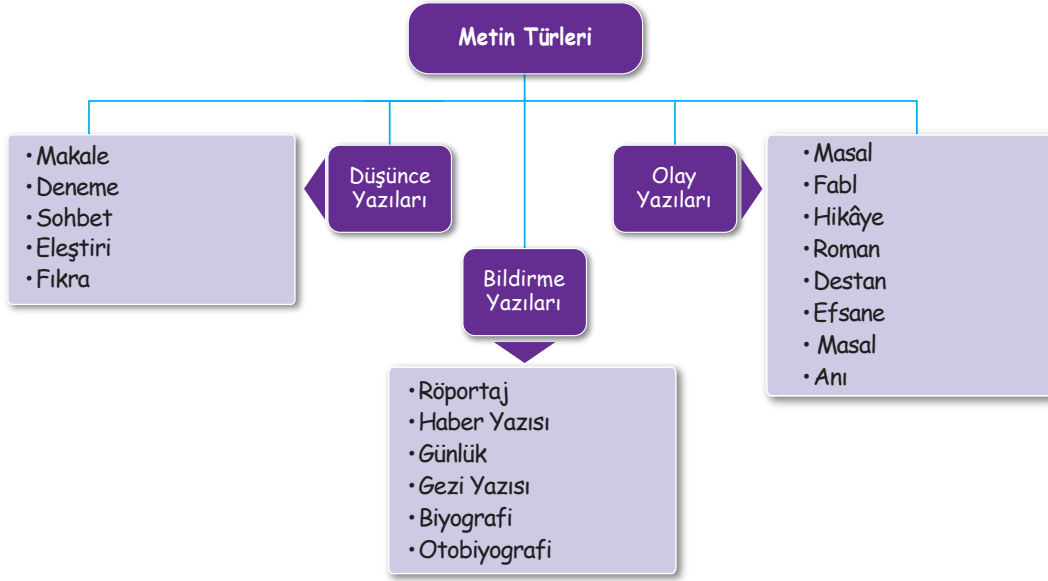
1858-1919 yılları arasında ABD Başkanı olan Theodore Roosevelt, bir gün Mississippi Nehri kenarında, yardımcılarının ve bir gazetecinin de olduğu bir grupta ava çıkıyor ancak akşama kadar hiç avlanamıyor. Yardımcıları başkanın keyfi yerine gelsin diye bir yavru ayı getirip "Bunu vurun!" diyorlar. Başkan ise bu duruma sinirlenerek "Savunmasız bir hayvanı nasıl vururum? Alın bunu annesine götürün." diyor. Gruptaki gazeteci ise ertesi gün bu olayı betimleyen bir karikatürün Washington Post Gazetesi'nde yayımlanmasını sağlıyor. Oyuncak üreten bir çift, bu karikatürü büyüterek dükkânlarının vitrinine asıyor, yanına da bir oyuncak ayı koyuyorlar. Vitrindeki bu karikatür ve yanındaki ayı halkın ilgisini çok çekiyor. Oyuncakçı çift, halkın ilgisini bir mektupla Başkan'a anlatıyor ve "Teddy Bear" (Teddy, Theodore'in kısaltılmış hâli) ismiyle bir oyuncak ayı üretmek istediklerini belirtiyor. Başkan da bunun iyi bir propaganda olacağını düşünerek izin veriyor. Dünyaca ünlü "Teddy Bear" işte böyle ortaya çıkıyor.

Bu parçada Theodore Roosevelt ile ilgili,

- I. Avlanmayı sevmektedir.
 II. Olay ve durumlardan yararlanmayı bilmektedir.
 III. Keyfi için merhametsiz olabilmektedir.
- yargılarından hangilerine ulaşılabilir?**

- A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III D) II ve III

METİN TÜRLERİ

1. Düşünce Yazıları

Bir toplumu; sosyal, siyasal, bilimsel vb. konularda düşündürmek amacıyla fikrî temelleri olan, bir kısmı kişisel düşünceler olurken bir kısmı ispatlanmış gerçeklere dayanarak yazılan yazılara **düşünce yazıları** denir.

Dikkate Al

Düşünce yazılarında açıklayıcı, tartışmacı anlatım teknikleri kullanılır. Düşünceyi geliştirme yollarından sayısal verilerden yararlanma , tanık gösterme , örneklendirme , karşılaştırmalara başvurulur.

Makale

- Herhangi bir konuda bilgi vermek, açıklamak, kanıtlamak amacıyla yazılan yazılara **makale** denir.
- Alanında uzman kişilerce yazılır.
- Okuyucuyu ikna etme, onu inandırma çabası olan; ciddi, ağırbaşlı bir üslup kullanılan yazılardır.

Dikkate Al

Açıklayıcı, tartışmacı, kanıtlayıcı anlatım türleri kullanılır.

Deneme

Bir yazarın, herhangi bir konu hakkındaki kişisel görüş ve düşüncelerini kesin sonuçlara bağlamadan, samimi bir üslupla anlattığı yazılara **deneme** denir.

- Konu sınırlaması yoktur.
- Yazar kendisiyle konuşuyormuş gibi yazar.
- Yazarın, anlattıklarını kanıtlama kaygısı yoktur.

Sohbet (Söyleşi)

Bir yazarın herhangi bir konu hakkındaki kişisel görüşlerini karşısındakiyle konuşuyormuş gibi anlattığı yazılardır.

- Senli benli bir anlatım vardır.
- Sıcak, samimi bir üslup hâkimdir.
- Öznel yargılar olduğu için ispatlama amacı yoktur.

Dikkate Al

Deneme → Kendisiyle konuşuyormuş gibi
Sohbet → Karşısındakiyle konuşuyormuş gibi yazılır.

Eleştiri (Tenkit)

Bir kişi, düşünce veya sanat eserinin ya da bir sanatçının olumlu ve olumsuz yönlerini ortaya koyarak onun gerçek değerini belirlemeyi amaçlayan yazı türüdür.

- Eleştirilecek bir eser, kişi, olay veya fikir gerektirir.
- Eleştirilecek şey, olumlu ve olumsuz yönleriyle ele alınır.
- Öznel ya da nesnel olunabilir.

Dikkate Al

Açıklayıcı, tartışmacı, kanıtlayıcı anlatım türlerinden yararlanır.

Fıkra (Köşe yazısı)

Gazete ya da dergi sütunlarında, bir başlık altında, kişisel görüş etrafında ; güncel, siyasal, toplumsal konuları ele alan, yorumlayan gününbirlik yazılardır.

- Yoğun, etkileyici, yalın bir dille yazılır.
- Kanıtlama amacı yoktur.
- Günlük konular işlenir.

2. Bildirme Yazıları

Bir bilgiyi, bir durumu iletmek; bir yeri, kişiyi ya da ürünü tanıtmak amacıyla yazılan yazılardır.

Röportaj

Gazetecilerin bir yeri, bir kurumu ya da bir kişiyi ziyaret ederek o yerin özelliklerini, orada gördüklerini kişisel düşünceleriyle birleştirip fotoğraflarla belgeleyerek anlattıkları yazı türüdür.

- Anlatım birinci kişinin ağzından yapılır.
- Bilgi, belge, görseller ve diyaloglardan yararlanır.

Haber Yazısı

Toplumda veya tabiatta meydana gelen veya gelecek çeşitli olay, durumlarla ilgili bilgi ve duyurulara haber; bu haberlerin halka duyurulması amacıyla hazırlanan yazılara da haber yazısı denir.

- Haber yazıları günceldir.
- Toplumu ilgilendiren olayları konu edinir.
- Tarafsız bir yaklaşım benimsenir.

Dikkate Al

Bir haberde "ne, nasıl, ne zaman, nerede, niçin, kim" (5N1K) sorularının cevapları mutlaka bulunmalıdır. Röportaj, yazıya kendi yorumunu katar. Haber yazısını hazırlayan kişi, yazıya kendi yorumunu katmaz.

Gezi Yazısı

Yazarın, gezip gördüğü yerleri; bu yerlerin yaşayışını, törelerini, gelenek ve göreneklerini edebî bir üslup içinde kaleme alarak anlattığı öğretici metin türüne **gezi yazısı** denir.

- Anlatım birinci kişinin ağzından yapılır.
- Fotoğraflardan, belgelerden yararlanılsa da öznel niteliktedir.
- Yazar, kendi gözlem, izlenim, görüş ve düşüncelerini de yansıtır.

Anı ile Gezi Yazısı Karşılaştırılması

Anı	Gezi Yazısı
Yazarın yaşamından ilgi çekici olaylar anlatılır.	Gezilir görülen yerler hakkında okuyucuya bilgi verir.
Yazarın kendi yaşamına dair izlenimleri vardır.	Gözlem ön plandadır.
İki tür de açık, sade anlaşılır bir dil kullanılır.	

Biyografi (Yaşam Öyküsü)

Edebiyat, sanat, spor, siyaset, iş dünyası gibi alanlarda tanınmış insanların hayatlarını, eserlerini, başarılarını okuyucuya anlatmak amacıyla yazılan inceleme yazılarına biyografi (yaşam öyküsü) denir.

- Tanınmış bir kişinin hayatı başkası tarafından anlatılır.
- Anlatım üçüncü kişinin ağzından yapılır.
- Amaç, söz konusu kişiyi her yönüyle tanıtmaktır.
- Belgelere ve örneklere dayandırılarak anlatılır.

Otobiyografi (Öz Yaşam Öyküsü)

Toplum tarafından tanınmış sanat, bilim, spor, siyaset vb. alanlarda önde gelen insanların kendi yaşamlarını anlattığı yazılara **otobiyografi (öz yaşam öyküsü)** denir.

- Anlatım birinci kişinin ağzından yapılır.
- Kişi, yaşadığı dönemi yansıtır.
- Olaylar kronolojik sıraya göre anlatılır.
- Anlatım sade, akıcı ve içten olmalıdır.

Biyografi ve Otobiyografi Karşılaştırılması

Biyografi	Otobiyografi
▶ Nesnel bir anlatım vardır.	▶ Öznel bir anlatım vardır.
▶ Anlatım üçüncü kişinin ağzıyla yapılır.	▶ Anlatım birinci kişinin ağzıyla anlatılır.
▶ Kişiyi başkası anlatır.	▶ Kişi, kendisini anlatır.

Günlük (Günce)

Kişinin gördüklerini, yaşadıklarını, düşündüklerini tarih belirterek günü gününe yazdığı yazılardır.

- Kısa, içten bir anlatımı vardır.
- Anlatım birinci kişinin ağzından yapılır.
- Yazarın kişiliğini, görüşlerini, ruhsal yapısını anlatır.

Destan

Bir milleti derinden etkileyen savaş, göç kıtlık gibi tarihî ve sosyal olayların hikâye edildiği eserlere **destan** denir.

- Olağanüstü varlıklar ve olaylar bulunabilir.
- Kahramanlar genelde soylu kişilerdir.
- Millî nitelikler taşır.

Efsane

Eski çağlardan beri söylenegelmiş olayları, olağanüstü kişileri anlatan hayalî hikâyelerdir.

- Tarihî niteliği olan olaylarla veya kişilerle bağlantılıdır.
- Kişiler olağanüstü nitelikler taşır.
- Kahramanlar tanrısal varlıklar değildir.

Rapor

Herhangi bir konu ya da sorun üzerine yapılan inceleme ile ilgili durumu ve sonucu belirtmek üzere yazılan yazılara **rapor** denir.

Dikkate Al

Kişileri bir fikir, bir olay veya mesele üzerinde belli tarzda düşünmeye veya davranışa yöneltmek için düzenlenir.

Etkinlik 20

Aşağıdaki metinlerin hangi edebî türlerden alındığını noktalı yerlere yazınız.

1. Kırıkkale'de 84 yaşındaki Şerife Nine acil servise çamurlu ayakkabılarını çıkarıp girdi. Türkiye onu konuşuyor. Sağlık Bakanı arayıp teşekkür etti. Kırıkkale'nin Sulakyurt ilçesinde karın ağrısı şikayetiyle hastaneye giden 84 yaşındaki Şerife Cesur, acil servise girerken çamurlu olduğunu fark ettiği ayakkabıların kapının önünde çıkarıp muayene odasına girdi.

.....

2. İnce Memed, Yaşar Kemal'in kitlelerce tanınmasını sağlayan romanıdır. Sanatçı bu romanıyla sanat gücünün doruklarına ulaşmıştır. Ne var ki romanın başkahramanı ve ikinci derecede önem taşıyan kimi tipler yer yer gerçekçi betimlemelerden önemli oranda uzaklaşmıştır.

.....

3. Dünyada hiçbir dost, insana kitaptan daha yakın değil. Sıkıntımızı, unutmak, donuk hayatımıza biraz renk, ışık vermek, daracık dünyamızda bulamadığımız şeyleri yaşamak için tek çaremiz kitaplara sarılmaktır. Düşünüyorum da, şu dünyada kitaplar yok olurse yaşamak nedeli güçleşir, çekilmez bir ağırlık olur.

.....

4. Asık suratlı insanlardan hoşlanırsanız desem, tabii bana gülersiniz. Zaten ben de biraz gülmemiz için söze böyle başladım. Güler yüze ve gülmeye dair olan bu konuşmayı asık suratla dinlemenizi istemem tabii. Konuşurken söze başladığınız sırada karşınızdakinin kaşlarını çat-tığını, asık bir suratla sizi dinlediği görürseniz konuşma hevesiniz kırılır.

.....

Örnek Soru

Çocuklar...

Çocuk yetiştirme geleneklerimizde sorunlar var. Bunların başında "otoriterlik" geliyor. "Sen sus çocuksun, çocuklar konuşmaz!" gibi yaygın söylemlerde kendini gösteren otoriterlik ... Bu açıdan kız çocuklarının durumu daha sıkıntılıdır. Çekingen, pasif nesiller ister istemez girişimci ve yaratıcı olmakta zorlanıyor. Bunu aşmakta olduğumuzu söyleyebiliriz. Birinci etken eğitimin yaygınlaşması, şehirleşme, dışa açılma, piyasa ekonomisinin gelişmesi gibi "orta sınıflaşma" faktörleridir.

Yukarıda verilen metin hangi düşünce yazısına örnektir?

- A) Makale B) Röportaj C) Fıkra D) Mektup

Biz Çözdük

Yukarıdaki metin düşünce yazılarından "fıkra"ya aittir. Bir başlık etrafında güncel bir konuya yer verilmesi, kanıtlama amacının olmaması yönünden fıkraya örnektir.

Cevap: C

Örnek 12

- I. Herhangi bir konuda bilgi vermek, açıklamak, kanıtlamak amacıyla yazılan yazılara ---- denir.
- II. Bilgiyi, haberi; açık, yalın, çarpıcı bir dille okura ileten, okuyucuyu sıkmadan kendini okutan, anlattıklarını belgelerle kanıtlayan yazı türüne ---- denir.
- III. İnsanı ilgilendiren hemen her konuyu fazla derine inmeden, kanıtlama endişesi taşımadan, okuyucularla dertleşiyormuş gibi yazılara ---- denir.
- IV. Bir haberi, dileği, duyguyu uzaktaki birine iletmek için kullanılan, konu sınırlaması olmadan, yazarın iç dünyasının yansıtan iletişim aracına ---- denir.

Numaralanmış cümlelerde boş bırakılan yerlere aşağıdaki türlerden hangisi getirilemez?

- A) Deneme B) Makale C) Röportaj D) Sohbet

Sen Çöz 12

3. Olay Yazıları

Bir olayın, yer ve zaman belirtilerek, kahramanların çevresinde kurgulanmasına dayalı yazılara **olay yazıları** denir.

Masal

- Tamamen hayal ürünüdür.
- Olaylar, kişiler ve mekânlar olağanüstü nitelikler taşıyabilir.
- Ders vermeyi amaçlar.
- Masallarda belirli bir zaman dilimi yoktur. "Bir varmış, bir yokmuş... Evvel zaman içinde kalbur-saman içinde ..." gibi kalıplaşmış sözlere yer verilir.

Fabl

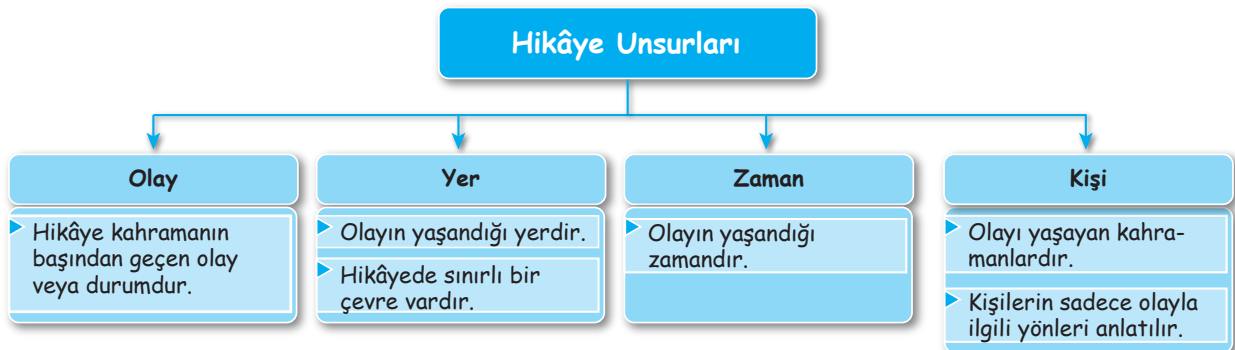
Kahramanları bitki ve hayvanlardan seçilen, genellikle sonunda öğüt veren, manzum biçimde oluşturulmuş edebî türe fabl denir.

- İnsan dışındaki varlıkların kişileştirilmesine ve konuşturulmasına dayanır.
- Olay örgüsünü iyilik - kötülük gibi çatışmalar oluşturur.
- Yer ve zaman öğeleri belirsiz şekilde yer alır.
- Sonunda ders verilir.
- Öğütler daha çok atasözü veya özdeyiş şeklinde verilir.

Hikâye (Öykü)

Yaşanmış veya yaşaması mümkün olayların okuyucuya keyif verecek şekilde anlatıldığı kısa metinlerdir.

- Olay, konu ayrıntılı işlenmez.
- Ayrıntılı çevre betimlemesi yoktur.
- Kişi kadrosu sınırlıdır.
- Olay öyküleri, serim, düğüm, çözüm bölümlerinden oluşur. Durum öykülerinde bu bölümler yer almaz.

Anlatıcı Türleri

Olay yazılarında olayları, kişileri, mekânı okurlara anlatan kişiye "anlatıcı" denir.

Dikkate Al

"Hikâyede olaylar kimin gözünden ve kime anlatılıyor?" sorusunun cevabı bize anlatıcı türünü verir. İki tür anlatıcı vardır:

Birinci Kişi Anlatıcı

- Anlatım 1. tekil şahıs (ben) tarafından, kahramanın ağzından yapılır.
- Anlatıcı kendi başından geçen, içerisinden bulunduğu bir olayı anlatır.

Üçüncü Kişi Anlatıcı

- Anlatım 3. tekil şahıs (o) ağızıyla yapılır.
- Yazar olayın dışındadır, gözlemcidir.
- Kahramanların ruh hâllerini yansıtabilir.

Örnek

Beyazıt Havuzu'nun kenarındaki kanepelerden birine oturmuş sizi bekliyorum. Yaşını almış bir adamın, yirmi yaşındaki çocuk hevesini yaşamak istemesi, ne bileyim... Sizi bekliyorum, siz geçmediniz yüzünüzü göremedim. Bayramım, çocukluk bayramım salıncaksız geçmiş gibi gözüme yaş oldu. (Birinci Kişi Anlatıcı)

Sait Faik Abasıyanık - Havuz Başı

Örnek

Durak kalabalıktı. Birkaç kişi koşmuşlardı, çevik bir davranışla girivermişti arabaya. Solunda iki kişi. En sağdaydı. Yanındaki bozuk paraların en küçüğü iki buçukluk. Öteki müşteriler verince o da onlara uymuş, uzatmıştı iki buçukluğu. (Üçüncü Kişi Anlatıcı)

Orhan Kemal - İki Buçuk

Etkinlik 21

Aşağıdaki metinlerin anlatıcı türlerini noktalı yerlere yazınız.

1. - Ben de yapacağım, diye tutturdum. O vakit Dadaruh, beni Tosun'un sırtına koyar, elime kaşağıyı verir.
- Hadi yap, derdi.
Bu demir gereci hayvanın üstüne sürter, ama o uyumlu tıkırtıyı çıramazdım.
- Kuyruğunu sallıyor mu?
- Sallıyor.
- Hani bakayım?
- Eğilirdim, uzanırdım. Ama atın sağrısından kuyruğu görünmezdi.

.....

2. Esmer, orta boylu biriydi Kâzım Çavuş. Işıl ışıl, simsiyah gözleri vardı. Bir şey okuması gerektiğinde sol cebindeki gözlüğünü çıkarır, her sözcüğe dikkat ederek okurdu. Çok okuyan, yenilikçi biriydi. Köyde suni gübreyi ilk kullanan da Kâzım Çavuş'tu. Yeni kırılmaya başlamış kıvrıcık saçlarını hep geriye tarar, her gün tıraş olurdu. Ne söylesen bütünü köylü pür dikkat onu dinlerdi.

.....

Etkinlik 22

Aşağıdaki bilgilerden masala ait olanın karşısına M, fabl türüne ait olana F yazınız.

1. Kahramanların çoğunluğunu hayvanlar ve cansız varlıklar oluşturur.
2. Mutlu sonla biter, iyiler daima kazanır.
3. Kahramanların çoğunluğunu insanlar oluşturur.
4. Anlatılanlardan bir ders çıkarılır.
5. Tekerlemelerle başlar.

Etkinlik 23

Metindeki hikâye unsurları ve anlatıcı türlerini tabloda belirtilen yerlere yazınız.

Karşıdaki komşum yabancı subayın buldok cinsi bir köpeği vardı. İri kafalı, koca enseli, iki dişi daima meydandan, yanakları kof ve sarkık, burnu çökük, aksi bir köpek... Buna buldok suratı, bütün dişleri söküldükten sonra acemi bir dişçiye tam takım diş yaptıırıp da çene kemikleri çöke- rek çehresi tanınmayacak şekle giren eski somurtkan (...) tiplerini hatırlatır.

Buldok değişiklik olsun diye, sanki asıl yüzüne, korkunç, gamlı, bedbin bir karnaval maskesi geçirmiş bir köpektir. Dikkat ederim, bu iğreti kara suratı düşürmemek ister gibi boynunu dimdik tutar.

Komşunun köpeği suratına, gördüğüm maskelerin en sertini, en titiz gösterişlisini asmıştı. Dün- yaya parçalanıp yok edilecek lüzumsuz, zararlı, iğrenç bir şeymiş gibi kin ile, anarşist gözü ile bakıyordu.

Günde iki kere Senegalli izbandut bir nefer (...) onu zincirinden sıkı sıkı tutup hava aldirmaya çıkarıyordu.

Fakat ne zorlukla... O köpek, koskoca adamı, âdeta iri şilepleri çekip götüren römorkler gibi sürüklüyordu. Hayvan, daima, soluk soluğa, kulaklar dimdik gözler fırıl fırıl ve çehre hiddetinden karmakarışık, bumburuşuk!

Zincirden boşanıverse, şüphesiz, önüne insan ve hayvan gelirse, neresi gelirse, hemen mengene gibi tuttuğunu bırakmaz, sert yaylı çenesinden parçalandığını, koptuğunu göreceğiz. Hele bir kedi, bir köpek geçmiyor mu, Juju hırısından boğuluyor. Ne havlamalar, ne ulumalar, ne inlemeler!

Zavallı Senegalli, bir türlü söylemediği "Y" leri değiştirerek "Susususu!" diye ne kadar bağır- sa (...) nafile.

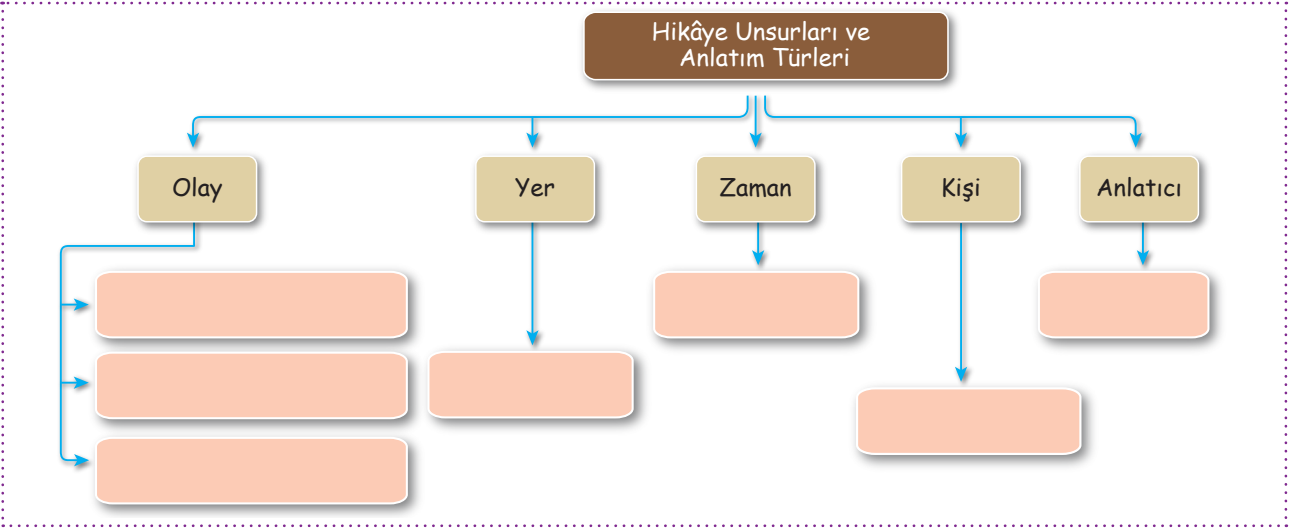
Juju kıyamet koparıyor, hırlıyor, eşiniyor, atılıyor, zapt edip eve sokuluyorlar. Balkondan uza- nan pengüvari ve dağınık saçlı bir Frenk kadın, ıslak köpek tüyü gibi etekleri havalanarak iltifat ediyor:

"Jujul Juju! Şeri ..."

"Bir gün, zinciri, kopuverince ne olacak? Acaba ne kıyametler kopacak?"

Ve sokağın sükuneti de geri geliyor.

Kedi kendime soruyorum.

Örnek 13

Aşağıdaki metinlerin hangisinde anlatım farklı bir kişi ağzından yapılmıştır?

- Yağmurlar dindi. Ovanın böğründeki hafif eğimli topraklar kanallar ile tarlalarda biriken fazla suyu denize akıttı; akıntının oluşturduğu birikintilerde sivrisinekler ve kurbağalar arttı. Tarlalar da kanalların toprakta bıraktığı nemi sakladı.
- Maymuna ilk defa sinirlendim. Meğer bu hiddetim sonu olacaktı. Odama girince onun masamın altına girmiş, parlak, memnun bir nazarla bana baktığını gördüm.
- Büyücek bir otomobil, mağazanın önünde durdu; içinden süslü ve şişmanca bir kadınla sekiz dokuz yaşlarında, beyaz bereli ve tozluklu, yumuşak lacivert paltolu bir çocuk indi.
- İki arkadaş bazen, akşamüzerleri caminin duvarı dibinde yan yana çömelerek köye dönen sığırlara bakarlar, yarım saat kadar konuşmadan dururlar, sonra birbirlerine bakıp sırtarak evlerine giderlerdi.

Sen Çöz 13

Örnek 14

--- bir anlatıda okuyucuya konuyu ve olayları anlatan kişidir. Olayları gören, bilen, kendine has dil ve üslubuyla anlatan kişidir. Birinci ve üçüncü kişi olmak üzere iki şekli vardır.

Yukarıda boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

A) Yazar

B) Anlatıcı

C) Kişi

D) Okuyucu

Sen Çöz 14

Roman

Yaşanmış ya da yaşanabilecek, tasarlanmış olayları kişi, yer, zaman bildirerek anlatan kurmaca metinlerdir.

- Birden fazla olay (olaylar zinciri) söz konusudur.
- Kişiler tüm yönleriyle anlatılır.
- Olaylar geniş bir zamanı kapsar.
- Mekânlar ayrıntılı şekilde anlatılır.
- Serim, düğüm, çözüm bölümlerinden oluşur.

Etkinlik 24

Aşağıda roman ve hikâye türüyle ilgili özellikler verilmiştir. Bu özelliklerin hangi türle ilişkili olduğunu belirleyerek ilgili yerleri işaretleyiniz.

Özellikleri	Roman	Hikâye
1. Tek bir olay vardır ve kahramanlar bu olayın etrafında döner.	☐	☐
2. Geniş bir şahıs kadrosu vardır. Metinde başkarakter ve yardımcı karakterler bulunur.	☐	☐
3. Şahıs kadrosu dardır.	☐	☐
4. Olayların geçtiği yerler, çevre ve diğer mekânlar çok ayrıntılı bir şekilde verilir.	☐	☐
5. Serim, düğüm, çözüm bölümleri vardır.	☐	☐
6. Olay çevresinde gelişen ve anlatmaya dayalı metinlerdendir.	☐	☐
7. Yaşanmış ve yaşanabilir olaylar daha uzun anlatılır.	☐	☐
8. Ayrıntılı betimlemelere yer verilmez.	☐	☐
9. Bu türde birbirine bağlı olaylar zinciri vardır.	☐	☐
10. Uzun ve ayrıntılı eserlerdir.	☐	☐

Hatıra (Anı)

Bir kişinin başından geçenleri, yaşadıklarını veya tanıdığı olduğu olayları, üzerinden belli bir zaman geçtikten sonra anlattığı yazı türüdür.

- Yaşandıktan sonra akılda kaldığı kadarıyla yazılır.
- Olaylar birinci kişinin ağzından anlatılır.
- Belgelerden ve görgü tanıklarından yararlanılabilir.
- İçten, akıcı, açık bir dil kullanılır.

Etkinlik 25

Aşağıdaki parçaların hangi edebî türlerden alındığını noktalı yerlere yazınız.

- a. Burdur'a bağlı Yeşilova ilçesinin Akçaköy'ünde 1929 yılında doğdum. Altı çocuklu, az topraklı bir köylü ailesinin ikinci çocuğuyum. Babam Veli, Yemen'de seferberlik etmiş, yaralanmış, esir düşmüş. Az toprakla çiftçilik yeterli bir iş olmadığı için bunun yanı sıra köy bakkallığı ve değirmencilik de yapmış babam. (.....)
- b. Çarşamba, 12 Mayıs (1954)
Sabahleyin vuruldum yazıyı görünce. Sait Faik ölmüş... Yıllardır tanırdım onu, Ben İstanbul Lisesinde öğretmenlik ederken o da öğrenciymiş, bulunmuş benim dersimde. Ama ben hatırlamıyorum, onu bir arkadaş diye tanırdım, çok severdim. İstanbul'a her gidişimde mutlaka arardım onu Burgaz Adası'nda. (.....)
- c. Asıl adı Mehmet Raşit öğretici olan Orhan Kemal, 15 Eylül 1914'te Adana'nın Ceyhan ilçesinde doğdu. Babası ilk TBMM'de milletvekilliği ve Adalet Bakanlığı yapmış olan Abdülkadir Kemali Bey'dir. (.....)
- d. İlkokul 3. sınıfa gidiyordum. Türkçe dersindeydik. Şiir dinletisi yapacaktık. Ben annem için yazdığım şiiri okuyacaktım. Çok heyecanlıydım. Herkes sırayla şiirlerini okudu ve sıra bana gelmişti. Annemin sevdiği müzik çaldı ve annemi düşünerek şiirimi okudum. (.....)
- e. Eski Hun hanlarından biri sadece Tanrı ile evlenebileceklerine inandığı iki güzel kızını bir kuleye kapatır ve gökten Tanrı'nın gelmesi için yalvarır. Bu esnada kulenin dibinde uluyan bir kurt belirir ve küçük kız, babasını kendilerini evlendirmek istediği Tanrı'nın bu kurt olduğuna ikna eder. Kızların bu kurtla evlenmesiyle Uygur nesli türemiş olur. (.....)

Etkinlik 26

Aşağıda "biyografi ve otobiyografi" ile ilgili bilgiler verilmiştir. Bu bilgilerden doğru olanların yanındaki daireye "D" yanlış olanlara "Y" yazınız.

1. Biyografilere yaşam öyküsü denir.
2. Otobiyografilerde anlatım üçüncü kişinin ağzından yapılır.
3. Biyografilerde amaç söz konusu kişiyi her yönüyle tanıtmaktır.
4. Otobiyografi, bir kişinin hayatının bir başkası tarafından kaleme alınmasıyla ortaya çıkan edebî türdür.
5. Biyografi ile otobiyografinin ortak noktası olayların üçüncü kişinin ağzından anlatılmasıdır.
6. Biyografilerde nesnel anlatım, otobiyografilerde öznel anlatım göze çarpar.
7. Biyografisi yazılacak kişinin siyasi, sosyal, kültürel alanda tanınmış bir olmasına gerek yoktur, herkesin biyografisi yazılır.
8. Otobiyografide yazar kendi yaşamından söz ettiği için otobiyografi benmerkezli yazı türüdür.

Etkinlik 27

Aşağıdaki özelliklerin hangi tür ya da türlerle ilgili olduğunu belirleyip ilgili yerlere "✓" işareti koyunuz.

	Destan	Efsane	Masal
1. Bir milleti derinden etkileyen savaş, göç, kıtlık vb. tarihî olayların hikâye edildiği eserlerdir.			
2. Ağızdan ağıza aktarılan anonim halk anlatılarıdır.			
3. Anlatmaya bağlı edebi türlerin içinde yer alır.			
4. Anlatımda olağanüstülük ağır basar.			
5. Belirli bir zaman dilimi yoktur. "Bir varmış, bir yokmuş ..." gibi tekerlemelerle başlar ve biter.			
6. Ders vermeyi amaçlar.			
7. Olaylar onlatıcılar tarafından gerçekmiş gibi aktarılır.			
8. Tamamen hayal ürünüdür.			
9. Anlatılanların gerçekte yaşandığına inanılır.			
10. Günlük konuşma diliyle oluşturulur.			

Örnek Soru

Gezi yazısıyla ilgili aşağıdaki bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) Gezip görülen yerlerin ilgi çekici özelliklerinin anlatıldığı bir yazı türüdür.
- B) Yazar, izlenimlerini aktarır.
- C) Güncel olayları konu edinir.
- D) Coğrafya, tarih gibi alanlar için kaynak niteliği taşır.

Biz Çözdük

Seçenekler incelendiğinde A, B, D seçeneklerinde gezi yazısı hakkında doğru özelliklerin verildiğini görürüz. C seçeneğindeki bilgi yanlıştır. "Fıkra" güncel olayları konu edinir.

Cevap: C

Örnek 15

- I. Kişi, yer, olay, zaman unsuru ekseninde oluşan söylencelerdir.
- II. Kişiler olağanüstü nitelikler taşır.
- III. Başında ve sonunda kullanılan kalıp sözler okuyucuyu hayal dünyasına bağlar.
- IV. Dilden dile anlatılır ve halkın ortak ürünüdür.

Efsane türü hakkında verilen numaralanmış bilgilerden hangisi yanlıştır?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV

Sen Çöz 15

Söz Sanatları (Edebî Sanatlar)

Benzetme (Teşbih)

Aralarında türlü yönlerden ilgi bulunan iki şeyden güçlü olanın özelliklerinin zayıf olana aktarılmasına dayanır.

Örnek

"Yaralı bir ceylan gibi ürkekti bakışları."

Yukarıdaki cümlede bakışlar ürkek olması yönüyle yaralı bir ceylanın bakışlarına benzetilmiştir.

Benzetmenin Unsurları

Tam bir benzetmede

benzeyen		unsurları bulunur.
kendisine benzetilen		
benzetme yönü		
benzetme edatı		

Benzeyen ve kendisine benzetilen benzetmenin temel öğeleridir.

Örneğin "Bin atlı, akınlarda çocuklar gibi şendik."

Benzeyen	→	bin atlı
Kendisine benzetilen	→	çocuklar
Benzetme yönü	→	şen olmak
Benzetme edatı	→	gibi

Kişileştirme (Teşhis)

İnsan dışındaki varlıklara insana ait özelliklerin aktarılmasıdır.

Örnek

Ağaç çok sevdi çocuğu...
Öperdi altın saçlarından
Dudakları olsaydı!

Arif Nihat ASYA

Yukarıdaki dörtlükte kişileştirilen varlık ağaçtır.

Konuşturma (İntak)

İnsan dışındaki varlıkların konuşturulmasıdır.

Örnek

Küçük bir çeşmeyim yurdumun
Unutulmuş bir dağında,
Hiç kesilmeyecek suyum,
Yıldızların aydınlığında

Cahit KÜLEBİ

Yukarıdaki dörtlükte kişileştirilen varlık çeşmedir.

Dikkate Al

Konuşturma sanatının olduğu her yerde kişileştirme sanatı vardır.

Abartma (Mübalağa)

Sözün etkisini güçlendirmek için bir şeyin olduğundan çok az ya da çok fazla gösterilmesi sanattır.

Örnek

Elindeki heybem gözyaşım ile dolu
Uzadıkça uzuyor gurbetin yolu
İstersen ardımdan çalma davulu
Gidenler dönmüyor ah Anadolu'm

Karşıtlık (Tezat)

Aynı konu ile ilgili karşıt kavramların bir arada kullanıldığı sanattır.

Örnek

Neden böyle düşman görünürsünüz.
Yıllar yılı dost bildiğim aynalar.

Etkinlik 28

Aşağıdaki dizelerde yer alan söz sanatlarını bularak yandaki kutucuklara işaretleyiniz.

	Teşbih	Abartma	Tezat	Teşhis	İntak
1. Gül hasretinle yollar tutsun kulağını Nergis gibi kıyamete dek çeksin intizar					
2. Dağlara yaslanıp yatan güneşi Yaralı, hastadır, yorgundur sandım.					
3. Arı sordu: Şen kelebek Neden böyle süslenerek Çiçeklere seslenerek Uçuyorsun benek benek					
4. Karlar etrafı beyaz bir karanlığa gömdü Kar değil, gökyüzünden yağın bir ölümdü.					
5. Yüce dağlar ne kararıp pusarsın Astı derler nazlı yâri başından Oturmuş derdime dert mi katarsın Âlem sele gitti gözüm yaşından					
6. Geniş siyah gölgesi hayatımı kaplayan Tepemde kanat germiş bir kartaldır yalnızlık					
7. Ağzına yok dediler Dedikleri kadar var imiş.					
8. Yedi yüz yıl süren hikâyemizi Anlattı ulu çınar.					

Etkinlik 29

Aşağıdaki dizelerde kişileştirilen varlıkları belirleyerek yazınız.

1 Gece sessiz, mehtap hüznü rüzgâr susuvermiş.
Bir türküdür yakmış bülbül, güller açivermiş.

2 Besbelli her saat artar kederi
Belki de yüreği yara dağların

3 Bu sene sarışın yüzlü ilkbahar
Çimenler üsünde solgun yatıyor.

4 Hüznü bana küskün, gurbetse dargın
Yollar yağmurlu, kardelen kırıgın

Etkinlik 30

Aşağıdaki dizelerde kullanılan söz sanatlarını bularak boşluklara yazınız.

- a. Dal bir gün dedi ki tomurcuğuna:
- Tenimde işleyen bir yara gibisin →
- b. Şiir bir cennet bahçesi
- Girmeyene anlatılmaz →
- c. Gözyaşım damlaydı, sel oldu artık →
- d. Çarık:
Sen de der; ben de der:
Görüyon mu kör kaderi
Sen tutmuşsun mevkileri
Sen köşede ben dışarıda →
- e. Aldırma ve uzaklaş yoksa boğulacaksın
- Gözümden akan yaşın ummanlarında →

Örnek Soru

Beyaz yelkenlerinde ölgün bir kızılığın
Titrek son akisleri dalgalandı belirsiz
Toplanırken göklerde yığın yığın bulutlar
Hırçın bir fırtınayı düşünüyordu deniz.

Bu dizelerde kullanılan söz sanatı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Kişileştirme B) Benzetme C) Konuşturma D) Zıtlık

Biz Çözdük

Şiirin son dizesinde denizin bir fırtınayı düşünmesi insan dışı varlığa insan özelliğinin yüklenmesi dir. Bu da kişileştirme sanatına örnektir.

Cevap: A

Örnek 16

Aşağıdaki dizelerden hangisinin karşısında verilen söz sanatı dizeyle ilgili değildir?

- A) Sen dorukta bir nefer gibi vurulan kartalların şahısın
Sen henüz yaşanmamış dramların âhısın (Benzetme)
- B) İpek bakışlarıyla aşk hüzzama boyandı
Bir sandıkta uyuyan hatıralar uyandı (Abartma)
- C) Kimse benim gibi ağlayamadı
Umutlar sultanı anlayamadı (Kişileştirme)
- D) Sensiz dağ yoluna çıktım bu sefer
Sen niye yalnızsın, dedi laleler (Konuşturma)

Sen Çöz 16

1. Dil yalnızca insanlara özgü bir yetenektir. Hayvanlar da gerek ses gerek hareketler yardımıyla birbirleriyle iletişim kurar, bazıları birkaç cümle de olsa insan dilini anlamayı öğrenebilir ama insan dilini hayvan dillerinden ayıran iki temel fark vardır. İnsan dili; hayvan dilleri gibi kalıtım yoluyla değil, toplum içinde öğrenilerek elde edilir. Ayrıca insan dilinin sesleri değişir ama hayvanlar hep aynı sesleri çıkarırlar. Çıkarıldığı sesleri, sistem hâline getirmeyi yalnızca insanlar başarmıştır.

Bu metnin türü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Haber metni B) Deneme
C) Fıkra D) Makale

2. "Bir olayın ne zaman meydana geldiği, nerede meydana geldiği, kaç kişiyi ilgilendirdiği, ilginçliği, nadirliği, garipliği, zıtlığı, yeniliği ya da tazeliği gibi çeşitli unsurlar, yazacağım yazılar için çok önemlidir. Yazdıklarım, bu unsurlardan ne kadar çoğunu içinde barındırıyorsa o kadar değerli bulunur." **diyen bir kişi aşağıdaki metin türlerinin hangisini yazmaktadır?**

- A) Günlük B) Makale
C) Haber Metni D) Fıkra

3.

23 Ocak 2011 Pazar
Sabah otelden geç çıktık, fotoğraf makinemi unutmuşum. 8 yıl önce geldiğim Amber Kalesi'ne yeniden geldik. Osmanlı - Fars (İran) Mughal kültürünün büyük divan odaları, resimlerle işlenmiş kapılar, iç bahçe! Tıpkı El Hamra gibi, bahçede bir havuz, küçük su şıkirtısı

Bu metnin türü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Gezi Yazısı B) Anı (Hatıra)
C) Deneme D) Günlük

4. **Aşağıdaki metinlerin ayraç içinde belirtilen türlerinden hangisi yanlıştır?**

A) Olumsuzu yakın bir kararsızlık hâlidir tereddüt. Kabulden çok redde yakındır. Zamana yayılan her irade; kabulün düşmanı, reddin dostudur. Kabul keskin bir iradeyi gerektirdiğinden zamana tabi oluşu gerektirir. Bence tereddütün onamaya değil, redde yakın oluşu da söz konusu bulanıklıktır. (Deneme)

B) Zülkarneym (İskender), Semerkant'ı ele geçirip Türk yurtlarını almak üzere harekete geçtiği zaman, Şu adında bir genç, Türkistan'da hükümdardır. İskender'in gelip geçici bir akın düzenlediğine inanmaktadır. Bu nedenle savaşmak yerine Doğu'ya çekilmeyi uygun bulmuştur. Ancak yirmi iki aile yurtlarını bırakmak istemedikleri için doğuya gidenlere katılmazlar. Doğu'ya giden grubun izlerini takip ederek onlara katılmak isteyen iki kişi, direnen yirmi iki kişiye "Erler, İskender gelip geçici kişidir. Nasıl olsa bir yerde sürekli kalamaz. Kral, aç..." demişlerdir. (Anı)

C) Bayramiç'teki Hadımoğlu Konağı, 17. yüzyıla ait nadir Türk evlerinden biridir. Konağın kitabesinden anlaşıldığına göre 1795 - 96 tarihlerinde yapılmıştır. Kitabeyi yapan ve yaptıranın adı belirtilmemiştir. Bu dönemde Bayarmiş'te en önemli yönetici, Hadımoğlu sülalesinden Hadımzade Osman Bey'dir. Konağı yaptıran Osman Bey olduğu kabul edilmektedir. Ziyarete açık olan müzeye giriş ücretlidir. (Gezi Yazısı)

D) Tarihî kent alanları ve yapılar, kentlerin kimliğini oluşturmaları açısından önemlidir. Bu nedenle tarihî alanlar kentin korunmasına ve gelişimine katkı sağlar. Bu anlamda, Cumhuriyet öncesinde küçük bir yerleşim yeri iken, başkent olduktan sonra hızla gelişmeye başlayan ve günümüzde nüfus bakımından Türkiye'nin ikinci büyük metropolü olan Ankara'da kültürel mirasın korunması da büyük önem taşımaktadır. (Makale)

5. I. Yaşanan olayların, izlenimlerin günü gününe yazılması ile oluşur.
 II. Konuşma diline yakın bir dil kullanılır.
 III. Gerçekler, yaşanılanlar değiştirilmeden aktarılır.
 IV. Yazar kişiliğini, görüşlerini ve ruhsal yapısını yansıtmaz.
- Numaralanmış cümlelerden hangisinde "günlük" türüyle ilgili yanlış bir bilgi verilmiştir?**
- A) I B) II C) III D) IV

6. I. Yazarın gündelik olaylarla ilgili veya herhangi bir konu üzerinde düşüncelerini okuyucu ile karşılıklı oturup sohbet ediyormuş gibi içten bir dille ele aldığı yazı türüne denir.
 II. Konu sınırlaması olmaksızın yazarın ele aldığı konuyla ilgili düşüncelerini kanıtlanma kaygısı olmadan kendi kendine konuşuyor gibi samimi bir dille anlattığı yazı türüdür.
 III. Yaşanmış ya da yaşanması mümkün olayları yer, zaman, kişi kadrosuna bağlı olarak detaylı bir şekilde anlatan yazı türüdür.
 IV. Milletlerin eski dönemlerine ait, toplumda derin izler bırakan, tarihsel olayların anlatıldığı eserlerdir.
- Aşağıdaki metin türlerinden hangisi, verilen bilgilerden herhangi biriyle ilgili değildir?**
- A) Hikâye B) Destan
 C) Deneme D) Söyleşi (sohbet)

7. **Aşağıdakilerden hangisi "sohbet ve deneme" türlerinin ortak özelliği olamaz?**
- A) Düşünce yazısıdır.
 B) Samimi bir dille yazılır.
 C) Okuyucuyla karşılıklı konuşma havası içinde kaleme alınır.
 D) Konu sınırlaması yoktur.

8. Eleştiri yazı türünün amacı bir edebiyat veya sanat eserini her yönüyle değerlendirerek onun anlaşılmasını sağlamaktır.

Bu açıklamaya göre aşağıdakilerden hangisi bir eleştiriden alınmış olabilir?

- A) Hastalık denge yitiminden kaynaklı bir irade eksilmesidir. Dengesizlik, aşırılıktan kaynaklanır ve her aşırılık varoluşa güç kaybettir.
 B) Bilincin yok olana kadar peşinden gittiğin tek duygu meraktır. Bu o kadar böyledir ki bir başka dünyanın varlığına inansın inansın bütün insanlar kendilerini ölüm sonrasında neyin beklediğini merak eder.
 C) İstiklal Marşı, belki de bugüne kadar okuduğum en güzel, en anlamlı şiirin en başında geliyor. Onu bu kadar anlamlı kılan, belki de yazıldığı zamanın şartlarıdır. Mehmet Akif gibi üstadın kaleminden ve yüreğinden yazıldı mı da bir başka güzel oluyor bu yapıt. İstiklal Marşı'nın her mısrası bir başka anlam taşıyor. Üstelik onu güzel kılan sadece anlam da değil. Şiirdeki ahenk, redif ve kafiyeler ve diğer tüm söz sanatları, İstiklal Marşı'mıza ayrı bir hava katıyor. "Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak" derken bile, insanın yüreği yerinden oynuyor adeta.
 D) Bugüne kadar yapılmış olan bilimsel deney ve araştırmalar, uzun süre televizyon izlemenin çocuklar üzerinde olumsuz etkiler yarattığını gösteriyor.

9. Sonbaharın ilk günleriydi, yazlıkçılar dönmüş, sokaklar güneş yanıği tenli insanlarla dolmuştu. Yazın boğucu sıcaklığı terk edildiği, güneşin ışınlarını merhamet havuzuna daldırıp gönderdiği günlerdi. Her taraf cıvı cıvıldı. Okulların açılmasına az bir süre kalmıştı. Kitapevleri dolup taşıyordu. Kimileri velileriyle, kimileri tek başına, ama hemen hepsinin elinde çarşaf çarşaf kitap / defter listeleriyle öğrenciler, kitapçılar çarşısını âdeta bir okul bahçesine çevirmişlerdi.

Bu metinle ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Olay yazısından alınmış bir metindir.
 B) Sade, yalın bir dil kullanılmıştır.
 C) Yaşanmış veya yaşanması mümkün olaylar anlatılmıştır.
 D) Anlatıcısı, 1. tekil kişi anlatıcıdır.

1. Bütün belli başlı dillerde kalp veya yürek anlamına gelen söz, aynı zamanda duyguların ve isteklerin kaynağı olarak gönül anlamına da gelirken, Türkçede kalp ve yürek bile her zaman birbirinin yerine kullanılmaz ve gönül sözünün kalp veya yürekle doğrudan bir anlam ilişkisi yoktur. Söz gelimi kalbim var diyenin yüreği olmayabilir, gönülü olanın ise ikisiyle ilişkisi olmayabilir. Yine aynı şekilde iyi kalpli ve kötü insanlar vardır, ama bunlar yürekli olmayabilir. Gönüllü olanlar ise bunların hepsine uzak olabilir. Aynı şekilde kalpsiz, yüreksiz değildir. Gönülsüz ise ikisi de değildir.

Bu metinle ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Düşünce yazısından alınmıştır.
B) Özgürce seçilen konu kişisel bakış açısıyla değerlendirilmiştir.
C) Sohbet türüne örnektir.
D) Açık, anlaşılır bir üslupla yazılmıştır.

2. Nature dergisinde yayımlanan bir yazıda biyologlar, kuşlarda bir "göç geni"nin var olduğuna dair şimdiye kadarki en güçlü kanıt bulduklarını söylerler. Alaca şahinler üzerinde çalışan bir ekip, uydu teknolojisiyle takip verilerinin genom dizilmesi ile birleştirilmesi sonucunda, göç ile ilişkili olan tek bir geni tanımladı. ADCY8 olarak bilinen ve diğer hayvanlarda uzun süreli hafızayla alakalı olduğu düşünülen gen, göç mesafelerindeki farklılıklarla ilişkilendiriliyor. Araştırmacılar, bu sonuçlardan yola çıkarak gelecekteki göç davranışlarını tahmin etmeyi ve böylece küresel ısınmayla ilgili tahminsel veri elde etme üzerine çalışmalarını belirtiyor.

Bu metnin türü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Günlük
B) Söyleşi
C) Deneme
D) Makale

3. Fıkra, geniş bir kitleyi ilgilendiren günlük olaylardan seçilmiş farklı konuların ele alındığı gazete ve dergilerde yayımlanan öğretici metin türüdür.

Buna göre aşağıdaki metinlerden hangisi fıkra türüne örnektir?

- A) Türkçenin doğru, iyi ve güzel kullanılmasını toplum olarak isterken bunu en iyi biçimde yazarlarımızın yapacağına inanırız. Gerçekten de Türk edebiyatına damgasını vurmuş olan yazarlarımızın eserlerine baktığımızda onların dilimizin bütün zenginliği, güzelliği ve sağlamlığını kanıtladığını görürüz.
B) Bu bayram, dilimizin bir kelime kaybettiğine iyice inandım. "Tandır" gibi "kağrı" gibi artık yaşanan hayatta, yeri kalmamış, şöyle böyle bir kelime değil; zarif, ince, medeni bir kelime.
C) Defalarca geçtiğim o sokaklarda hangi sokak hangisine yol verir, hangisi nereye çıkar, bilemedim. Orada yığınla tanıdık sokak ismiyle karşılaştım. Kuşkusuz, her birinden geçip gitmişimdir, fakat hangisi hangisiydi, artık bilmem imkân dışı...
D) Eşikten atlamak için beklediğim zamana aldırış etmiyorum. Zaman beni ittirmekten çoktan elini ayağını çekmiş, her şeyi bana bırakmış özgürce harcamam için. Artık hiçbir kısıtlamaya tâbi değilim.

4. 1851'de İstanbul'da doğdu. Dedesi Abdülhâk Molla, II. Mahmut ile Abdülmecit Han'ın hekimliğini yapmış şiir ve tarihle uğraşmıştı. Babası Hayrullah Efendi ise meşhur bir tarihçi ve diplomattı. Abdülhak Hamit ilk tahsiline Evliya Hoca, Bahaeddin ve Hoca Tahsin Efendi gibi özel hocaların huzurunda başladı.

Bu metin aşağıdaki türlerin hangisinden alınmış olabilir?

- A) Otobiyografi
B) Biyografi
C) Eleştiri
D) Söyleşi

5. Aşağıdakilerden hangisi bir olay yazısından alınmış olamaz?

- A) Evvel zaman içinde kalbur saman içinde, cinler cirit oynar iken eski hamam içinde, bir varmış bir yokmuş. Aydınlık bir göğü, parıltılı bir denizi, verimli toprakları olan güzel mi güzel bir ülke varmış.
- B) Ahşap, mermer, beton karışımı bir malzeme yığınınından çıkartılmış evler. Evlerin sadeleştirilmeye çalışılmış rokoko pencerelelerinden görünen eprilmiş tül perdeler arkasında insan yaşayıp yaşamadığı belli olmayan...
- C) Merkür, Güneş'e en yakın gezegen olduğundan dolayı Güneş'in en sert etkilerine Maruz kalıyor. Güneş'e yakın yörüngesinde büyük bir hızla hareket ediyor ve bir turunu 88 günde tamamlıyor.
- D) Gümbürdeyerek raylara kapanan çelik tekerlerin takırtıları arasında böyle bir fısıltıyı işitmek imkân dahilinde miydi? Bilemiyorum.

7.

Reşat Nuri Güntekin, 25 Kasım 1889 tarihinde İstanbul'da doğdu.

İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesini bitirdi (1912). Bursa'da başladığı (1913) öğretmenlik hayatına, çeşitli okullarda devam etti. Millî Eğitim müfettişi (1931), Çanakkale milletvekili (1933-1943), Paris Kültür Ataşesi oldu (1954). Paris'teki göreve atandığı yıl emekli oldu. Kanser tedavisi için gittiği Londra'da vefat etti. İstanbul'da Karacaahmet Mezarlığı'na defnedildi.

Bu parça aşağıdaki metin türlerinden hangisine bir örnektir?

- A) Anı
B) Biyografi
C) Günlük
D) Otobiyografi

ÇİTA YAYINLARI

6. Alev Alatlı, 1944 yılında İzmir'de dünyaya gelmiştir. Babasının Tokyo'da askerî ataşelik yapması sebebi ile liseyi Tokyo'da okumuştur. ODTÜ'den ekonomi lisans mezunudur. Yüksek lisansını ise ekonometri üzerine burs ile Vanderbilt University'de yapmıştır. Bunun yanı sıra felsefe çalışmaları yapmış ve doktorasını New Hampshire'de Dartmouth College'de yapmıştır.

Bu metnin türü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Hikâye
B) Makale
C) Biyografi
D) Anı

8.

- I. Fıkra ve makale gazete çevresinde gelişen öğretici metindir.
- II. Fıkra ve makalede yazarlar, okuyucuyu bilgilendirmek, ona bir konu hakkında fikir vermek amacı güderler.
- III. Fıkra ve makale bir düşüncenin doğruluğunu / yanlışlığını kanıtlamak için yazılan bilimsel nitelikli yazılardır.
- IV. Fıkra ve makale gününbirlik yazılardır.
- Numaralandırılmış cümlelerde fıkra ve makale hakkında bilgiler verilmiştir. Doğru olan bilginin yanına doğru (D), yanlış olan bilginin yanına yanlış (Y) yazılacaktır.

Buna göre, aşağıdaki sıralamalardan hangisi doğru olur?

- A)

D
Y
Y
D

 B)

D
D
Y
Y

 C)

Y
D
D
Y

 D)

D
Y
D
D

9 ve 10. soruları aşağıdaki metne göre cevaplayınız.

Derenin mezrayı ortaladığı yerde bir köprü vardı. Bizim köprümüz de keçi yolu gibi bir köprü... Tahtalarını her ay, her mevsim, her yıl onardığımız, çivilerle çaktığımız, tellerle bağladığımız bir köprü... Tahtalarını tahtalarla yamaladığımız eğretiliği bize benzeyen bir köprü ... Biz çocuklar iki kişi yan yana yürüyebilirdik köprüde, Çocuktuk ne de olsa! Annemin elinde yükü, kovası ya da torbası olurdu. Ya da sırtında kendinden büyük bir ot yığını... Annem bu hâliyle kendisi bile tek başına zor geçerd.

9. Bu metnin türüyle ilgili aşağıda verilenlerden hangisi yanlıştır?

- A) Olay yazısından alınmıştır.
- B) Geçmişte yaşanan bir olay anlatılmıştır.
- C) Herhangi bir konuda bilgi vermek veya bir gerçeği savunmak için yazılmıştır.
- D) Anlatım birinci ağızdan yapılmıştır.

10. I. Bir konuyu fazla derinleştirmeden, okuyucuyla konuşuyormuş hissini uyandıracak şekilde anlatan yazılardır.
II. Genellikle güncel konuları ele alan, kanıtlama amacı gütmeyen gününbirlik yazılan yazılara denir.
III. Herhangi bir konuda kişisel görüş ve düşüncelerin, kesin yargılara bağlamadan, kanıtlama amacı taşımayan, konuşma havası içinde dile getirildiği yazılardır.

Numaralanmış cümlelerde sözü edilen metin türleri aşağıdakilerin hangisinde sırasıyla doğru verilmiştir?

	I	II	III
A)	Deneme	Makale	Sohbet
B)	Deneme	Fıkra	Sohbet
C)	Sohbet	Fıkra	Makale
D)	Sohbet	Fıkra	Deneme

11.

Günlük gazetelerde, belirli aralıklarla yayımlanan dergilerde, meslek kuruluşlarının belirli aralıklarla yayımladığı bültenlerde, radyo ve televizyonlarda sunulan bültenlerde halka duyurulmak üzere yayımlanan yazılara haber yazısı denir. Haber yazılarında inandırıcılık, belgelere dayanma, yansız davranma, okuyucunun farklı yorumlamasına imkân vermeyecek şekilde, açık ve anlaşılır bir dil ve üslup kullanılmaya dikkat edilir.

Buna göre, aşağıdakilerden hangisi haber yazısı örneğidir?

- A) Dünyada hiçbir dost, insana kitaptan daha yakın değildir. Sıkıntımızı unutmak, donuk hayatımıza biraz renk, ışık vermek; daracık dünyamızda bulamadığımız şeyleri yaşamak için tek çaremiz kitaplara sınırlanmıştır. Düşünüyorum da, şu dünyada kitaplar yok olursa yaşamak ne denli güçleşir, çekilmez bir ağırlık olur.
- B) "Arpa Buğday Daneler" türküsünden bir dize. Türkü, rahmetli Nida Tüfekçi derlemesi... Malumatı geçip merama gelirsek üç sözcükten oluşan bu dizeye dair dünya dolusu şey söyleyebiliriz. Bu yargı o kadar doğal duruyor ki türküde, yağmurun yağması, rüzgârın esmesi, dalların çiçeklenmesi gibi, kendiliğinden...
- C) Yağmur yağıyordu. Ama ne yağmur!.. Giderek hızını, yoğunluğunu, gümbürtüsünü artıran yağmur... Rüzgârın yön değiştirmesinden olacak, iri yağmur damlaları binlerce trampetin aynı anda çalışmasını anımsatan sesler çıkartarak dövmeye başlamıştı pencereleri.
- D) Ay, Dünya ve Güneş'in yörüngede aynı hizaya girmesi ile Ay'ın aldığı kızıl renk kanlı ay tutulmasını akla getirdi. Bu tür Ay tutulması beş yüz yılda sadece üç kez gerçekleşti. Ay tutulması Türkiye saati ile gündüz 09.00'da başladı. Bu nadir olayı gözlemleyenler uzun süre şaşkınlıklarını üzerinden atamadı.

1.

Feride Öğretmen "anı" tanımını yapmış ve öğrencilerinden bu tanıma uygun metinler bulmalarını istemiştir.

Feride Öğretmen'in isteğini yerine getiremeyen öğrenci aşağıdakilerden hangisidir?

A)

Tatlı konuşmaları ile tanınmış insanlar vardır. Hatta böyle insanlarla konuşmaya gittiniz mi söz yavaş yavaş güzel konuşanın, tatlı dilinin ağızında kalır. O söyler, siz dinlersiniz. Benim amcam da öyle biriydi işte...

B)

Adaya birkaç yıl sonra yine yazı ailecek geçirmek üzere gittik. Bu sefer dedem aramızda değildi ve yokluğu hepimizi etkiliyordu.

C)

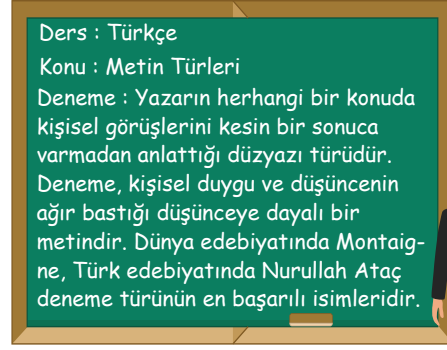
Geçtiğimiz yıllarda Ankara, ağırlıklı olarak devlet binalarının ve lojmanların yan yana sıralandığı resmî bir memur şehri olarak düşünülürdü ama şimdi bu algı tümüyle değişti.

D)

Ben hem koleje girdiğim için sevinir hem derslerin üstesinden gelebilecek miyim, diye endişe ederken hiç beklenmedik kötü bir haber bomba gibi düşmüştü evimize.

2.

Şahin Öğretmen "deneme" konusu ile ilgili önemli bilgileri tahtaya yazmış ve öğrencilerinden bu türe örnek olacak denemeler bulup sınıf panosuna asmalarını istemiştir. Ancak yazılardan birinin deneme türüne ait olmadığını fark edip onu ayırmıştır.

Şahin Öğretmen'in ayırdığı metin aşağıdakilerden hangisidir?

A) Aşıdan çok korkardım, çok sakar idim. Okulda sürekli yere düşerdim. Bir gün zil çaldı, sınıfa çok hızlı koşarken bir arkadaşım beni itti. Ben demir parmaklıkların üzerine düşmüştüm. Her tarafım kan içinde kalmıştı. O günü hiç unutamam, çok canım acımıştı.

B) "Gurbet" sözcüğünü eskiden daha sık kullanırdık! İçimizi titreten bu sözcüğün farklı bir ağırlığı vardı hayatımızda. Uzaklar onun içinde birikir, tehlikeler onun içinde bekler, umut onun içinde yeşerirdi.

C) Bir metnin içinde yürümeye başladığımda çoğu zaman bir kusuru bulmayı değil, bir kusurla karşılaşmayı arzu ederim. Kusuru bulmak oldukça kolaydır da benim arzulağım türden bir kusurla karşılaşmak biraz zordur.

D) Bazı şeyleri saklamak, anlatma sanatının en eski özelliklerinden biridir. Anlatıcı dediğimiz kişi, ezelden beri anlatacaklarının büyük bölümünü gizleyebildiği sürece kendini dinletebilmiştir ve bu sebeple bütün soylu hikâyeler görünen içerikle gizli içeriğin toplamından oluşur.

3.

"Yaslan gönlüme sevdiğim
Benim gönlüm gök gibidir, açık deniz gi-
bidir.
Pas tutmaz benim içim, yer yüzü gibidir.
Toprak gibidir.
Sen ki bulut gibisin,
Ay gibisin, güneş gibisin bazen."
Erdem Beyazıt

Bu dizelerde şair, sevdiğini aşağıdakiler-
den hangisine benzetmemiştir?

A)

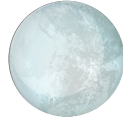
B)

C)

D)

4.

- I. Gezi yazıları kişisel değerlendirmeler yapıldığı için neseldir.
- II. Gezi yazarı okura, izlenimlerini aktarır.
- III. Gezi yazılarında amaç gezip, görülen yerleri okura tanıtmaktır.
- IV. Gezi yazılarında anlatım birinci kişinin ağzından yapılır.

Numaralanmış cümlelerden hangisinde bilgi yanlış vardır?

- A) I B) II C) III D) IV

5.

Öğretmen, üzerinde metin türlerinin yazılı olduğu kartları öğrencilerine dağıtmış, kartların ön yüzlerinde yazılı olan metin türleri hakkında öğrencilerden örnek metin bulmalarını istemiştir.

Aşağıdaki öğrencilerden hangisi elinde yazılı olan karttan farklı bir metin türünün örneğini vermiştir?

A)

OTOBİYOGRAFI

1960'ta Londra'da doğan sanatçı, çeşitli güçlükler ve tehlikelerle dolu bir yaşam geçirmiş 1685'te İngiltere Kralı II. James'e karşı başlatılan ayaklanmaya katılmıştır. Yaşamının çeşitli dönemlerinde tüccarlık, fabrikatörlük, devlet memurluğu hatta casusluk bile yapmıştır.

B)

ÖYKÜ

Durmuş'un anasından başka kimsesi yoktu. Fakirdi. Amma gençti. Kuvvetli idi. Öküzün biri ölünce tarlasını süremedi. Para kazanmak, tekrar çiftini düzeltmek için gurbete gitmeye karar verdi. Gurbet demek, İstanbul demektir. Köyde kim çaresiz kalırsa İstanbul'un yolunu tutardı.

C)

ELEŞTİRİ

Ali Ekrem, Zilal-i İlham kitabının "Küçük Şeyler" genel başlıklı bölümünde Gelincik, Hanımeli, Böğürtlen, Yelpaze, Firkete, Yüksük, Gece Kandili, Bebek, Şebnem gibi varlıkları başlık yaparak bunların verdiği ilhamla muhteşem şiirler kaleme almıştır.

D)

GÜNLÜK

Bugün günlerden 22 Haziran Perşembe. Sabah bahçede yuvasından düşmüş bir siğircik gördüm, küçük ama neredeyse uçacak. Şimdi yazarken de yanımda masanın üstünde. Daha doğrusu defteri tutan sol elimin parmakları arasında. Pençelerini içeri çekip kabarmış, hâlimden memnun görünüyor.

1. İnsana ait özelliklerin insan dışı varlıklara aktarılması **kişileştirme** denir.

(I) O gün hırçın dalgaları gördüm düşümde, öbür gün okyanusları aşan kuşları. (II) "Bir yağmur bulutu da olurdu aslında, seni ona taşısaydı..." dedi dostum sam yeli. (III) Taşımadı, varamadım kelimelerimi doğuracak olan kalemime. (IV) Yorgun düştüm, kafamı kaldırıp yola bakamadım.

Buna göre, numaralandırılmış cümlelerin hangisinde kişileştirme yoktur?

- A) IV B) III C) II D) I

2. Bırak beni haykırayım, susarsam sen matem et Unutma ki şairleri haykıramayan bir millet sevenleri toprak olmuş öksüz bir çocuk gibidir.

Bu dizilerdeki söz sanatı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Kişileştirme B) Benzetme
C) Tezat D) Konuşturma

3. Dağ dağ o güzel ses bütün etrafı gezindi
Görmüş ve geçirmiş denizin kalbine sindi
Bu dizilerdeki söz sanatı aşağıdakilerden hangisinde yoktur?

- A) Bir sarmaşık uyanıyordu uykusundan;
Geriniyordu bir eski duvarın sıvısında
B) Eskici dükkanındaki asma saat,
Çelik bir şal atmış omuzlarına
C) Ay, zeytin ağaçlarından yere damlıyordu;
Açtım avucumu altına tuttum.
D) Bir bulut geldi üstüne bahçenin,
Bütün ağaçların keyfi kaçtı.

4. • Mübalağa (Abartma): Bir niteliği, olduğundan çok üstün veya aşağı gösterme sanatıdır.
• Teşhis (Kişileştirme): İnsan dışındaki varlıklara insana ait özellikler yüklemek sanatıdır.
• Tezat (Karşıtlık): Birbirine zıt kavram veya durumların bir arada kullanılmasıyla oluşan sanattır.
• İntak (Konuşturma): İnsan dışındaki bir varlığın konuşturulmasıyla oluşan sanattır.

Aşağıdakilerin hangisinde, açıklaması verilen sanatlardan herhangi birine yer verilmemiştir?

- A) Ey divane bülbül gel bahara er
Açılmamış goncaya sen de gönül ver
B) Dal bir gün dedi ki tomurcuğuna,
- Tenimde bir yara işler gibisin
Titrerim rüzgârlar kadar vermesin.
C) Bir ah çeksem dağı taşı eritir.
Gözüm yaşı değirmeni yürütür.
D) Burada insan, toprak gibi, güneş gibi, deniz gibi bereketli;
Burada insan gibi verimli deniz, güneş ve toprak

5. Gözlerin kararar yollarda üzgün
Ve bir zambak kadar beyazdır yüzün

Bu dizilerdeki altı çizili cümlede kullanılan söz sanatı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Abartma B) Kişileştirme
C) Benzetme D) Konuşturma

6. Söz sanatı; anlama derinlik, yoğunluk katmak ya da ifadeyi daha etkili hâle getirmek için başvurulan söz oyunlarıdır.

Buna göre, aşağıdaki dizelerin hangisinde yay ayrıç içinde verilen söz sanatı yoktur?

- A) Küçük bir çeşmeyim yurdumun
Unutulmuş bir dağında
Hiç eksilmeyecek suyum
Yıldızların aydınlığında
Boyuna akar dururum (Konuşturma)
- B) Yine bahar geldi bülbül sesinden
Sada verip seslendi mi yaylalar
Çevre yanın lale sümbül bürümüş
Gelin olup süslendi mi yaylalar (Tezat)
- C) Gezdim dere tepe niceler gibi
Yağmurlu karanlık geceler gibi
Bir gemi deryada bocalar gibi
Geçirdim günümü gaflet içinde (Benzetme)
- D) Sanma ki dikecekler meydana
Heykelini, taşını
Kuş gibi özgür uçmaya kalkma
Seller geçemez gözyaşını (Mübalağa)

7. Ey oğul ağıtlarla büyüyen yaralı kuşum
Güneş şarkısıdır ölümlerle yıkılmayan
Bir ağızdan söylenirse bir gün bu şarkılar
Sular uyanır sevdiğim nice dağ suları
Ey oğul ölümlerle yıkılmayan yaralı kuşum
Bu şiir parçasının 1 ve 4. dizesinde aşağıdaki söz sanatlarından hangilerine yer verilmiştir?

- A) Kişileştirme - Benzetme
B) Konuşturma - Mübalağa
C) Mübalağa - Tezat
D) Benzetme - Kişileştirme

8. Teşbih, aralarında ortak yön bulunan iki varlık ya da kavramın nitelikçe zayıf olanı güçlü olana benzetmektir. Benzetmenin (teşbih) dört ögesi vardır:

"Yine doldu gemimizin arması
Bizim gemi martı gibi pek oynak"

Benzeyen	martı
Kendisine Benzetilen	gemi
Benzetme Yönü	oynak olmak
Benzetme Edatı	gibi

Yukarıdaki dizenin benzetme ögeleri tabloda verilmiştir. Doğru ögenin yanına artı (+), yanlış ögenin yanına eksi (-) konulacaktır.

Buna göre, yukarıda ki kutunun son hâli aşağıdakilerin hangisi olur?

A)	+	B)	-	C)	+	D)	-
	-		-		+		+
	+		+		-		+
	+		+		+		-

9. Şakaklarım kar mı yağdı ne var
Benim mi Allah'ım bu çizgili yüz
Ya gözler altındaki mor halkalar
Neden böyle düşman görürsünüz
Yıllar yılı dost bildiğim aynalar
Şiirde kullanılan söz sanatı aşağıdakilerin hangisinde doğru verilmiştir?

- A) Abartma
B) Konuşturma
C) Tezat
D) Benzetme

1.

Abartma (mübalağa), bir özelliğin ya da durumun olduğundan daha çok ya da az gösterilmesidir. Abartmanın oluşması için söz konusu özelliğin, mantığın sınırlarını zorlayacak biçimde büyütülmesi ya da küçültülmesi gerekir.

Beril Öğretmen, abartma sanatı hakkında öğrencilerine bilgi verir. Öğrencilerinden abartma sanatına örnek vermesini ister.

Buna göre, aşağıdaki öğrencilerden hangisi abartma sanatına uygun örnek vermemiştir?

A)

Utku

Bütün gün dolaşmaktan bacaklarımız kopmuştu artık.

B)

Sema

Beton zemine düşen yağmur damlalarının melodisine ayak seslerinin karıştığı bir gün...

C)

Selen

Türkçe dersinde Burak'ın yaptığı şakaya gülmekten öldük.

D)

Mert

23 Nisan'da şiir okuyan Ömer, dinleyenleri gözyaşlarına boğdu.

2.

Bir sanat eserinin ya da sanatçının olumlu ya da olumsuz yönlerinin görülen düşüncelerin ele alındığı yazıların genel adıdır.

Bu tanım aşağıdaki metin türlerinden hangisinin karşılığıdır?

A) Anı

B) Haber metni

C) Eleştiri

D) Sohbet

3.

Bilir misin köylerde akşam olunca
Çekilir el ayak ortalıktan...

Bir hüznü ay doğar karanlığa sapsarı.

Başlar bir ağıt gibi sulardan, kapılardan

Kurbağa feryatları, köpek ulmaları...

Bu dizelerde kişileştirilen varlık aşağıdakilerin hangisinde doğru verilmiştir?

A) Ay

B) Su

C) Kapı

D) Köpek

ÇİTA YAYINLARI

4.

I. Hayat ağır ağır çıkıyordu

Kirli, bulanık sular gibi

II. Uyanır düşlerinden ırmaklar

Suda hüznü bir yaprak

Yukarıdaki dizelerde görülen söz sanatları aşağıdakilerden hangisinde sırasıyla verilmiştir?

I

II

A) Kişileştirme

Benzetme

B) Kişileştirme

Abartma

C) Benzetme

Kişileştirme

D) Benzetme

Abartma

5. (I) "Bahar gelince uzak ufukları izleriz." dedi. Handan, yaklaşan kışın soğuk kalbinden kirli bir lekeyi söküp atarcasına. (II) Göklerin buğulu rengi gözden kaybolunca uzakta bir kuş uzun uzun öttü. (III) Yalnızlığının kalbinde kimsesizce çatlaman, anlaşılacak isteyen kırgın bir renk vardı. (IV) Mor ile mürdüm arası bir renk vardı parmaklarında

Numaralandırılmış cümlelerin hangisinde sanatlı bir söyleyiş yoktur?

- A) IV B) III C) II D) I

6. Durgun bir akşamın erguvan örtüsünü
Yırtarken çekinerek gecenin kara eli
Yorgun bir gölge, omzunda bir günün yükü
Sürüklüyor ufuklara ağır adımlarını
Bu dizelerde kişileştirilen varlıklar aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Akşamın örtüsü - omzun yükü
B) Gecenin kara eli - yorgun bir gölge
C) Durgun bir akşam - ağır adımlar
D) Erguvan örtü - bir günün yükü

7. Ben miyim şimdi gülen, ağlayan saz
Nasıl da kendiliğinden değişiyor aynalar
Bu dizelerde belirgin olan söz sanatının özdeşi aşağıdakilerin hangisinde vardır?

- A) Pek taze pembe tenlere benzer bu taşları
Yontarken eski Bergama heykellerinden
B) İçimde kor donar, buzlar tutuşur.
Yağan ateş midir, kar mıdır bilmem?
C) Ne doğan güne hükmüm geçer
Ne hâlden anlayan bulunur.
D) Derdim çoktur hangisine yanayım
Yine tazelandi yürek yarası

ÇİTA YAYINLARI

8. Aşağıdaki dizelerin hangisinde diğerlerinden farklı bir söz sanatı vardır?

- A) Ey köyleri hududa ağlayan yaşlı yollar
Dönmeyen yolculara ağlayan yaşlı yollar
B) Her çiçek sen bir pınarsın der bana
Bükülür boynum, bunu hatırlarım
C) Dik dik bakıyor bana ağaçlar
Soruyor nerede ağardı saçlar
D) Yürü, duvar beton; otur, yer beton
Tavana bakarsın "bakma" der beton
Yağmur kokan toprakların nerede?

1.

Söz sanatı, anlama derinlik ve yoğunluk katmak ya da ifadeyi daha etkili hâle getirmek için başvuruluna söz oyunlarıdır.

- I. O yön ki ezelle ebed arası
Ne sola kıvrılır ne sağa gelir.
- II. Kirpikleri uzundur yârin hayale sığmaz
Meşhur bir meseldir mızrak çuvala sığmaz.
- III. Gül der her yanım diken
Çoktur bana gönül çeken
- IV. Seni severek türkünden türküye geçeri
Toprak yaz yağmuruyla oynar.

Numaralanmış dizelerde aşağıdaki söz sanatlarından hangisinin örneği yoktur?

- A) Kişileştirme B) Tezat
C) Konuşturma D) Benzetme

2.

Göklerden muştular indiren güvercinleriyle
Dorukları bembeyaz yaşmaklarıyla
Güneşe uzanan ağaçlarıyla
Zamanı hiç geçmeyecekmiş gibi donduran
Ey bir yanıyla derin sulara dayanan
Ey dağlar neredesiniz ey

Bu dizelerde kullanılan söz sanatı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Tezat B) Mübalağa
C) Benzetme D) Kişileştirme

3.

Aşağıdaki bazı söz sanatlarının açıklaması verilmiştir:

- Mübalağa (Abartma), bir niteliği olduğundan çok üstün veya aşağı gösterme sanatıdır.
- Tezat (Karşıtlık), birbirine zıt kavram veya durumların bir arada kullanılmasıyla oluşan sanattır.
- İntak (Konuşturma), insan dışındaki bir varlığın konuşturulmasıyla oluşan sanattır.

Aşağıdakilerin hangisinde açıklaması verilen sanatlardan herhangi birine yer verilmemiştir?

A) Hiç görmediğim şey bu
Kurdun gözü yılmış sürüden
Elmanın yarısı soğuk yarısı sıcak
Gülü bitkilere dolanmış salkım
Güneşten yağmur boşanacak
Hapsolmuş gökdelen arasına

B) Düşeli bu canım iline
Beni bıraktı halkın diline
Gözlerimden yaş ile kan akıtır
İllâ yaşım dilemezem siline

C) Deveye sormuşlar, "Neden boyun eğri?"
Deve cevap vermiş, "Nerem doğru ki."

D) Çöplükte bir aç martı
Beyazı kirlenmiş
Dargın bakışlı bir çocuk gibi
Bulutları yok
Denizleri bitmiş

4.

- I. Sıladan ayıyım, gözümde yaşlar
Sel olup taşacak bir gün derinden
- II. Yeni bir ülkede yem vermek için atlarına
Nice bin atlı kapılmıştı fetih rüzgârına
- III. Sesleri liman seslerinden boğulur
Gemiler yorgun ve uykuludur
- IV. Ne şair yaş döker ne âşık ağırlar
Tarihe karıştı eski sevdalar

Numaralanmış dizelerin hangisinde kişileştirmeye yer verilmiştir?

- A) IV B) III C) II D) I

5. Aşağıda bazı metin türlerinin açıklaması verilmiştir.

- Bir yazarın yurt içinde ve yurt dışında gezip gördüğü yerlerin ilgi çekici özelliklerini anlattığı yazılara **gezi yazısı** denir.
- Belirli bir konuda, bir görüşü, bir düşüncüyü savunmak ve kanıtlamak için yazılan yazı türüne **makale** denir.
- Bir yazarın herhangi bir konu hakkındaki kişisel görüş ve düşüncelerini kesin sonuca bağlamadan, kendisiyle konuşuyormuş gibi yazdığı yazılara **deneme** denir.

Aşağıdakilerin hangisinde açıklaması verilen metin türlerinden herhangi birine yer verilmemiştir?

- A) Ben güncelin peşine takılmam. Günle sınırlanmak, yazarın sesini gelecekte uzaklaştırır. İnsanlığı ilgilendiren meseleler üzerine sesli düşünürken yazarım aslında. sevgi, umut, yoksulluk, çocuklar...
- B) Eski bir taş köprü ile dere geçildikten sonra fakir mahallere giriliyor ve sefalet bütün değişkenliği ve çirkinliğiyle başlıyor Ortalarında akan çirkef sularında yarı çıplak çocuklarla, çamurlu köpekler oynayan eğri büğrü sokaklar... Tezekle çamurdan yapılmış yarı yarıya toprağa gömülü penceresiz kulübeler...
- C) Dünyanın en hızlı büyüyen ağaç türü Doğu Asya'ya özgü olan prenses ağacı. Bu ağaç çok hızlı büyüyor; yılda yaklaşık 4,5 metre kadar. Ancak prenses ağaç çok uzun bir ağaç değil ve yalnızca gençken çok hızlı boy atıyor.
- D) Romandaki en güzel ve lirik cümleler doğa betimlemelerinin yapıldığı, özellikle dağların anlatıldığı cümleler. Romanda dağlar, doğanın insan tarafından yenilmezliğinin göstergesi olarak karşımıza çıksa da aynı zamanda insanın alçak gönüllü olması gerektiğini hatırlatılıyor.

6. Aşağıda bazı söz sanatlarının açıklaması verilmiştir.

- Teşhis (kişileştirme): İnsan dışındaki canlı ya da cansız varlıklara insan özelliklerinin aktarılmasıdır.
- Teşbih (benzetme): Bir varlığın kendinden güçlü veya zayıf bir varlıkla karşılaştırılarak anlatılmasıdır.
- Mübalağa (abartma): Bir niteliği, olduğundan çok üstün veya aşağı gösterme sanatıdır.

Aşağıdakilerin hangisinde, açıklaması verilen sanatlardan herhangi birine yer verilmemiştir?

- A) Kul Mustafa karakolda gezerken
Gülle, kurşun yağmur gibi yağarken
- B) Mor menekşe boynunu eğmiş.
Yapracığı suya değmiş.
- C) Deniz ve mehtap sordular seni
- Neredesin
- D) Sıladan ayıryım gözümde yaşlar
Sel olup taşacak bir gün derinden

ÇİTA YAYINLARI

7. 1945 yılında Konya'da memur bir ailenin çocuğu olarak dünyaya geldi. Annesi ilkökul öğretmeni, babası ise Toprak Mahsulleri Ofisi'nde eksper müdürü idi. Öğrenimini Anadolu'nun değişik il ve ilçelerinde sürdürdü. Kabataş Lisesi'nde başladığı lise öğrenimini İstanbul'da Atatürk Erkek Lisesi'nde tamamladı. Lise yıllarında müzik ve edebiyata ilgi duydu.

Bu parça aşağıdaki metin türlerinin hangisinden alınmıştır?

- A) Röportaj
C) Biyografi
- B) Otobiyografi
D) Anı

CEVAP ANAHTARI

Sen Çöz	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
	D	C	D	B	A	C	B	D	C	D	B	A	B	B	C	B

TEST 1	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
	B	D	C	A								

TEST 2	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
	B	A	B	A	A	C	C	C				

TEST 3	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
	A	B	A	D	D	A	A	D	D	B		

TEST 4	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
	C	C	D	B	B	B	D					

TEST 5	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
	D	C	B	D	C	A	A					

TEST 6	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
	A	C	C	A	B							

TEST 7	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
	D	C	D	B	D	A	C	C	D			

TEST 8	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
	C	D	A	B	C	C	B	B	C	D	D	

TEST 9	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
	C	A	C	A	A							

TEST 10	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
	A	B	C	C	C	B	D	B	C			

TEST 11	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
	B	C	A	C	A	B	B	A				

TEST 12	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
	D	A	D	B	D	C	C					

Etkinlikler

1. 1. Açıklama, 2. Öyküleme, 3. Betimleme, 4. Tartışma
2. 1. Örnekleme, 2. Karşılaştırma, 3. Sayısal verilerden yararlanma, 4. Tanık gösterme
3. 1. duruluk, 2. yalın, 3. akıcılık, 4. özgün, 5. etkileyicilik
4. a. Konu: İnsan düşüncesinin hayata etkisi
Başlık: Düşüncenin Önemi
b. Konu: Canlı bir varlık olan dilin toplumdaki yeri
Başlık: Dil ve Toplum
5. 1. Konu: Vatan için birlik ve beraberlikle sonuna kadar mücadele edileceği
2. Konu: Baharla birlikte tabiatta meydana gelen değişimler
3. Konu: Şairin unutulmama isteği
4. Konu: Ana dilimizin güzelliği
6. 1. Dil, bireylerin ruhunu yansıtan en etkili araç olmanın yanı sıra toplumların gelişmişliğinin de göstergesidir.
2. İyi bir şair olabilmenin temel basamağı iyi bir şiir okuyucusu olabilmektir.
3. Yabancı dil eğitimine erken çocukluk döneminde başlanmalıdır.
7. 1. Sevgi, 2. Öğretmenlik mesleğinden ayrılmanın hüznü, 3. Umut, 4. Memleket özlemi
8. Çıkarılabilecek Yargılar: a, c, e, f Çıkarılamayacak Yargılar: b, d
9. Ulaşılr: a, c, f Ulaşılamaz: b, d, e, g, h, i
10. a. Şimşek ile yıldırım arasındaki fark nedir?
b. Göz rengimizi belirleyen nedir?
c. Yeni öğrendiğimiz bilgileri neden unuturuz?
d. Kırkayakların kaç ayağı vardır?
e. Edebiyat ve iktisat arasında nasıl bir benzerlik vardır?

CEVAP ANAHTARI

11. 1. G, 2. K, 3. K, 4. G, 5. K

12. 1, 3, 5

13. a. II - IV - V - III - I b. III - I - II - IV - V

14. a. III numaralı cümle ile IV numaralı cümle yer değiştirmelidir.

b. II. numaralı cümle ile III. numaralı cümle yer değiştirmelidir.

15. a. küçük kasabaların, millî duyarlılığı olan, sade Anadolu insanını görmezden gelir.

b. oyun yazarlığı olaylara başkalarının gözüyle bakmayı gerektirir.

c. Şairlerimizin çoğunun bir şiir anlayışı yok.

16. a. İkinci paragraf V. numaralı cümle ile başlar.

b. İkinci paragraf III. numaralı cümle ile başlar.

c. İkinci paragraf IV. numaralı cümle ile başlar.

17. a. Metnin anlam bütünlüğünü IV. numaralı cümle bozmaktadır.

b. Metnin anlam bütünlüğünü III. numaralı cümle bozmaktadır.

c. Metnin anlam bütünlüğünü II. numaralı cümle bozmaktadır.

18. 1, 2, 5, 10

19. a) D - Y - D - D - D

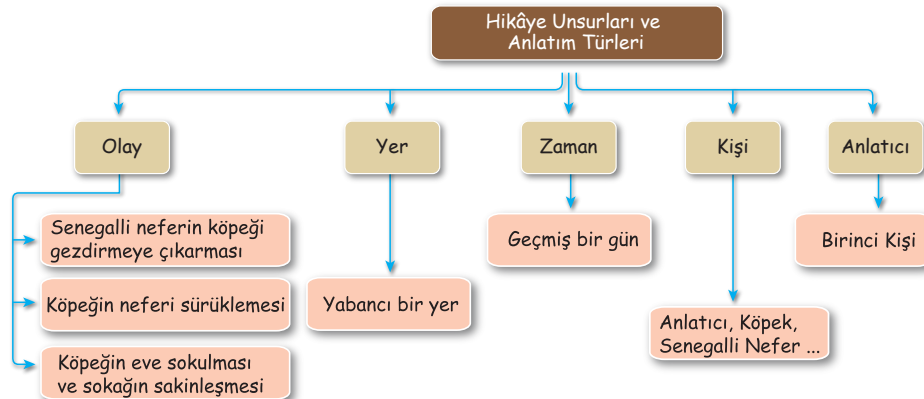
b) D - D - D - Y

20. 1. Haber Yazısı 2. Eleştiri 3. Deneme 4. Sohbet (Söyleşi)

21. 1. Birinci Kişi Anlatıcı 2. Üçüncü Kişi Anlatıcı

22. 1. F 2. M 3. M 4. F 5. M

23.

CEVAP ANAHTARI

- 24.** Roman: 2, 4, 6, 7, 9, 10 Hikâye: 1, 3, 5, 6, 8
- 25.** a. Otobiyografi b. Günlük c. Biyografi d. Anı (Hatıra) e. Destan
- 26.** 1.D 2.Y 3.D 4.Y 5.Y 6.D 7.Y 8.D
- 27.** Destan: 1, 2, 3, 4, 7, 10 Efsane: 2, 3, 4, 7, 9, 10 Masal: 2, 3, 4, 5, 6, 8, 10
- 28.** Teşbih: 1, 4, 6 Abartma: 5 Tezat: 4, 7 Teşhis: 1, 2, 3, 5, 8 İntak: 3
- 29.** 1. gece, mehtap, rüzgâr, bülbül
2. dağlar
3. ilkbahar
4. hüznün, gurbet, kardelen
- 30.** a. İntak, Teşhis, Teşbih
b. Teşbih
c. Abartma
d. İntak
e. Abartma

